

Швейцарсько-український
проект «Підтримка децентра-
лізації в Україні – DESPRO»

АНАТОЛІЙ ТКАЧУК

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА
ПОЛІТИКА: ВІД АСИМЕТРІЇ
ДО СОЛІДАРНОСТІ
(робочий зошит)

Київ
Легальний статус
2013

УДК 352/353(477)(076)
ББК 67.9(4Укр)401
Т48

Видання здійснене за підтримки Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO», який фінансується Швейцарською Конфедерацією через Швейцарську агенцію розвитку та співробітництва (ШАРС/SDC) та впроваджується Швейцарським Центром Ресурсів та Консультацій з Питань Розвитку (Skat).

Погляди, викладені тут, належать авторам цієї роботи і не можуть ні за яких обставин вважатися такими, що виражають офіційну точку зору Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO».

Ця інформація та розробки є вільними для копіювання, перевидання та поширення по всій території України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо при таких копіюванні, перевиданні та поширенні є обов'язкове посилання на автора і суб'єкта майнового права на цю інформацію та розробки.

Ткачук А. Ф.

Т48 **ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА : ВІД АСИМЕТРІЇ ДО СОЛІДАРНОСТІ (робочий зошит)** /Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2013. – 112 с. ISBN 978-966-8312-70-0.

Пропоноване видання є інформативним продуктом у сфері державної регіональної політики. У ньому зібрано та систематизовано матеріали досліджень та законопроектів у царині державної регіональної політики та регіонального розвитку.

Цей «зошит» передусім орієтований на потреби народних депутатів України, їх помічників-консультантів та всіх, хто готує законопроекти чи робить їх аналіз.

УДК 352/353(477)(076)

ББК 67.9(4Укр)401

© Інститут громадянського суспільства, 2013

© DESPRO, 2013

ISBN ISBN 978-966-8312-70-0.

© ІКЦ „Легальний статус“, 2013

ЗМІСТ

ВВЕДЕННЯ В ТЕМУ

Виклики	6
Зовнішні виклики	6
Внутрішні виклики	8
Проміжний висновок	13

СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ З РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВИРІШЕННЯ (ЗАГОСТРЕННЯ)

ПРОБЛЕМИ АСИМЕТРІЇ РЕГІОНІВ	15
Закон «Про стимулювання розвитку регіонів»	17
Закон України № 1621-IV від 18.03.2004 «Про державні цільові програми» .19	
Закон № 1602-III від 23.03.2000 «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» . .20	
Проміжний висновок	22

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄС

Трішки історії	24
Інструменти регіонального розвитку у країнах Європи	24
Співпраця зацікавлених сторін у регіоні заради регіону – шлях до успішного регіону	26
Регіональний розвиток на прикладі нових членів Євросоюзу	27
Цілі політики регіонального розвитку	28
Моделі регіонального розвитку деяких нових держав-членів ЄС	30
ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА	30
УГОРЩИНА	31
СЛОВЕНІЯ	31
ПОЛЬША	36

ЯКОЮ МАЄ БУТИ НОВА ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ? .41

Як має формуватися державна регіональна політика?	46
Якою має бути мета державної регіональної політики?	47
Фінансування регіонального розвитку	49
Державний фонд регіонального розвитку	49
Збалансування інтересів держави та суб'єктів регіонального розвитку під час формування державної регіональної політики	50
Агенції регіонального розвитку	52
Моніторинг державної регіональної політики	52
Проміжний висновок	53

ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 55

ЗМІНИ ПІДХОДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 2008–2012 РОКИ

2008–2009 роки – актуалізація проблеми реформ регіонального розвитку .60
2010–2012 роки: від скасування рішень попередників до продукування нових проектів на старій основі63

УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ 2013 РОКУ. ЩО РОБИТИ?67

Додаток 1. ПРОЕКТ 20.06.2011 ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»72

Додаток 2. ПРОЕКТ 08.02.11

Про Національну координаційну раду регіонального розвитку94
Положення про Національну координаційну раду регіонального розвитку . .95

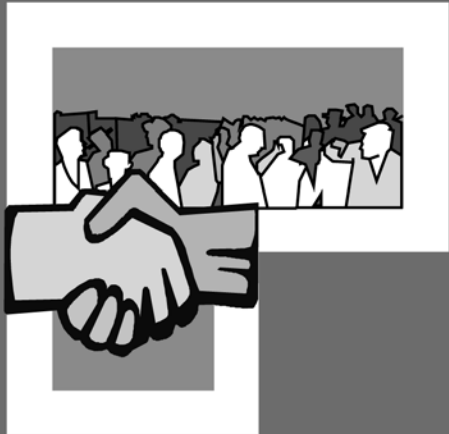
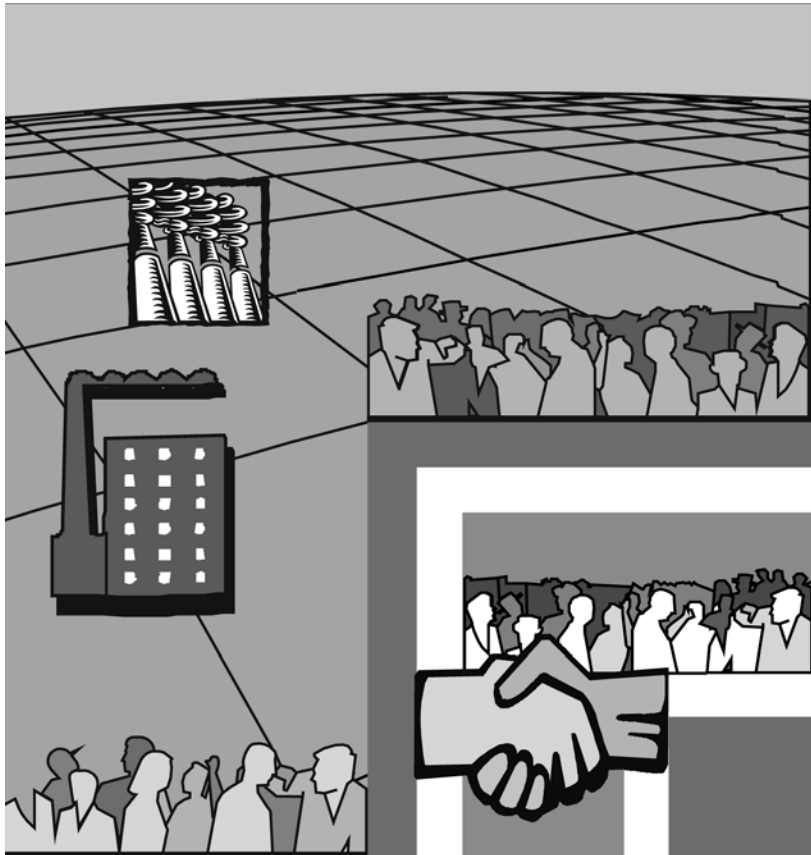
Додаток 3. ПРОЕКТ 06.01.2011 Про затвердження

Типового положення про Координаційну раду розвитку регіону99
Типове Положення про Координаційну раду регіонального розвитку100

Додаток 4. ПРОЕКТ 20.06.2011 Про затвердження

Типового положення про Агенцію регіонального розвитку105
Типове положення про Агенцію регіонального розвитку106

ВВЕДЕННЯ В ТЕМУ

ВВЕДЕННЯ В ТЕМУ

Коли ми говоримо про регіональний розвиток, регіональну політику, традиційно виникають два запитання: Хто кого годує і Як зробити більш справедливим розподіл фінансових ресурсів між регіонами. Насправді проблематика тут значно ширша, а шляхи вирішення проблем достатньо складні. Адже для великих (територіально) держав збалансованість регіональної політики та регіонального розвитку є гарантією існування чи розпаду держави. Державна регіональна політика покликана реагувати на виклики, які постійно з'являються, тому має бути гнучкою, логічною і аж ніяк не закостенілою.

Виклики

Глобалізація таки зачепила Україну. Життя ставить перед державою та українським суспільством нові виклики, не реагувати на які не можна, оскільки ми можемо просто щезнути із світової карти, як щезали десятки чи може й тисячі народів упродовж світової історії.

Ці виклики мають як зовнішнє, так і внутрішнє походження.

Безперечно, реагувати на зовнішні виклики надзвичайно складно. З іншого боку, внутрішні виклики в умовах України не тільки погіршують ситуацію із зовнішніми, а й часом провокують їх появу. Саме тому перетворення проблем, які створюють перед Україною внутрішні виклики, у нові можливості має стати серйозним аргументом у нейтралізації викликів зовнішніх.

ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ

1. Глобальні світові процеси, істотно змінюючи міжнародний ринок розподілу праці, нарощуючи конкуренцію за всі види ресурсів, передусім енергетичні, не тільки ускладнюють умови для розвитку України, а й призводять до втрати державою переваг свого геополітичного розміщення як транзитної держави, мосту між Заходом і Сходом, між Північчю та Півднем Європи. Реальні проекти розміщення нових шляхів транзиту російських та середньоазійських енергоносіїв в Європу поза Україною, а також будівництво автотранспортних коридорів та логістичних центрів авіатранспортних перевезень за межами України лише підтверджує реальність цієї ситуації.

Україна фактично втрачає статус транзитної держави, а отже, її переваги, як держави-транзитера, від свого географічного розміщення перетворюються на проблему «зони зіткнення» європейських та євразійських ідентичностей.

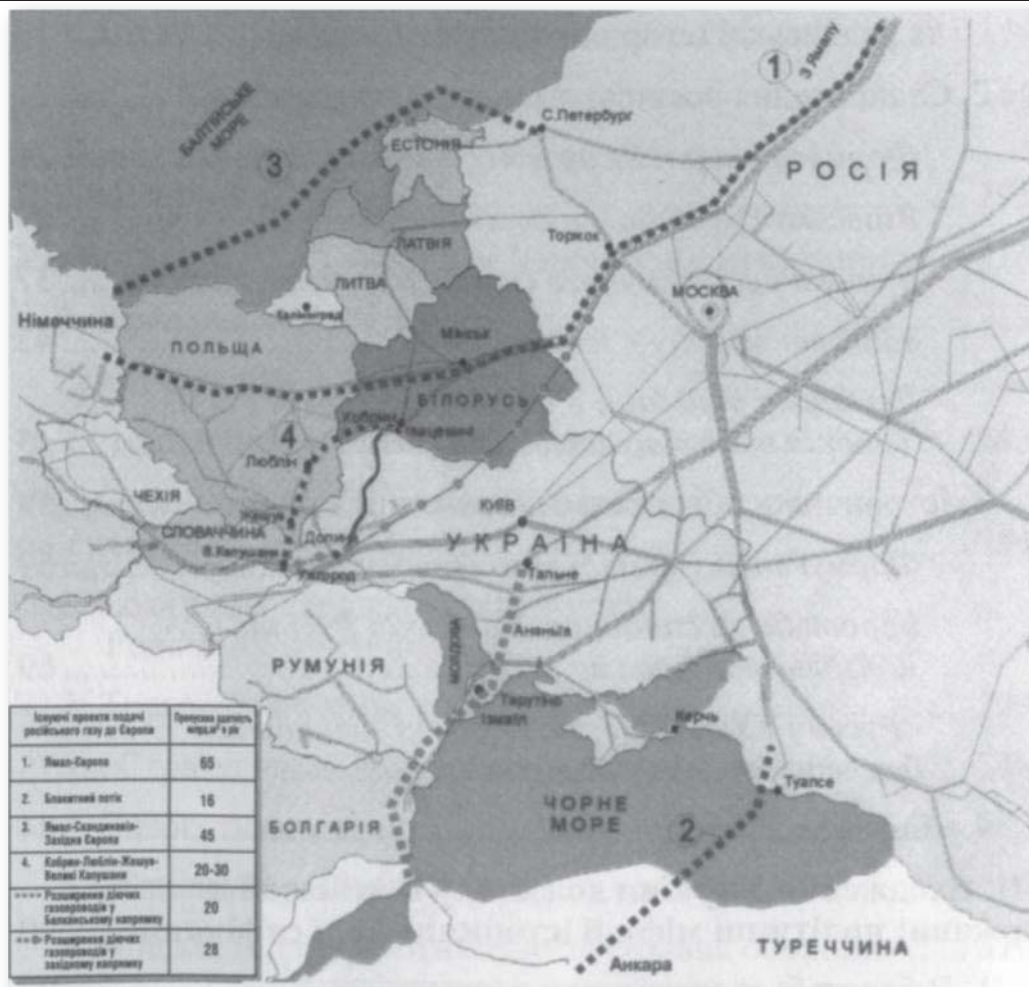

Рис. 1. Маршрути газопроводів поза Україною¹

2. Відставання України від розвинутих країн за показниками якості життя громадян, рівня інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та розвиненості інноваційного середовища продовжує стрімко наростати. Цей виклик пояснюється не лише об'єднанням передових націй у Європейському Союзі і, як наслідок, різким зростанням можливостей розвитку наших сусідів по європейському дому порівняно з Україною, а й передусім внутрішніми українськими проблемами. Перебування 45-мільйонної держави за рівнем конкурентоспроможності в кінці першої сотні держав світу є алогічним. Відсутність прориву в економічному розвитку залишає Україну поза межами розвинутого світу.

¹ Джерело <http://one.xthost.info/newbabilon/ukrros/map4.html>

3. Створення потенційного напруження на українських кордонах через формування сусідніми державами на прилеглих до державного кордону України територіях центрів зростання, що призводить до відтоку трудових, інтелектуальних та інших ресурсів із прикордонних регіонів України, додаткової соціальної напруженості в цих регіонах.

Наші сусіди на заході, які стали повноправними членами ЄС, ухвалили свої власні регіональні програми, як наприклад, програма розвитку Східної Польщі, з бюджетом понад 16 млрд євро на 7 років, яка має перетворити сусідні з Україною воєводства Польщі на високорозвинені та багаті регіони; з іншого боку, програма розвитку Белгородщини і перетворення Белгорода в альтернативу Харкову.

Аналогічна ситуація і на менших відтинках українських кордонів з Угорщиною та Румунією. Ставши членами ЄС, наші західні сусіди отримали значно більші порівняно з Україною можливості для власного розвитку, особливо для прикордонних регіонів.

Складна економічна та соціальна ситуація в українських прикордонних регіонах призводить до прагнення більшості молодих людей емігрувати з України.

ВНУТРІШНІ ВИКЛИКИ

1. Відсутність сформованих загальнонаціональних, визнаних суспільством цінностей, які зміцнювали б єдність держави, а також загальнодержавного політичного, економічного, мовного, культурного, інформаційного простору.

На жаль, в Україні відбулась «самоавтономізація» регіональних спільнот. Власні телебачення, газети, вищі навчальні заклади, олігархи, історія із своїми міфами. Розмивання спільнот простору призводить до внутрішніх протистоянь з причин, які для наших сусідів є дрібними на фоні глобальних викликів.

2. Політична структуризація регіонів і намагання використати її разом із проблемами регіонального розвитку, економічними, соціальними, культурними, ментальними та іншими відмінностями між регіонами для загострення політичного протистояння як на національному рівні, так і в міжрегіональних відносинах.

Нетерпимість між політичними силами, які мають дуже виразну регіональну електоральну підтримку, призводить до паралічу інститутів демократії, руйнує перші паростки єдності в українському суспільстві, створює загрози збереженню територіальної цілісності держави.

3. Відсутність адекватної державної регіональної політики солідарності між регіонами та вирівнювання асиметрії регіонального розвитку ще більш посилили ризики та негативні тенденції українського життя: наростання асиметрії в рівнях розвитку регіонів, деградація села, криза міської поселенської мережі, скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу, посилення міграції з багатьох регіонів України працездатного населення, особливо молоді, за межі України.

Таблиця 1

**Диспропорції між найбагатшими та найбіднішими регіонами
за показником ВРП/од. населення**

Країна	Україна	Німеччина	Іспанія	Польща
Max/min	7,1	2,5	1,9	2,4

Конкурентоспроможність держави залежить від конкурентоспроможності регіонів і навпаки. Неможливо забезпечити розквіт усієї держави, якщо диспропорції між регіонами лише зростають.

Особливо стрімко наростають диспропорції між Києвом та рештою регіонів України.

Низька конкурентоспроможність України гальмує залучення іноземних інвестицій. Більш конкурентоспроможні регіони мають значно кращий рівень залучення зовнішніх інвестицій, ніж регіони депресивні.

У докризовому 2007 році диспропорції у розмірах інвестицій на душу населення зросли ще більше: рівень інвестицій у Києві становив \$3605,3, а в Тернопільській області – \$46,4 на особу. Диспропорція у 77,7 раза!

Станом на 01.09.2012 обсяг прямих іноземних інвестицій наростаючим підсумком з початку інвестування **у розрахунку на одну особу** становить \$1151,6. *Рівень міжрегіональної диференціації за цим показником становить 159,9 раза (м. Київ – \$9024,2, Тернопільська область – \$56,4).*

У 23 регіонах обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу не перевищує 70% середнього по країні.²

Регіони є зовсім різними за характером регіональної економіки і розвитком промисловості. Так, статистика показує, що **«обсяги реалізованої промислової продукції по країні** за січень – серпень 2012 року у розрахунку на одну особу становили 16246 грн. *Рівень диференціації між регіонами за цим показником складає 14,95 раза: Дніпропетровська область – 41887 грн, Чернівецька область – 2802 грн».*³

Аналогічна ситуація і з формуванням податкових надходжень у регіонах.

Дуже важливими показниками, які характеризують регіональний розвиток, є показники, що показують будівельну активність в регіонах, особливо будівництво житла. Житло – дуже хороший індикатор ситуації у регіоні, адже будується людьми за свої власні кошти, а отже, рівень будівництва свідчить про бажання людей проживати в цьому регіоні чи його покинути.

²Економічний та соціальний розвиток регіонів України у січні – вересні 2012 року (Секретаріат Кабінету Міністрів України).

³Там же.

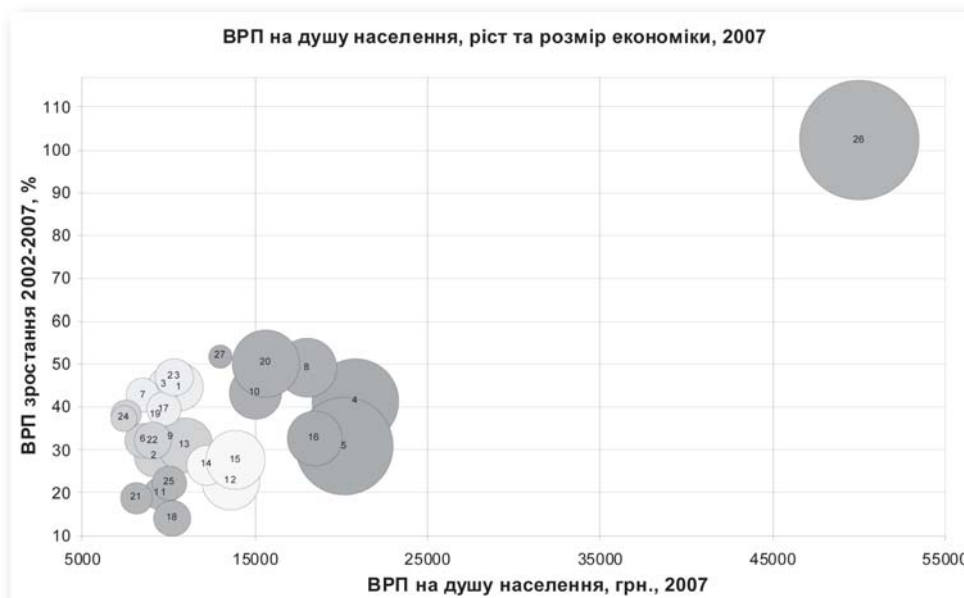
Питомий показник виробничої активності населення (обсяг підрядних робіт у розрахунку на 1 особу наявного населення) за січень – вересень 2012 року становив 922,1 грн. Рівень диференціації між регіонами за цим показником збільшився порівняно з підсумками 2011 року з 14,6 до 19 разів (м. Київ – 3389,9 грн, Закарпатська область – 178,4 грн).

У 16 регіонах обсяг підрядних робіт у розрахунку на одну особу не перевищує 70% середнього по країні⁴.

Трансферна політика в Україні побудована таким чином, що фактично зникла мотивація до нарощування власного економічного потенціалу регіону чи територіальної громади. Надії на процвітання місцеві громади та місцеві влади покладають винятково на перерозподіл коштів з державного бюджету.

Сьогодні Україну різні політологи та політики за різними показниками і для різних політичних цілей розділяють або на «лівобережну» та «правобережну», проєвропейський Захід та проросійський Схід, на промисловий Схід та сільськогосподарський Центр та Південь і т. п. Насправді за економічними показниками Україну можна розділити на Київ та решту регіонів, оскільки за найважливішими економічними показниками Київ випереджає будь-який інший регіон України.

На діаграмі⁵, наведеній нижче, видно, що розмір економіки Києва, валовий регіональний продукт на душу населення та темпи зростання економіки за останні роки є значно вищими за аналогічні показники серед інших регіонів.

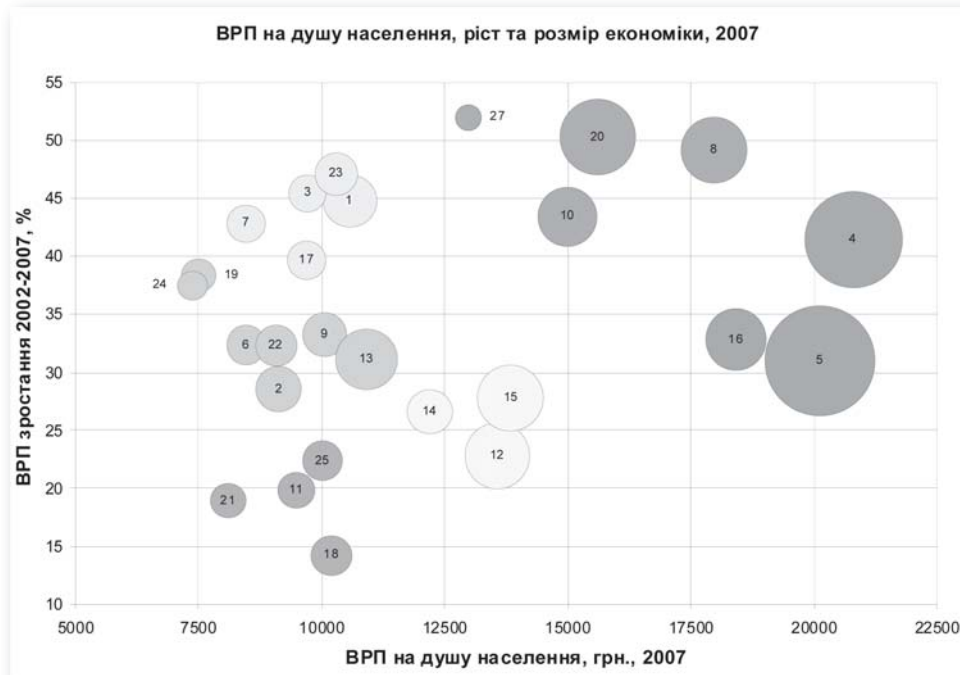

⁴Там же.

⁵Діаметр кола визначає розмір економіки регіону (ВРП).

Якщо порівняти регіони вже без врахування Києва, то ситуація тут дещо поліпшується, але все одно серед регіонів з різним рівнем урбанізації диспропорції залишаються досить великими і продовжують наростати.

Навіть візуально на діаграмі видно, що українські регіони за економічними показниками є настільки різними, що виникає бажання, для забезпечення їх порівняльності, спробувати згрупувати таким чином, аби можна було порівнювати співмірні суб'єкти. На жаль, офіційної типології регіонів в Україні досі немає.

Проект «Підтримка сталого регіонального розвитку в Україні», що працював протягом 2009–2010 років, запропонував певну типологію українських регіонів, яка має свою чітку логіку та кореспондується з підходами, прийнятими в Європейському Союзі⁶.

Отже, маючи типологізацію регіонів, розуміючи природу їх відмінностей у розвитку, можна формувати набір інструментарію для розв'язання проблем асиметрії розвитку та підтягування можливостей слабо розвинених регіонів для зростання.

Проте в українському вимірі слід розуміти і суттєві відмінності між європейським досвідом та українськими реаліями. Структура економіки у деяких найбагатших українських регіонах не є оптимальною для людей, що там проживають. Формально великий, порівняно з іншими регіонами високий, показник ВРП на душу населення не корелюється із такими соціальними показниками, як тривалість життя, якість

⁶Публікація Проекту «Підтримка сталого регіонального розвитку в Україні».

житла, природній приріст населення, рівень злочинності. Тому в українському вимірі мова має йти не тільки про подолання асиметрій в економічному розвитку регіонів, а й вирівнювання якості життя, збереження регіональних систем розселення людини.

Таблиця 2

	ВРП на д. н., 2010 р. у середньому по групі		Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу (на 1 січня 2011 р.)		Густина населення (на 1 січня 2011 р.)	
	Грн	% се- ред- нього	Грн	% се- ред- нього	осіб/кв. км min- max	Міське насе- лення, % min-max
Україна	23 600	100	21 249,5	100	75,8	68,77
Високо урбанізовані регіони						
Тип 1 – Київ	70 424	298	41 816,7	196,7	837,5	100
Тип 2 – високоурба- нізовані та високоін- дустриалізовані Дніпропетровська, Донецька, Запо- різька, Луганська	26 785	113	23 019,6	108,3	65,9 166,0	77,0 90,6
Тип 3 – високоурба- нізовані, орієнтовані на послуги Харків- ська, Одеська, Львів- ська, Миколаївська	20 703	87	19 794,3	93,15	47,9 116,4	60,8 80,3
Низькоурбанізовані регіони						
Тип 4 – низько- урба- нізовані агропромис- лові регіони АР Крим, Полтавська, Чернігів- ська, Черкаська, Сум- ська, Житомирська, Хмельницька	17909,2 5	75,8	17 511,55	82,40	34,1 75,3	55,16 62,77

	ВРП на д. н., 2010 р. у середньому по групі		Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу (на 1 січня 2011 р.)		Густота населення (на 1 січня 2011 р.)	
	Грн	% се- ред- нього	Грн	% се- ред- нього	осіб/кв. км min- max	Міське насе- лення, % min-max
Тип 5 – регіони з низьким рівнем роз- витку та вповільнен- ням розвитку Вінницька, Херсон- ська, Чернівецька, Рівненська, Терно- пільська	13 023	55	16 915,22	79,60	57,6 111,8	42,31 61,15
Тип 6 – низький рі- вень урбанізації, з малими центрами Кіровоградська, Ки- ївська, Івано-Фран- ківська, Волинська, Закарпатська	16536,2	70	14 404,38	67,78	40,8 98,1	37,2 61,59

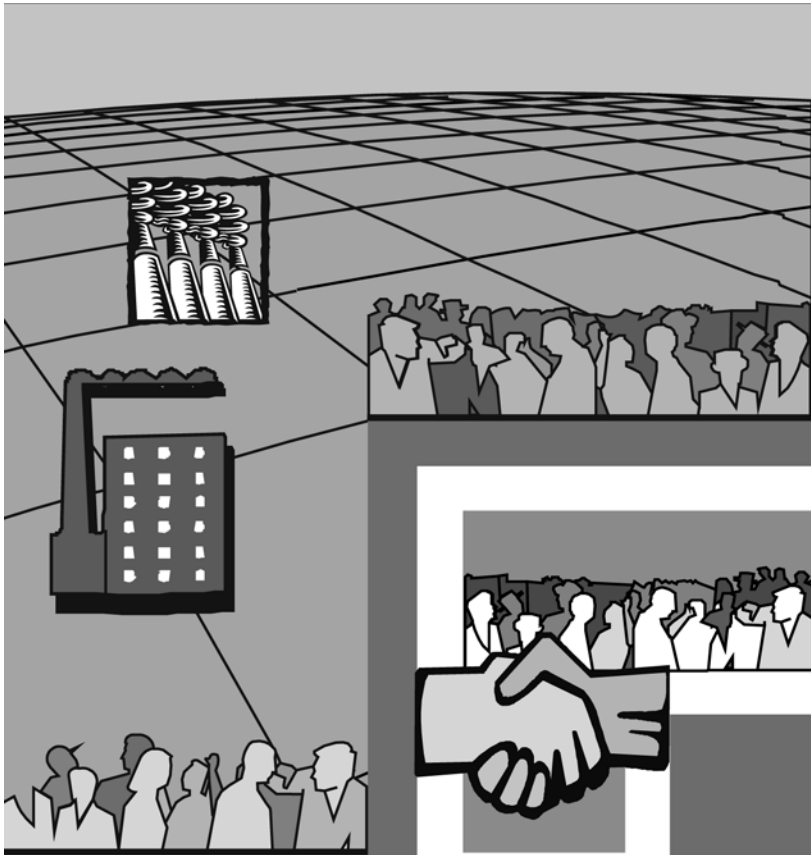
ПРОМІЖНИЙ ВИСНОВОК

1. Україні як державі із досить великою територією і значною кількістю населення притаманні проблеми асиметрії у регіональному розвитку. Індекс асиметрії є значно вищим, ніж у європейських країнах, але значно нижчим ніж у Росії, Китаї та Індії.

2. Проблеми асиметрії у економічному розвитку регіонів посилюються несформованістю внутрішнього українського простору: економічного, інформаційного, культурного, політичного.

3. Протягом усіх років незалежності України так і не була сформована зрозуміла державна регіональна політика, яка б змогла пом'якшити міжрегіональну асиметрію розвитку та сприяти нейтралізації зовнішніх загроз та внутрішніх викликів.

СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ
З РЕГІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА ВИРІШЕННЯ
ПРОБЛЕМИ АСИМЕТРІЇ
РЕГІОНІВ

СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ З РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВИРІШЕННЯ (ЗАГОСТРЕННЯ) ПРОБЛЕМИ АСИМЕТРІЇ РЕГІОНІВ

Відлік часу від початку спроби реалізовувати державну регіональну політику в Україні з великою часткою вірогідності можна почати з дня ухвалення Указу Президента України № 341/2001 «Про Концепцію державної регіональної політики» – 25 травня 2001 року.

Загалом цей документ був більше теоретично-методичним і не містив головного – способу та параметрів моніторингу його виконання, а механізми реалізації державної регіональної політики не мали інноваційного характеру.

Незважаючи на це, частина елементів, насамперед інституційних, хоча із значним запізненням, була реалізована. Зокрема було визначено в 2007 році центральний орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію державної регіональної політики – Міністерство регіонального розвитку та будівництва України. Проте створивши нове міністерство, яке мало бути утворене ще до 2003 року відповідно до згаданої концепції, уряд так і не розмежував чітко повноваження у цій сфері між Міністерством економіки та новоутвореним міністерством.

Тепер же при найменуванні Міністерство регіонального розвитку міністерство не має жодних повноважень у цій сфері!

Хоча Концепція передбачала також утворення агенції регіонального розвитку ще до 2003 року, її так і не було створено. Існуючі сьогодні в регіонах агенції є звичайними громадськими організаціями, які працюють не завдяки державній політиці та державній підтримці, а виключно завдяки активності окремих людей та донорській підтримці.

Концепція також дала поштовх формуванню нормативно-правового забезпечення державної регіональної політики.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.09.2001 № 437-р «Про заходи щодо реалізації Концепції державної регіональної політики» затверджено план заходів з реалізації Концепції, який передбачав здійснити низку організаційних заходів та підготувати необхідні проекти законів.

Отже, станом на 14.01.2012 в Україні у сфері регіонального розвитку діють такі закони України, які певною мірою регулюють питання формування та реалізації державної регіональної політики:

- № 2411-VI від 01.07.2010 «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»;
- № 2404-VI від 1.07. 2010 «Про державно-приватне партнерство»;
- № 2856-IV від 08.09.2005 «Про стимулювання розвитку регіонів»;
- № 1621-IV від 18.03.2004 «Про державні цільові програми»;
- № 1602-III від 23.03.2000 «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України»;
- № 1699-III від 20.04.2000 «Про планування і забудову територій»;
- № 3059-III від 07.02.2002 «Про Генеральну схему планування території України».

Проте, незважаючи на широкий перелік законів у сфері аналізу, система законодавчого забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики відповідно до кращого європейського та світового досвіду так і не створена.

Чинні на сьогодні закони ухвалювались в різних час, на основі різних концепцій та вирішення локальних завдань, тому не є взаємодоповнюючими та гармонізованими.

Найбільш загально засади регіональної політики визначає Закон № 2411-VI «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010, який містить окрему статтю:

«Стаття 4. Засади внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів

1. Основними засадами внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів є:

утвердження місцевого самоврядування як фундаменту народовладдя, розширення повноважень місцевих рад шляхом децентралізації функцій органів державної влади, гармонізація загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;

реформування міжбюджетних відносин на користь місцевого самоврядування, створення умов для розвитку економічної самостійності регіонів;

удосконалення системи адміністративно-територіального устрою на принципах економічної самодостатності та доступності адміністративних (управлінських) і соціальних послуг споживачам цих послуг;

зміцнення матеріальної бази органів місцевого самоврядування та підвищення рівня їх ресурсного забезпечення;

посилення відповідальності представників органів місцевого самоврядування, сільських, селищних, міських голів перед територіальними громадами, що їх обрали;

розроблення та впровадження проектів міжрегіональних економічних зв'язків і транскордонного співробітництва, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку;

зміцнення економічної інтеграції регіонів з використанням переваг територіального поділу і кооперації праці;

створення ефективних механізмів забезпечення активної участі територіальних громад та органів місцевого самоврядування у формуванні та реалізації державної регіональної політики;

досягнення високої функціональної спроможності кадрового потенціалу регіонів, передусім шляхом створення системи і технологій залучення інвестицій для підготовки високопрофесійних управлінських кадрів».

Фактично процитована стаття **визначає сферу компетенції класичного міністерства «регіонального розвитку» в європейському розумінні цього слова і має стати реальною компетенцією Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України.**

ЗАКОН «ПРО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ»

Закон «Про стимулювання розвитку регіонів» (далі – ЗСРР) № 2850-IV було ухвалено 8 вересня 2005 року на підставі Концепції державної регіональної політики, затвердженої Указом Президента України № 341/2001 «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25 травня 2001 року.

Предметом ЗСРР законодавець визначив:

«правові, економічні та організаційні засади реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій».

Відповідно до ЗСРР реалізація державної регіональної політики здійснюється на основі таких документів:

Державна стратегія регіонального розвитку – затверджується Урядом України; регіональні стратегії розвитку – затверджуються відповідно Верховною Радою АРК, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Проблема 1. Невідповідність чи суперечливість ДСРР та РСР.

Формально регіональні стратегії можуть мати зовсім інші пріоритети, ніж ДСРР, оскільки відповідно до частини 4 статті 3 ЗСРР регіональні стратегії затверджуються «з урахуванням норм, закладених у державній стратегії регіонального розвитку».

Жодних вимог щодо порядку узгодження в РСР державних, регіональних та місцевих інтересів закон не містить, погодження пріоритетів СРР із пріоритетами, визначеними для регіону ДСР, не відбувається.

Натомість ЗСРР визначає, що «Узгодження діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері державного стимулювання розвитку регіонів, виконання регіональних стратегій розвитку здійснюється на основі угод щодо регіонального розвитку».

Отже, існує є певна логічна суперечність – вимог щодо узгодження ДСРР та РСР між собою не мають, як і немає процедури підготовки та узгодження з регіонами самої ДСРР, зате надалі «узгодження діяльності» забезпечується угодами щодо регіонального розвитку.

Звідси неможливо зрозуміти, який з документів для регіонального розвитку має пріоритет: регіональна стратегія розвитку чи угода?

Якщо звернутись до іноземного досвіду, то можна побачити, що, наприклад, у Франції угода між урядом та регіоном має характер планувального документа, який погоджується та підписується двома сторонами, а отже, виконує роль «регіональної стратегії розвитку» в українському розумінні.

Проблема 2. Закон не визначає порядку реалізації та фінансування ДСРР і РСР.

Статті 4–5 ЗСРР присвячені угодам щодо регіонального розвитку. Зокрема стаття 4 встановлює, що «Угода щодо регіонального розвитку передбачає:

спільні заходи центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з реалізації в регіоні державної стратегії регіонального розвитку;

спільні заходи центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з реалізації регіональної стратегії розвитку».

Далі йде мова щодо мінімального змісту угоди та порядку її укладання чи дострокового припинення. Проте ні в цих статтях, ні в інших не йдеться про порядок реалізації, фінансування та моніторингу результативності заходів з регіонального розвитку, які реалізуються або державою або регіоном відповідно до ДСРР чи РСР.

Крім того, якщо у тій же Франції за регіональним рівнем закріплено суттєві самостійні джерела доходів, які дають змогу формувати свої видатки розвитку та планувати виконання спільних заходів розвитку разом із державою, то фінансові ресурси регіонів в Україні де-факто обмежені і не дають змоги забезпечити навіть дворічне планування. Так само законом не встановлено гарантій фінансування заходів по угоді на середньострокову перспективу.

Адже ні цей закон, ні Бюджетний кодекс не встановлюють окремого порядку фінансування заходів згідно із згаданими угодами.

Проблема 3. Закон не вирішує ні питання стимулювання регіонального розвитку, ні проблеми депресивності територій.

Як уже було сказано вище, ЗСРР не передбачає сучасних інструментів стимулювання регіонального розвитку через, наприклад, «точки росту», перепрофілювання старих промислових районів, створення індустріальних чи наукових парків тощо; не встановлює порядку залучення до процесу розроблення РСР різних суб'єктів роз-

витку, не визначає стабільних та прогнозованих джерел фінансування заходів з регіонального розвитку.

Водночас, незважаючи на те, що більшість статей закону (5 із 13) присвячені проблемам депресивності територій, реальних інструментів подолання депресивності закон не визначає і це, напевне, логічно, оскільки підходи до визначення депресивності територій, закладені у законі, недостатньо аргументовані.

З цього можна зробити такі висновки:

1. Юридичний зміст ЗСРР не відповідає меті, означеній у преамбулі закону.

2. Інструментарій з регіонального розвитку у вигляді угоди щодо регіонального розвитку між урядом та регіоном (в особі представницького органу) недостатньо чітко означений і такий, що охоплює широкий спектр проблем регіонального розвитку, які слід вирішувати.

3. Застосування нечітко визначеного терміна «депресивна територія» гальмує використання державного стимулювання вирішення проблем депресивності. Крім того, міжнародний досвід показує, що вирішення проблем регіонального розвитку, у тому числі депресивних територій, потребує застосування інструментів стимулювання точок зростання, використовуючи території проривного розвитку як локомотив для інших територій.

4. Закон не використовує таких базових складових для розроблення та реалізації стратегій, як Генеральна схема планування території України, схеми планування територій областей тощо.

ЗАКОН УКРАЇНИ № 1621-IV ВІД 18.03.2004

«ПРО ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ»

Цей закон, що був ухваленим ще до прийняття Закону «Про стимулювання розвитку регіонів», визначає загальні вимоги до підготовки державних цільових програм, які в першу чергу мають галузевий чи секторальний характер. У статті 3 «Класифікація державних цільових програм» є лише загальна норма, що «Державні цільові програми можуть бути спрямовані на розв'язання інших проблем, у тому числі регіонального розвитку, що мають державне значення».

Проте процес підготовки, взаємоузгодження програми з державними та регіональними стратегічними документами має свої особливості, відмінні від підготовки галузевих програм, що не знаходить свого відображення в цьому законі.

Так само у законі не відображено координуючих функцій у розробленні програм регіонального розвитку центрального органу виконавчої влади у сфері регіональної політики.

ЗАКОН № 1602-III від 23.03.2000

«ПРО ДЕРЖАВНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

Цей закон, ухвалений понад 10 років тому, є чи не єдиним законом, до якого за весь цей період не було внесено жодної зміни.

Відтак він не враховує нових планувальних документів, які з'явилися в Україні за останній період, зокрема у сфері регіонального розвитку. У цьому законі не знайшли відображення ув'язка регіональних прогнозних та програмних документів із регіональними стратегіями розвитку, схемами планування території регіонів.

Важливо згадати Постанови Уряду від 24.06.2006 № 860 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів, міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного значення для визнання територій депресивними» та від 23.05.2007 № 751 «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди».

Фактично законодавство у сфері регіонального розвитку, яке сформувалося протягом 2005–2010 років, мало створити цілісну та взаємоузгоджену систему, що визначає перелік стратегічних та планувальних документів у сфері регіонального розвитку, визначає інституції, що формують та реалізують державну регіональну політику та реалізують проекти регіонального розвитку, а також визначити та закріпити джерела фінансування регіонального розвитку.

На жаль, так не сталося. Як показує аналіз, кожен з названих вище документів живе власним життям, пріоритети, визначені в різних документах, не є гармонізованими, а джерел фінансування реалізації стратегій та угод регіонального розвитку фактично немає. Принаймні в державному бюджеті окремого рядка на фінансування угод регіонального розвитку не передбачено. Так само в регіонах немає планів реалізації своїх стратегій розвитку.

Як приклад, наводимо пріоритети, визначені в основних документах для Львівської області.

Предметом Угоди між Урядом України та Львівською обласною радою є узгоджена протягом 2009–2013 років діяльність сторін щодо здійснення спільних заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з реалізації в регіоні Державної стратегії регіонального розвитку, а також з реалізації стратегії розвитку Львівщини до 2015 року.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2007 № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» пріоритетними напрямками розвитку для Львівської області визначено:

- розвиток прикордонного співробітництва;
- розбудова інфраструктури на пунктах пропуску через державний кордон;
- розбудова транспортної мережі, розвиток логістики;
- реструктуризація вугільної, гірничо-видобувної та хімічної промисловості;
- розвиток високопродуктивного агропромислового виробництва;
- розвиток курортно-рекреаційної сфери;
- створення науково-виробничих кластерів;
- протипаводковий захист.

Згідно з Угодою щодо регіонального розвитку Львівської області між Кабінетом Міністрів України та Львівською обласною радою визначено такі пріоритетні напрями економічного та соціального розвитку:

- реструктуризація та розвиток базових галузей промисловості;
- розвиток системи життєзабезпечення населених пунктів;
- створення ефективної системи в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- збереження історико-культурної спадщини.

Навіть побічний аналіз пріоритетів показує, що навряд чи можна говорити про реальний економічно збалансований розвиток області. Тим паче, що сама регіональна стратегія має приблизно такий же рівень загальності, як і Державна стратегія регіонального розвитку (що допустимо для документа національного рівня, але не є прийнятним для регіонального документа), але пріоритети, визначені в регіональній стратегії при їх розв'язанні, прогнозовано можуть мати значно менший вплив на зростання економічного потенціалу області і мають більш загальний характер, універсальний для будь-якого регіону України.

Ще одна проблема регіонального розвитку, яку мав би вирішувати цей закон, – подолання депресивності окремих територій у регіонах – також залишається невирішеною. Сьогодні немає реального інструмента для її вирішення, оскільки програми подолання депресивності так і не стали реальністю, а визначених джерел фінансування для таких програм закон не передбачає.

Мало того, останнім часом з уст окремих політиків та урядовців часто можна почути, що ніяких «депресивних» територій у нас немає і бути не може, тому взагалі слід відмовитися від цього терміна і самого закону. Проте, чи вирішиться сама по собі проблема реальної депресивності окремих міст та районів? Адже сьогодні цілком нормальним явищем є знелюднення не лише поліських чи кіровоградських сіл, а й цілих луганських містечок, де закрилися усі шахти, а міська

інфраструктура, яка була прив'язана виключно до шахт, нині повністю зруйнована.

Державна регіональна політика, яка до недавнього часу в Україні сприймалась виключно як допомога бідним регіонам, себе не виправдала. Асиметрії у регіональному розвитку не пом'якшуються, натомість постійний перерозподіл ресурсів від економічно більш спроможних регіонів до менш спроможних призводить до між-регіональної напруженості та позбавляє регіони від стимулів до економічного зростання. У межах держави не відбувається вирівнювання не лише з точки зору валового регіонального продукту, а й передусім у регіональному індексі людського розвитку, що вкрай загрозово для згуртованості регіонів та єдності нації.

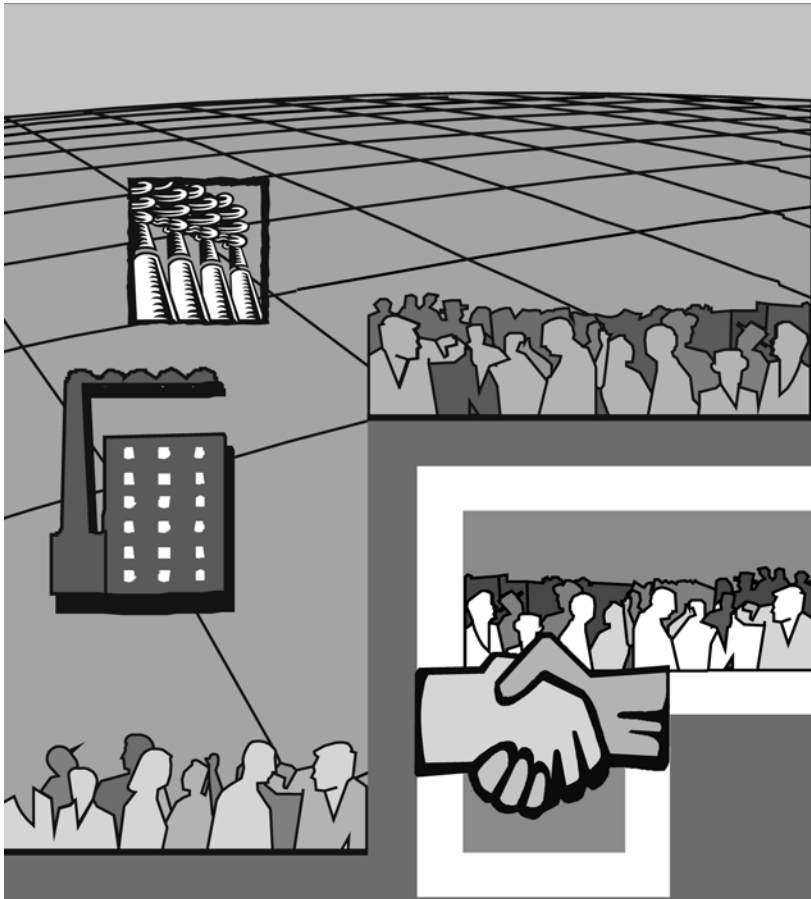
ПРОМІЖНИЙ ВИСНОВОК

1. На сьогодні в Україні відсутнє системне та збалансоване законодавство, що визначає ідеологію, порядок формування та реалізації державної регіональної політики.

2. Державна регіональна політика як сфера державної політики віднесена до центрального органу виконавчої влади у галузі економічної політики, натомість інші сфери – просторове планування, територіальний устрій та місцеве самоврядування належать до сфери компетенції іншого центрального органу виконавчої влади, що не сприяє її ефективному формуванню та реалізації.

3. Документи у сфері регіонального розвитку, визначені законодавством, не складають стрункої системи планувальної документації та не дають змоги отримати повноцінної інформації про результати впровадження заходів регіонального розвитку.

ЗАГАЛЬНІ
ПІДХОДИ ДО
РЕГІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ
В КРАЇНАХ ЄС

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄС

ТРИШКИ ІСТОРІЇ

В історичному контексті регіональний розвиток як засіб розвитку сформувався у другій половині ХХ ст. До того часу більшість урядів – як соціалістичних, так і капіталістичних країн – надавали перевагу «галузевому» підходу до розвитку на основі загальнонаціональних програм, котрі зазвичай базувалися на єдиному підході для всієї країни.

Оскільки в 50-х, особливо в 60-х роках ХХ ст., почали занепадати старі галузі промисловості, чимало урядів різних за економічним устроєм країн (у Сполученому Королівстві, Швеції, Бельгії, Німеччині, Іспанії, Італії, Франції) почали вживати безпосередніх заходів, спрямованих на надання підтримки цілим галузям промисловості для сповільнення чи припинення їхнього занепаду. Така політика, як правило, вважалася «галузевою», оскільки призначалася для конкретних секторів (вугледобувного, металургійного, текстильної чи автомобільної промисловості тощо). Проте це мало допомагало.

Із часом політика активної фінансової підтримки конкретних галузей зазнала змін. На зміну такій політиці прийшли підходи, спрямовані на «регіональний розвиток».

Регіональний розвиток має на меті задоволення ширшого кола потреб певної території (яка прийшла в занепад або перебуває у стані перетворень), а не потреб конкретного сектора і меншою мірою його виробничих центрів. Цей підхід полягає у формуванні умов для розвитку регіону, а не в прямому «підійманні» конкретних галузей.

ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

У країнах Європи можна виокремити різні інструменти, спрямовані на заохочення регіонального розвитку.

І. Основним інструментом регіональної політики майже завжди є **програма інвестицій або розвитку** – багаторічна програма, розроблена відповідно до логіки

стратегічного планування. Саме така модель із різним рівнем успішності застосовується в Німеччині, Франції, Італії, а також у рамках власної політики регіонального розвитку Європейського Союзу. **Там, де існує державна регіональна політика, що має комплексний характер, ми, як правило, бачимо такі інвестиційні програми для кожного регіону по всій країні.**

II. У багатьох країнах (навіть якщо диспропорції між регіонами не є істотними) потреба в оптимізації та належному використанні державних інвестицій зумовлює необхідність поліпшення координації та синергії між інвестиціями, що здійснюються за рахунок різних джерел фінансування всіма учасниками процесу розвитку – державою, регіональною та місцевою владою на певній території. Це можна вважати певною формою **планування або координації регіонального розвитку.**

III. Водночас існують й інші підходи до розв'язання регіональних проблем. У більшості країн обсяги фінансової допомоги за загальнонаціональними програмами часто залежать від гостроти певних проблем (економічних, соціальних, територіальних) у деяких регіонах порівняно з рештою. Приклади таких програм можна побачити у країнах Скандинавії, Великій Британії, Франції, Нідерландах, Німеччині, Хорватії, Чеській Республіці, Болгарії тощо. У деяких країнах ухвалюють спеціальні програми, спрямовані на підтримку конкретних регіонів («спеціальні територіальні програми») – наприклад, гірських або острівних регіонів у Хорватії, малонаселених регіонів у країнах Скандинавії тощо.

Велика кількість інструментів регіонального розвитку, які розроблені державними органами, можуть застосовуватися в різний спосіб. Плануючи запровадження нових підходів до політики регіонального розвитку, варто пам'ятати деякі застереження, які випливають з європейського досвіду.

Регіональний розвиток сам по собі не пов'язаний з обов'язковою необхідністю реформування держави або її політичних чи адміністративних інституцій. Чимало країн запровадили форми «регіонального розвитку», які фундаментально не вимагають суттєвої модифікації суспільних або державних органів чи перегляду їхніх повноважень. Реформа у сфері формування та реалізації державної регіональної політики не обов'язково має супроводжуватися реформою адміністративною чи територіальною.

У цьому випадку регіональний розвиток має на меті, головним чином, економічний розвиток і може й не супроводжуватися ширшими політичними процесами на зразок децентралізації чи регіоналізації держави. Ті країни, які в контексті політики регіонального розвитку ЄС розробили певну форму функціонального регіонального розвитку, загалом не здійснювали ніяких основоположних реформ державних інститутів.

Навіть якщо загальнонаціональна політика з плином часу дедалі менше спирається на галузевий підхід, основні державні інвестиції залишаються загальнонаціональними.

Усі уряди, що мають ресурси, просувають національні програми суспільного інвестування у створення ключових умов для економічного розвитку транспорту (будівництво доріг), енергетики, захисту довкілля тощо. Майже в усіх країнах ці сфери є об'єктом величезних суспільних інвестицій, а держава є їхнім основним джерелом, каталізатором і стимулятором розвитку.

Багато з цих політик розробляються переважно центральними органами державної влади та реалізуються з використанням ресурсів держави; часто цим опікуються державні органи, але іноді реалізація цієї політики делегується (місцевим чи регіональним) органам влади, які здійснюють її від імені держави. Попри те усі такі національні програми реалізуються в регіонах і це безпосередньо має вплив на їх розвиток, торкається їх інтересів і тому їх позиція має бути почутою.

СПІВПРАЦЯ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН У РЕГІОНІ ЗАРАДИ РЕГІОНУ — ШЛЯХ ДО УСПІШНОГО РЕГІОНУ

Основним ресурсом будь-якого регіону є його громадяни, інститути та співпраця між ними. Цей чинник міг мати меншу вагу в минулому, але сьогодні є ключем до успішного майбутнього.

Упродовж багатьох років у післявоєнній Західній Європі та в інших регіонах завдання стимулювання економічного розвитку регіону залежало переважно від інструментів політики, котрі спиралися на **екзогенні (зовнішні), а не ендогенні (внутрішні) чинники**. При цьому уряди намагалися впливати на моделі інвестування, пропонуючи пільги та гранти, аби спрямувати інвестиції в певні регіони. Вони намагалися втручатися у справи регіонів та стимулювати розвиток «від верху до низу». Такий підхід широко застосовувався на практиці в 50, 60 та 70-х роках ХХ ст. і залишається доречним і сьогодні, але не вичерпним.

Досвід показує, що успішними стають ті регіони, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиції і підтримують їх. Ця спроможність та умови часто пов'язані з тим, як саме регіон визнає і вирішує свої проблеми, як він намагається вирішити їх, використовуючи доступні можливості, наприклад, у сфері освіти та навчання, маломасштабного розвитку, вдосконалення іміджу та маркетингу регіону. Вирішення деяких проблем не завжди потребує значних сум коштів, якщо регіональні (та місцеві) зацікавлені сто-

рони, співпрацюючи один з одним, можуть щось робити, принаймні, з точки зору ініціювання процесу розвитку. Як правило, першими кроками цього процесу є партнерство регіональних та місцевих кіл, яке базується на основі спільного розуміння ситуації та бачення напрямків її зміни.

Саме це й мається на увазі під терміном «висхідний розвиток» або «розвиток від низу до верху»: мова йде про мобілізацію зусиль населення та інституцій певної місцевості чи регіону, які насправді зацікавлені в його успішності. Якщо вони виявлятимуть пасивність, то процес розвитку успішним не стане.

Таким чином, **регіональний розвиток передбачає впровадження у практичну діяльність принципів партнерства, інформування, консультацій та залучення зусиль громадян для більш перспективного майбутнього.**

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК НА ПРИКЛАДІ НОВИХ ЧЛЕНІВ

ЄВРОСОЮЗУ

Регіональний розвиток, особливо політика та нормативна база регіонального розвитку в ЄС, став предметом постійної еволюції та адаптації, що відповідає потребам структурних змін у країнах, політиці ЄС та вимогам самих регіонів. Особливо цікавим для України тут може бути досвід країн – нових членів ЄС, накопичений за той період, коли вони будували правову, інституційну та імплементаційну базу для регіонального розвитку.

Аналізуючи практику управління та реалізації регіонального розвитку у ЄС, ми повинні враховувати таке.

- Більшість старих членів ЄС мають довгу історію політичної та фіскальної децентралізації. Отже, їхні інституційні та людські ресурси для *управління* політикою та фінансові засоби для *реалізації* політики на місцевому рівні значно потужніші.
- Існують системи планування національного рівня з чітко скоординованими структурними / галузевими операційними планами.
- Можливості врядування, управління та реалізації політики регіонального розвитку дуже розвинені.
- Існує добре розвинена банківська система, поєднана з чіткими правами власності на землю / майно (кадастром), що означає, що позикові кошти отримати легше. Є також потужні агентства регіонального розвитку (АРР), агенції, які надають послуги для бізнесу, та досвідчені спеціалісти з регіонального розвитку, спостерігачі та «надавачі ділових послуг». Це означає, що на місцевому рівні є досвідчені суб'єкти, котрі можуть *виконувати* вищезгадану політику.

- *Фінансові інструменти* на підтримку регіональної політики чітко визначені, дієві та добре забезпечені ресурсами. Це зокрема урядова макроекономічна політика і мікроекономічні стимули; структурні фонди ЄС та ініціативи Європейської комісії із забезпечення спільного фінансування; Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та його різноманітні інструменти, що забезпечують надання позикових коштів, підтримку акціонерного капіталу, гарантії тощо.

Виходячи із того, що «старі» держави-члени ЄС будували свою спроможність протягом довгого часу, їх приклад сьогодні для України є не зовсім коректним. Крайніми зразками для України є досвід нових членів чи держав-кандидатів.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Регіональна політика всіх нових держав-членів ЄС ґрунтується на традиційних підходах до регіонального розвитку, спрямованих на менш розвинені периферійні регіони і на регіони, що переживають сильне падіння промислового виробництва. Політика регіонального розвитку такого типу будується на понятті «соціальної справедливості».

Визначенню причин проблем розвитку і причин постійного падіння соціально-економічного статусу цих регіонів приділяється недостатньо уваги. Більшість цих країн вирішили побудувати систему фінансового стимулювання відстаючих регіонів і територій, котра, як виявилось згодом, не змогла забезпечити ефективного використання залучених коштів.

Постає питання: на що має бути орієнтована політика регіонального розвитку – на вирівнювання дисбалансів чи на підвищення ефективності розвитку країни?

Експерти стверджують, що політика регіонального розвитку створює середовище для соціально-економічного зростання регіонів на основі ефективного використання ресурсів, потенціалу і потужностей.

Отже, політика регіонального розвитку має враховувати типологію регіонів і передбачати надання підтримки й допомоги в ефективному поєднанні підходів до регіонального розвитку, пов'язаних із поліцентричним і орієнтованим на полюси зростання / агломерацію аспектом, та зворотну стимуляцію міст на периферії, зокрема забезпечення доступності державних послуг.

Це не означає, що слід повністю ігнорувати інтереси менш розвинених територій, а означає пом'якшення тих відмінностей та причин, які можуть назавжди викривити потенціал розвитку депресивних або відсталих регіонів. Це має бути однією з чітких поставлених цілей регіональної політики та метою національної стратегії регіонального розвитку, яка передбачатиме спеціальні пом'якшуючі механізми і заходи, головним чином щодо розбудови спроможності для ефективного використання ресурсів.

При цьому формування державної регіональної політики має базуватися на певних принципах, які досить важливі для досягнення успіху.

- *Принципи справедливості та соціального залучення* диктують, щоб люди не потрапляли у невідгдане становище через те, що вони народилися в тому чи іншому місці.
- За *принципом субсидіарності* на національному рівні виконуються лише ті функції, які не можуть бути з більшою ефективністю та дієвістю виконані на нижчому рівні. На практиці це означає, що планування, складання програм, виконання та управління підтримкою регіонального розвитку починається на регіональному й місцевому рівнях, причому завдяки координуванню, досягненню консенсусу та розставленню пріоритетів, результатом чого є багаторічний програмний документ національного рівня. Є ще один вимір цього принципу: переконання в тому, що повноваження на прийняття рішень повинні делегуватися на найбільш відповідний рівень означає, що громади мають право брати на себе відповідальність за власне соціально-економічне майбутнє.
- *Принцип ефективності* передбачає, що неблагополучні регіони мають негативний вплив на національну економіку. Мобілізація робочої сили, капіталу та землі збільшила б національний ВВП, а також поліпшила б рівень життя у депресивних регіонах. Є також потенціал для підвищення загальної конкурентоспроможності національної економіки. Це зумовить збільшення доходів державного бюджету (податковий прибуток з фізичних осіб / податок на прибуток підприємств / податок на додану вартість) та зниження попиту на державні видатки (зменшення обсягів виплат із соціального забезпечення тощо). Неблагополучні регіони також можуть спричинити *перевантаженість* (ще одна форма *неефективності*). Якщо між регіонами існують значні диспропорції, то певні території, скоріш за все, розвиватимуться швидко, залучаючи несумірну частку інвестицій та всмоктуючи надлишок робочої сили із слабших регіонів. Це, у свою чергу, може створити підвищений попит на послуги (дороги / каналізація / школи / житло / лікарні тощо) в успішних регіонах.

Якщо уряд намагається вирішити цю проблему шляхом збільшення *пропозиції* (наприклад, будуючи більше шкіл), це, як правило, створює нескінченну спіраль – розвинуті можливості просто привертають усе більше й більше людей, через що ця територія зрештою переповнюється, а здатність уряду збільшувати пропозицію не безмежна.

- *Програмування*. Усі заходи, програми та підпрограми на підтримку регіональної політики розробляються та виконуються відповідно до документів із планування, які розробляються на національному рівні або на рівні відповідного регіону, й містять чітко визначені цілі, пріоритети та інструменти.

- *Координація.* Усі заходи, програми та підпрограми на підтримку регіональної політики координуються на національному рівні та рівні відповідного регіону, а також між національним рівнем та рівнем відповідного регіону.
- *Партнерство* між національними й місцевими органами влади та між державним і приватним секторами у визначенні, розробленні та виконанні заходів, програм і підпрограм на підтримку регіонального розвитку.

МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕЯКИХ

НОВИХ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС

ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА

У статті 99 Конституції зазначено, що «Чеська Республіка складається з муніципалітетів, які є основними адміністративно-територіальними одиницями, та регіонів, які є вищими адміністративно-територіальними одиницями». Поділ країни на **14 регіонів** спрямований на забезпечення природної регіоналізації республіки на основі існування значних міських центрів та їхніх зв'язків із периферією.

Розглядаючи регіони та їхні повноваження й документи на регіональному рівні, ми повинні також урахувати систему статистичної класифікації території, прийняту Євростатом (NUTS). Рівень NUTS II, очевидно, є найбільш важливим для виділення допомоги зі структурних фондів за метою 1. Після консультацій з Євростатом Чеське статистичне управління, разом із іншими зацікавленими міністерствами-партнерами, погодило **8 статистичних одиниць рівня NUTS II**, створених шляхом групування **14 регіонів рівня NUTS III**. Восени 2000 року в кожному регіоні рівня NUTS III були обрані нові політичні органи, а у січні 2001 року в цих регіонах створені регіональні адміністративні структури, які повністю відповідають за розвиток конкретного регіону. Політична влада в регіоні перебуває в руках президента регіону та регіональної ради, депутати якої обираються на чотирирічний термін. Регіональну адміністрацію очолює директор регіональної адміністрації, а її персоналом керує президент округу / регіону, який також здійснює державну владу в регіоні.

Регіональну політику загалом розуміють як інтервенцію держави в економічний та соціальний розвиток різних частин її території. Координуюча роль у забезпеченні регіональної політики держави була покладена у 1996 році на новостворене **Міністерство регіонального розвитку** Чеської Республіки.

Закон про засади державної політики регіонального розвитку (1992)

За цим законом регіональну політику розуміють як концептуальну діяльність державних і регіональних органів влади з метою:

- сприяння збалансованому й гармонійному розвитку регіонів Чеської Республіки;
- зменшення відмінностей у рівнях розвитку регіонів;
- поліпшення регіональної економічної та соціальної структури.

УГОРЩИНА

Угорщина завжди була централізованою країною. Сотні років округи (рівень NUTS III) були адміністративними одиницями проміжного рівня з різними повноваженнями й завданнями, але здебільшого вони були представлені асамблеями, що обиралися безпосередньо. На початку 90-х парламент ухвалив Закон про органи місцевого самоврядування, яким більшість завдань і повноважень (стягання місцевих податків, адміністративне управління, керування установами) була делегована на місцевий рівень. Угорська адміністративна система стала дуже поляризованою, із сильним місцевим і центральним рівнем, тоді як округи були ослаблені. Регіональний рівень (NUTS II) досі залишається недостатньо сильним, хоча нещодавно деякі функції (наприклад, водо- та електропостачання) були делеговані округам.

У 1996 р. був прийнятий Закон № 21 про регіональний розвиток і територіальне планування, яким було визначено інституційні рамки діяльності з регіонального розвитку в Угорщині (7 регіонів рівня NUTS II).

Законом були створені ради регіонального розвитку окружного рівня (NUTS III) і надана можливість створення аналогічних рад на регіональному рівні (NUTS II). На національному рівні було створено Національну раду регіонального розвитку, функція якої полягає в координації всієї роботи з регіонального розвитку. У Ради є професійна базова організація (Національний центр регіонального розвитку). Також був створений Національний фонд регіонального розвитку, який було децентралізовано на ради регіонального розвитку окружного рівня.

СЛОВЕНІЯ

Регіональний підхід до економічного розвитку

Словенія — одна з найменших серед тих країн, які приєдналися до ЄС у 2004 році; площа її території — всього 20 526 кв. км, переважно гірська, населення — близько 1,9 млн осіб.

Невдовзі після створення суверенної держави та формування її інституцій Словенія почала розробляти політику розвитку, проводити економічні реформи, відновлювати промисловість та інші сектори економіки. Зростаючі диспропорції у розвитку різних територій швидко спричинили потребу в регіональному підході до

економічного розвитку. Структура регіонів, як спадок колишньої Югославії, була використана як платформа для перших кроків і забезпечення відповідності вимогам, поставленим для користування інструментами і коштами ЄС. Регіони розглядалися як «статистичні регіони», і цю схему було узгоджено з Євростатом. Було прийнято модель поділу Словенії на статистичні територіальні одиниці.

У 1999 році (з наступними змінами у 2001 році) Словенія прийняла Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку та Закон про стандартну класифікацію територіальних одиниць, за якими передбачено таку структуру:

- 192 муніципалітети як базові адміністративні одиниці у плануванні регіонального розвитку (NUTS V).
- Для планування і розвитку, а також для оцінювання ефективності політики регіонального розвитку на рівні NUTS III Словенія зараз поділена на 12 регіонів (статистичних регіонів) і два міста з чисельністю населення, що дорівнює середній чисельності населення статистичних регіонів.

Оскільки у Словенії досі немає проміжного (середнього) рівня адміністрації, триває дискусія щодо укрупнення статистичних регіонів у три округи рівня NUTS II.

Держава вважається рівнем NUTS I.

Причини реформ політики регіонального розвитку

- Збільшення регіональних відмінностей в останні роки через політику, яка ґрунтувалася здебільшого на регіонах із загрозливою демографічною ситуацією.
- Розпорошеність стимулів серед малих територій.
- Зменшення обсягу коштів на регіональний розвиток.
- Неналежна адміністративна організація.
- Відсутність принципів програмування регіонального розвитку.
- Акцент на галузеву політику, а не на регіональні виміри (відсутність координації галузевої політики).
- Неefективне та розсіяне використання національних і місцевих коштів.
- Відсутність інвестиційних стимулів.
- Низька віддача від інвестицій.
- Повільне економічне зростання країни порівняно з її потенціалом.

Зовнішні причини для реформ політики регіонального розвитку

- Заохочення конкурентоспроможності на глобальних ринках.
- Процеси вступу до ЄС.

Правова основа для регіонального розвитку

Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку

Великі диспропорції в економічному розвитку різних районів і сучасні тенденції спричинили труднощі в регіональному підході до економічного розвитку і територіального планування. Центральна частина Словенії навколо Любляни розвивається набагато швидшими темпами, ніж інші території, особливо на північному сході та півдні країни. Причини таких регіональних диспропорцій були закладені у початковій позиції регіонів після набуття країною незалежності, втрати югославських ринків, впливу економічної та соціальної реструктуризації та перехідного процесу. Ще одним чинником, що сприяв регіональним диспропорціям, були відмінності у фізичній інфраструктурі. Ці причини вплинули й на третій фактор: регіони були непривабливими для молодих, кваліфікованих і освічених людей, через що важко було повертатися до рідного регіону після закінчення навчальних закладів у Любляні чи Мариборі.

Правова основа для регіонального розвитку була створена у 1999 році завдяки ухваленню **Закону про сприяння збалансованому регіональному розвитку** (О.І. 60/99, змінений у 2001 р.), **Закону про державні фінанси** (О.І. 79/99) та пакету підзаконних актів 2001 року, що надало можливість просувати збалансований регіональний розвиток відповідно до таких цілей:

- сприяння збалансованим економічним, соціальним і територіальним аспектам розвитку;
- зменшення структурних проблем і безробіття;
- запобігання негативним демографічним тенденціям, особливо у віддалених районах;
- адаптація до регіональної політики ЄС: інституційне будівництво, система фінансування, моніторингу та оцінювання.

Цим законом також запроваджені **нові принципи збалансованого регіонального розвитку**:

- цілісність реалізації політики на всій території Словенії;
- партнерське співробітництво між національними та місцевими органами влади і співпраця державного та приватного секторів;
- принцип субсидіарності;
- програмування стимулів для розвитку;
- оцінювання і моніторинг впливу та прозорості використання коштів, асигнованих на регіональний розвиток;
- спільне фінансування.

Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку є правовою основою для інших законів і правових актів щодо структури, інструментів та інституцій регіонального розвитку й структурної політики.

Регіональний підхід до економічного розвитку встановлює іншу структуру, ніж структура словенського уряду: регіональне економічне планування будується на ре-

гіональних ресурсах і можливостях розвитку, але уряд / міністерства мають галузеву структуру. Ця ситуація викликала необхідність сильної міжвідомчої координації структурної політики та регіонального розвитку, яка привела до створення Ради з питань структурної політики.

Рада з питань структурної політики має такі завдання:

- координувати та аналізувати (пропонуючи зміни) документи зі стратегії розвитку та документи галузевого планування у світлі збалансованого регіонального розвитку і доступу до фондів ЄС. Рада курирує гармонізацію та координацію Національної стратегії економічного розвитку, Національної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій / планів розвитку, Національної програми розвитку, програм регіонального розвитку;
- координувати регіональні програми розвитку між галузями;
- вести моніторинг виконання Національної стратегії розвитку;
- переглядати керівні принципи / резолюції щорічного бюджетного меморандуму щодо виконання стратегій / планів розвитку та координувати в цьому відношенні стимули і заходи між галузями.

До складу Ради з питань структурної політики входять 12 членів (усі міністри). Рада одержує технічну підтримку від Управління / Міністерства з питань політики структурного та регіонального розвитку.

Політика та структура регіонального розвитку

Плани і документи з розвитку

- *Стратегія регіонального розвитку*

Стратегія регіонального розвитку була прийнята у 2001 році. Реалізація стратегії до 2003 року принесла позитивні результати у створенні системи ієрархічно взаємозв'язаних документів із розвитку.

- *Національна програма розвитку*

Як довгострокова індикативна програма, вона встановлює систему виконання Стратегії регіонального розвитку та об'єднує дії уряду у сфері планування розвитку. Цей документ обговорювався з ЄС, місцевими партнерами (профспілками, об'єднаннями роботодавців, організаціями громадянського суспільства). Процес розроблення мобілізував регіональні можливості та сприяв створенню і зміцненню установ, які очолюють підготовку та забезпечення економічного і соціального згуртування на національному й регіональному рівнях.

- *Програми регіонального розвитку* розроблялися комітетами з регіонального розвитку та АРР під наглядом НАРР.

Структури / інституції регіонального розвитку Словенії

- Міністерство з питань політики структурного та регіонального розвитку.

- Рада з питань структурної політики (її членами є міністри).
- Національне агентство регіонального розвитку.
- Комітети з регіональних програм.
- Агентство регіонального розвитку.

Фонд з питань регіонального розвитку та збереження заселення сільських районів Словенії

Цей фонд був створений для зменшення наслідків регіональних диспропорцій та запобігання міграції населення (особливо молоді) із сільської місцевості до міст. Фонд:

- є спеціалізованою фінансовою установою (в минулому займався стимулами для демографічно слабких і сільських районів);
- формує новий фонд ризикового капіталу для фінансування нових підприємств та інноваційних проектів.

Крім того, державна допомога в розмірі близько 1% державного бюджету виділяється:

- регіонам, в яких обсяг ВВП на душу населення за купівельною спроможністю менше національного середнього рівня та (або) рівень безробіття перевищує національний показник;
- районам з особливими проблемами розвитку (райони, що реорганізуються, прикордонні райони, захищені райони).

Фонд створює механізм для розвитку таких пріоритетів, як допомога у створенні агентств регіонального розвитку, підготовка програм регіонального розвитку, підготовка проектної документації, виконання проектів РР (комунальні проекти, транспортні проекти, бізнесові зони, гарантійні фонди, технологічні парки, фонди кадрових ресурсів, інноваційні пілотні проекти тощо). Передбачені такі інструменти фінансування:

- інвестиційні стимули та трансферти муніципалітетам;
- субсидії компаніям на початкові інвестиції та створення можливостей працевлаштування;
- кредити муніципалітетам на спільне фінансування проектів з економічної інфраструктури та інфраструктури розвитку;
- кредити та гарантії компаніям, які займаються сільськогосподарським бізнесом;
- капіталовкладення у конкретні проекти державної значення;
- трансферти державного капіталу муніципалітетам з метою спільного інвестування у проекти регіонального розвитку для ефективного повторного використання державного капіталу (наприклад, нерухомість, природні ресурси тощо).

ПОЛЬША

Регіональні тенденції розвитку в Польщі щодо економічного та соціального згуртування. Територіальна організація

Із 1975 року Польща була адміністративно поділена на 49 воєводств. Після 1989 року ці воєводства виявилися занадто малими та слабкими для реагування на нові виклики глобалізації й інтеграції, а також для функціонування як ефективні партнери для регіонів ЄС як у період перед вступом, так і в майбутньому, після розширення ЄС. Після реформи колишні воєводства були об'єднані у 16 нових.

На **регіональному рівні сеймик**, демократично обраний (з повітів) регіональний парламент, який очолює голова (Przewodniczcy), займається плануванням регіональної політики та розробляє стратегії регіонального розвитку. **Уряд воєводства** (Zarząd Województwa) є виконавчим органом регіонального рівня, який очолює маршал (Marszałek). Серед обов'язків маршала такі, що стосуються формування політики розвитку та контроль за діяльністю регіональних виконавчих органів місцевого самоврядування. Зокрема маршали відповідають за створення належного середовища для регіонального розвитку, формування регіонального ринку праці, розвиток регіональної інфраструктури (як соціальної, так і технічної), фінансовий інжиніринг виконуваних проєктів, освіти, дослідження й розробки, інноваційну діяльність, охорону навколишнього середовища і культуру. Крім того, маршал готує стратегію регіонального розвитку та представляє регіон у зовнішніх зв'язках.

У регіоні є також представник центрального уряду — **воєвода** (губернатор воєводства), який виступає в ролі наглядача за регіональною політикою з юридичної точки зору, спостерігає за діяльністю сеймика та контролює інші регіональні установи. Воєводи також представляють Державне казначейство, яке відповідає, серед іншого, за громадську безпеку, стандарти й дотримання законів, переказування фінансів і контроль за процесом здійснення видатків. Воєводів призначає прем'єр-міністр.

Оскільки належне розроблення й виконання політики регіонального розвитку потребує насамперед наявності чітких порівняльних систем збирання і поширення даних, Польща та інші країни Центрально-Східної Європи отримали допомогу ЄС у просуванні до прийняття систем, сумісних на міжнародному рівні (НТС, яка еквівалентна NUTS).

Правова основа регіональної політики

Прийняття Закону про правила підтримки регіонального розвитку (14 липня 2000 р.) стало ще одним кроком до коригування польської регіональної політики відповідно до принципів, які застосовуються в ЄС. Цим законом встановлені принципи надання підтримки регіонам, особливо щодо співробітництва між центральним і регіональним рівнями врядування, а також програмування регіонального розвитку, управ-

ління ним та інституціями регіонального розвитку. Закон також увів поняття контракту воєводства як основи фінансування регіональних програм.

Загальними цілями регіональної політики згідно із вищезазначеним законом є:

- розвиток окремих територій країни;
- підвищення рівня життя населення регіону;
- забезпечення конкурентоспроможності регіонів;
- зменшення диспропорцій у розвитку регіонів;
- надання всім громадянам рівних можливостей розвитку;
- ліквідацію відсталості найменш розвинених регіонів.

У рамках цієї основи ресурси державного бюджету можуть виділятися на такі види діяльності:

- розвиток підприємництва (переважно малих і середніх підприємств, МСП);
- створення нових робочих місць;
- розвиток місцевої та регіональної інфраструктури;
- розбудова інституцій;
- охорона навколишнього середовища;
- освіта й культура;
- дослідження.

Згідно з цим законодавчим актом, щоб отримати фінансування з державного бюджету, уряд воєводства подає заявку на виділення коштів, зазначаючи цілі і завдання, яких стосуватиметься підтримка, а також джерела та обсяги фінансування цих завдань, очікувані результати та інституційну основу. Після переговорів із центральним урядом підписується контракт воєводства, який має бути затверджений Радою міністрів і регіональним парламентом (сеймиком).

Інституційна основа регіональної політики

Основними інституціями, які займаються питаннями регіонального розвитку, є: на національному рівні –

– **Рада міністрів** – координує регіональну політику в Польщі, затверджує головні документи, що регламентують сферу регіонального розвитку;

– **Міністерство регіонального розвитку** – відповідає за створення проекту національної стратегії регіонального розвитку, розроблення **проекту програми підтримки**, організацію переговорів щодо підписання контрактів воєводств, оцінку, нагляд і моніторинг програм регіонального розвитку, програм підтримки та контрактів воєводств;

– **Державна рада з питань регіональної політики** – консультативний орган при прем'єр-міністрі з питань, що стосуються регіонального розвитку; надає висновки щодо документів, правових актів та інших відповідних питань;

– **Польська рада з питань територіальної економіки** – консультативний орган при Раді міністрів;

– **Польське агентство з питань регіонального розвитку** – фонд Державного казначейства, створений з метою надання підтримки процесам регіонального розвитку; нині виконує програми економічного й соціального згуртування;

– **відомства**, задіяні у виконанні національних програм галузевого розвитку та управлінні ними: Національний фонд охорони навколишнього середовища та морської економіки, Польське агентство з розвитку підприємництва, Агентство з питань реструктуризації та модернізації сільського господарства та ін.;

– **на регіональному рівні:**

– офіси маршалів;

– офіси воєводств;

– агентства регіонального розвитку – у Польщі існує приблизно 70 агентств, які стимулюють і підтримують регіональний економічний розвиток.

Польща – найбільший сусід України на західному кордоні. Саме там нині швидкими темпами нарощується потенціал воєводств, які межують з Україною і донедавна були найменш розвиненими. Програма розвитку Східної Польщі швидко змінює таку ситуацію.

Рис. 2. Карта Польщі, що ілюструє програми розвитку прикордонних воєводств

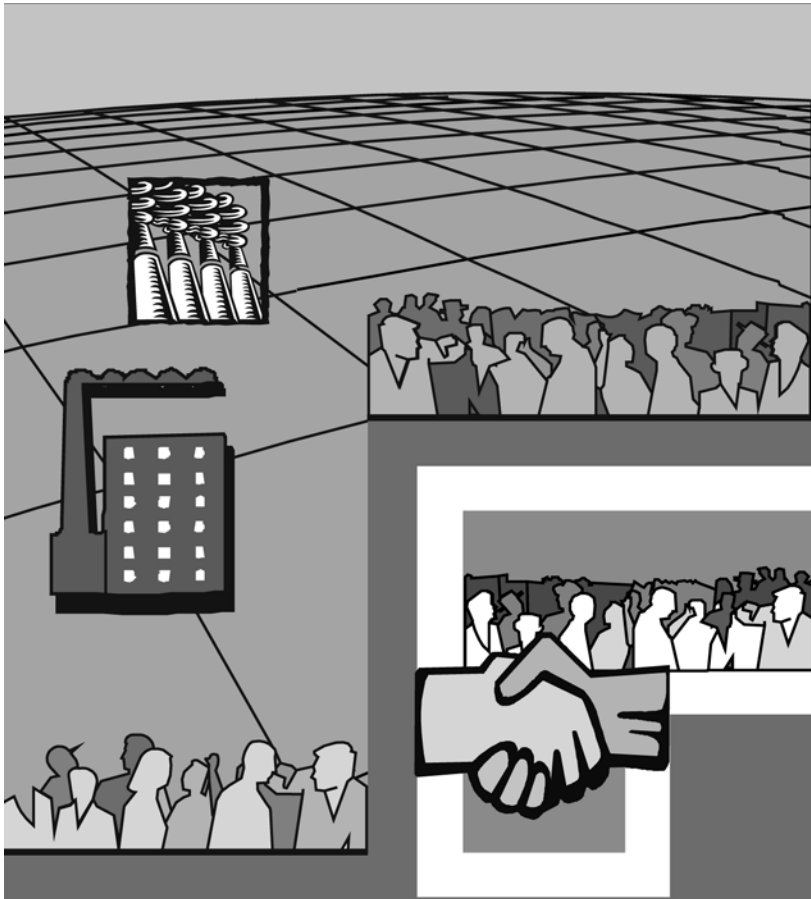

Розподіл коштів європейських структурних фондів на операційні програми Польщі на 2006–2013 роки такий:

Загалом це приблизно 85,6 млрд євро, з яких:

- **16 Регіональних оперативних програм** (одна програма на воєводство) – 26,8% від загальної суми коштів (близько 15,9 млрд євро);
- **ОП Розвиток Східної Польщі** (додатково до регіональних програм на три східні воєводства) – 3,6% від загальної суми коштів (близько 2,2 млрд євро);
- **ОП Інфраструктура та середовище** – 35,7% від загальної суми коштів (близько 21,3 млрд євро);
- **ОП Людський ресурс** – 13,7% від загальної суми коштів (8,1 млрд євро);
- **ОП Конкурентоспроможна економіка** – 11,7% від загальної суми коштів (7 млрд євро);
- **Оперативні Програми європейського територіального співробітництва** – 1% від загальної суми коштів (близько 0,6 млрд євро);
- **ОП Технічна допомога** – 0,4% від загальної суми коштів (0,2 млрд євро).

ЯКОЮ МАЄ БУТИ
НОВА ДЕРЖАВНА
РЕГІОНАЛЬНА
ПОЛІТИКА УКРАЇНИ?

ЯКОЮ МАЄ БУТИ НОВА ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ?

Тривале перебування України на узбіччі європейських інтеграційних процесів не лише не дозволяє залучати в державу значних європейських коштів, а й призводить до неефективного використання українських бюджетних ресурсів, оскільки інструменти регіональної політики, що застосовуються в Україні, далекі від тих, що позитивно зарекомендували себе не тільки в європейських державах-членах ЄС, а й у державах-кандидатах та таких нових «тиграх», як Корея чи Китай.

Через 22 роки від проголошення незалежності Україна стоїть перед викликом: або здійснити прорив і зайняти достойне місце серед провідних націй світу, або залишитись на узбіччі світового розвитку з примітивною економікою та глибокою невідновною депопуляцією населення.

Вирішення цього питання можливе лише за умови досягнення національної єдності та концентрації сил і засобів для адекватного реагування на глобальні виклики, що постали зараз перед Україною.

Отже, Україні потрібна нова державна регіональна політика, яка дала б змогу мінімізувати ризики від нинішніх глобальних викликів і перетворити регіональні відмінності у нові можливості для успішності держави.

Проте, якою має бути державна регіональна політика в Україні на сучасному етапі?⁷

Від відповіді на це запитання залежить не лише економічне благополуччя регіонів, а й передусім збереження України як єдиної цілісної держави, де кожен громадянин почуватися у безпеці і має гарантований державою рівень публічних послуг, умови проживання незалежно від місця власного народження чи проживання.

⁷У грудні 2009 року на португальському острові Мадейра відбувся Світовий форум з питань регіонального розвитку, у якому взяли участь представники майже трьох десятків держав з різних континентів. Тут були представлені як наші найближчі сусіди – поляки та росіяни, так і такі далекі країни, як Австралія, Китай, Південна Африка, Канада. Саме там була озвучена нова філософія державної регіональної політики: «Державна регіональна політика – це не допомога бідним. Це засіб забезпечити згуртованість та тривале існування держави або такого наддержавного утворення, як Євросоюз».

Перманентні вибори, незбалансована політична система, пропорційні вибори до місцевих рад та посилення на цій основі регіонального егоїзму загострили проблему гармонізації міжрегіональних відносин.

Проте питання тут зовсім не в «бідних» та «багатих» регіонах.

Відмінності між регіонами мають не лише економічний, а й екологічний, демографічний, освітній, зрештою, світоглядний характер.

Хоча в Україні та поза її межами багато аналітиків і політиків оперують поняттям «розкол», насправді розколу ще немає, хоча така загроза зберігається. Її коріння маємо шукати в нашій історії.

Початок, напевне, було закладено у часи Руїни, коли Лівобережжя і Правобережжя мали різних гетьманів, тяжіли до різних союзників і, зрештою, опинилися в межах різних держав.

Далі революційні події на теренах України у 1917–1920 рр.: УНР – ЗУНР – УРСР. Знову українці з різних регіонів України воювали в різних арміях, за різні інтереси і знову одна частина українських земель стала «радянською» в СРСР, а інша – «польською», «чеською», «румунською» територіями.

Перебування різних частин України в різних державах призвело до змін у етнічному складі населення цих частин України, його релігійних уподобань, відмінностей у сприйнятті історії та формуванні власних міфів, своєї значимості.

На жаль, «розкол» став одним із стереотипів сприйняття України як на Заході (Європа), так і на Сході (Росія), а найголовніше – домінуючим прийомом у політичній боротьбі українських партій.

Насправді міфологізація розколу фактично провокує переростання відмінностей та суперечностей між регіональними спільнотами у розкол.

У регіональному вимірі за різними показниками ми маємо різне групування українських регіонів. Спробуємо відобразити таке групування за різними показниками.

1. Склад населення.

У 16 областях України та у місті Києві кількість етнічних українців значно більша середньоукраїнського показника – 89–97%.

У 5 областях кількість українців близька до середньоукраїнського показника – 69–82%, а другою національною групою у них є російська.

У 2 областях кількість українців близька до середньоукраїнського показника – 69–82%, а другою національною групою у них є угорська (Закарпаття) та румунська (Буковина).

У 3 областях кількість українців є нижчою загальноукраїнського показника, але українці там становлять понад 50%.

В Автономній Республіці Крим українці становлять близько 25% населення.

Отже, за цим показником ми маємо принаймні чотири групи регіонів.

Етнічний склад населення регіонів (українці)

В середньому по Україні - 82%.

Мінімальний, АРК Крим - 25%.

Максимальний - 97%.

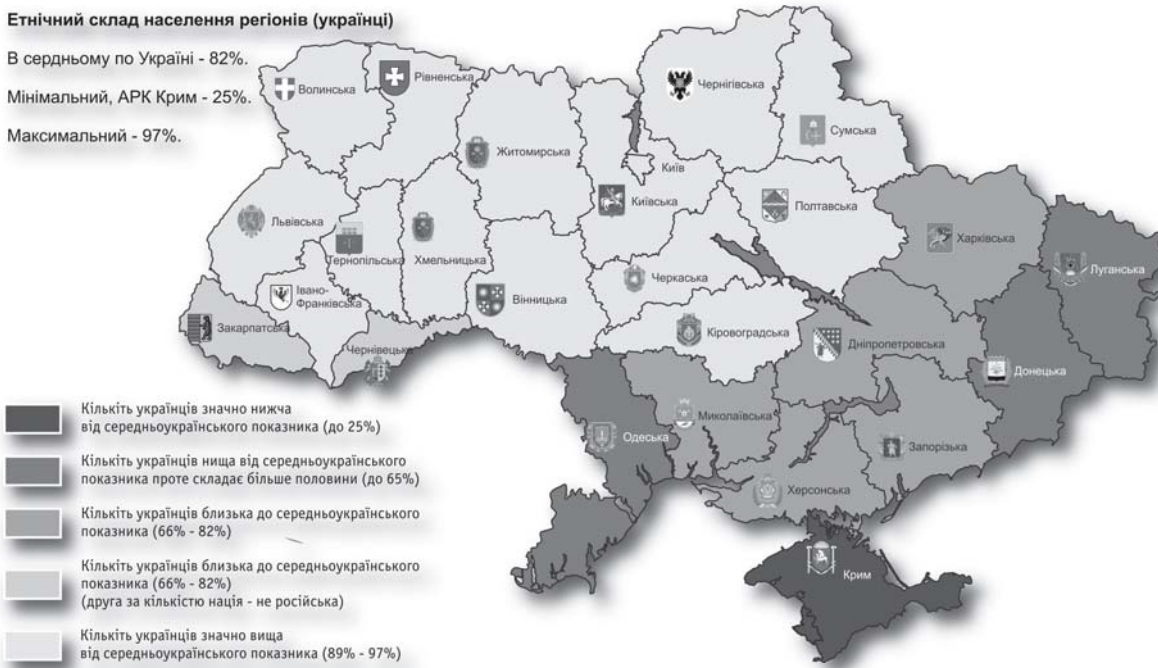

Рис. 3. Етнічний склад регіонів

Наявний дохід на душу населення у регіонах

Відносно до середньоукраїнського - 21249,5 грн. (100%)

Максимальний, Київ - 196,7%

Мінімальний, Закарпатська - 69,01%

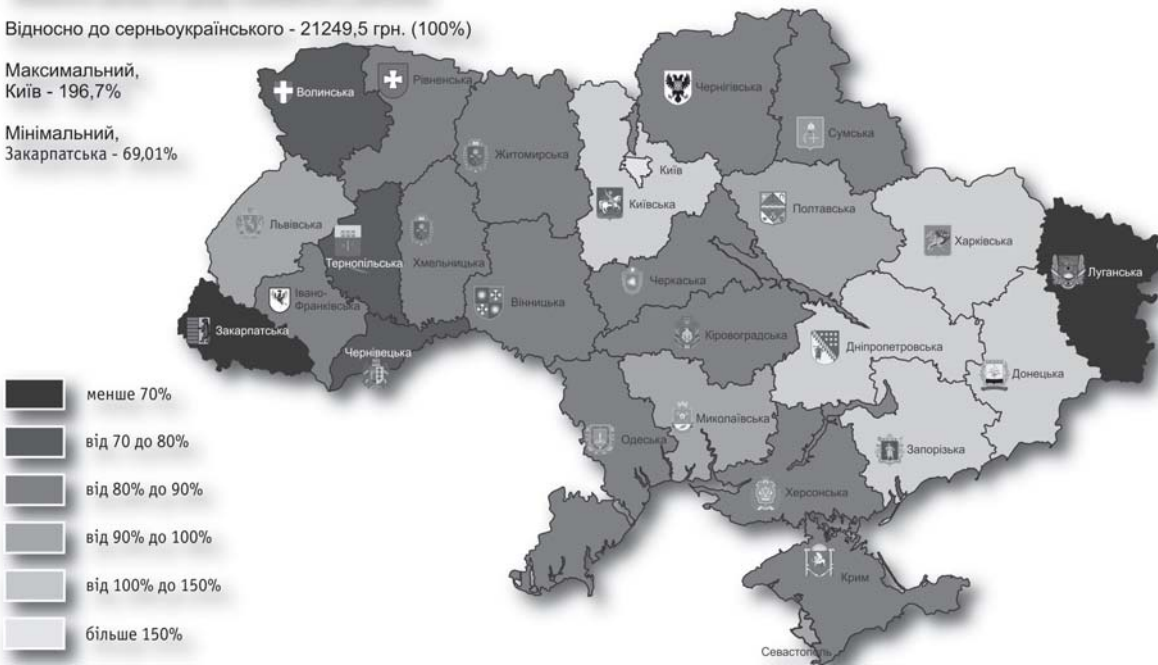

Рис. 4. Наявний дохід на душу населення у регіонах

2. Індекс матеріального добробуту.

За показником індексу матеріального добробуту ми знову бачимо декілька груп областей, однак зовсім в іншій конфігурації. Низьким рівнем вирізняються найменш урбанізовані області, де домінує сільське господарство та значна частка сільського населення. Найбільш благополучні крайні східні області: Луганська, Донецька, Запорізька. Краща ситуація щодо інших частин України спостерігається також на крайньому заході держави. Натомість вся центральна, північна та південна Україна має низькі показники матеріального добробуту населення.

3. Індекс демографічного розвитку.

Демографічна ситуація в Україні є досить напруженою. Депопуляція населення є надзвичайно важким викликом, на який не відреагувати простими засобами. Проте навіть на фоні загальноукраїнської проблеми можна побачити, що у найбільш благополучних з точки зору економічного розвитку областей Сходу найгірша демографічна ситуація.

Зрештою все це призводить ще до іншої конфігурації областей за показником індексу людського розвитку, який, напевне, має бути визначальним для характеристики державної регіональної політики.

Коефіцієнт природного приросту населення на 1000 осіб у 2010 році.

Відносно до середньоукраїнського - 4,4

Мінімальний,
Чернігівська область -10,5.

Максимальний,
Закарпатська область 2,7.

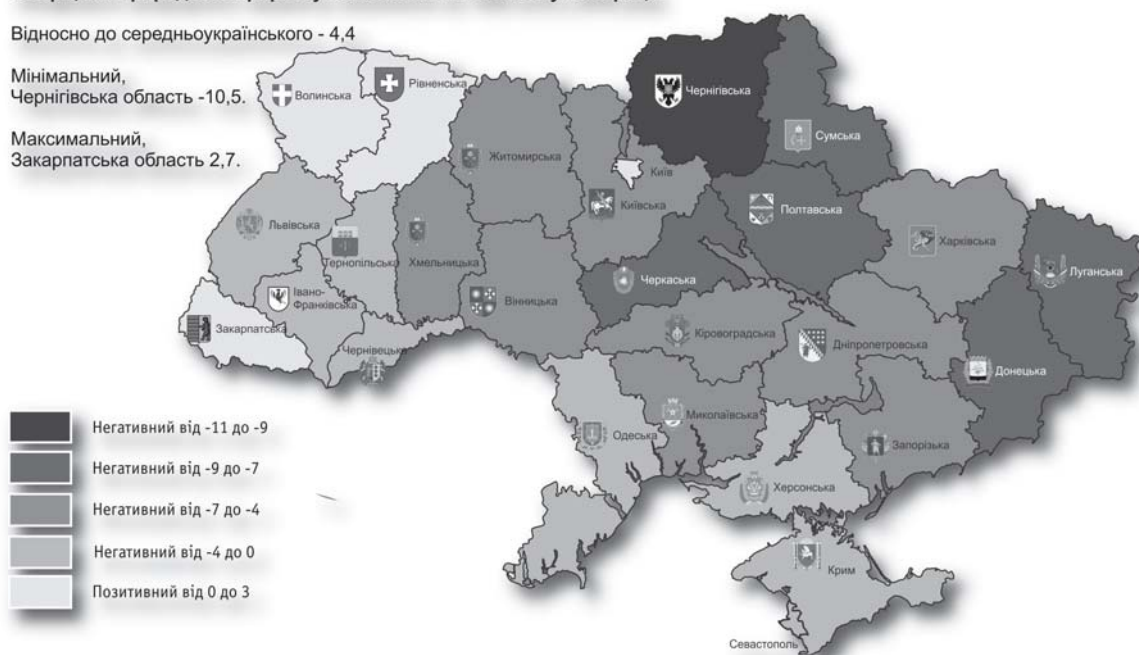

Рис. 5. Демографічна ситуація у регіонах

4. Індекс людського розвитку.

За індексом людського розвитку ми маємо за винятком Києва та Севастополя лише три області (Львівську, Полтавську та Харківську) із середнім рівнем розвитку.

Натомість низький рівень цього показника є характерним як для економічно розвинутого Донбасу, так і поліської Чернігівщини, сільськогосподарської Вінниччини.

На основі такого аналізу можна зробити висновок, що різним українським регіонам притаманна різна гострота загальноукраїнських проблем, а різка їх диференціація за різними показниками, особливо інтегральним – індексом людського розвитку, є додатковим фактором суспільної напруженості та відчуження між регіонами.

Така ситуація в регіональному розвитку України має отримати відповідне державне реагування, що має пом'якшити міжрегіональні відмінності. Натомість відсутність адекватної політики у цій сфері призвело до того, що держава продовжує здійснювати фінансування регіонального розвитку у досить незрозумілому режимі.

Наприклад, бюджет 2011 року передбачав декілька субвенцій загалом на регіональний розвиток:

на соціально-економічний розвиток регіонів – 1150 млн грн, з них Донецькій обл. – 170 млн грн (14,8%), Київській обл. – 6,1%, Кіровоградській обл. – 6,1%;

на соціально-економічний розвиток АР Крим – 900 млн грн;

на заходи для соціально-економічного розвитку окремих територій – 895,9 млн грн, з них територіям Донецької обл. – 173 млн грн (19%), Дніпропетровської обл. – 50 млн грн (5,6%).

Ситуація не змінилась і в бюджеті 2012 року.

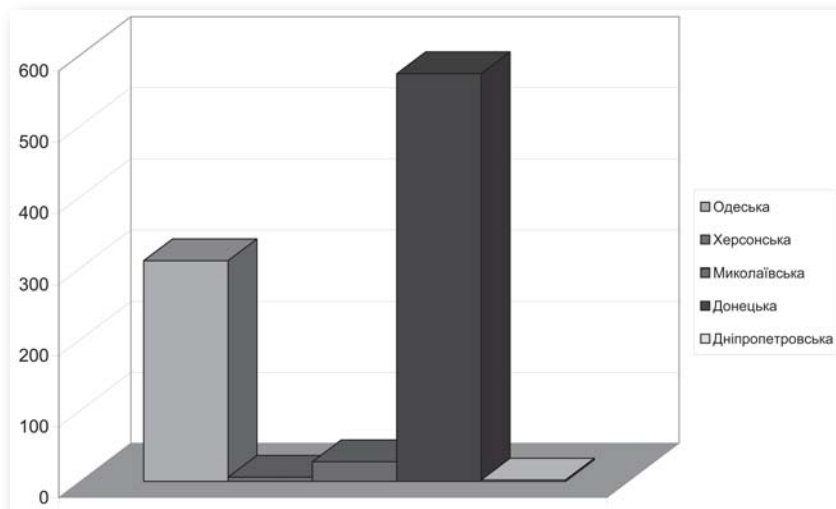

Рис. 6. Субвенція на розвиток окремих територій у ДБУ 2012 (усього 1785 млн грн)

Навіть упровадження Державного фонду регіонального розвитку не переломило цю ситуацію в 2013 році. Фактично закон про державний бюджет України на 2013 рік нівелював норми Бюджетного кодексу щодо обсягу та порядку розподілу коштів Державного фонду регіонального розвитку.

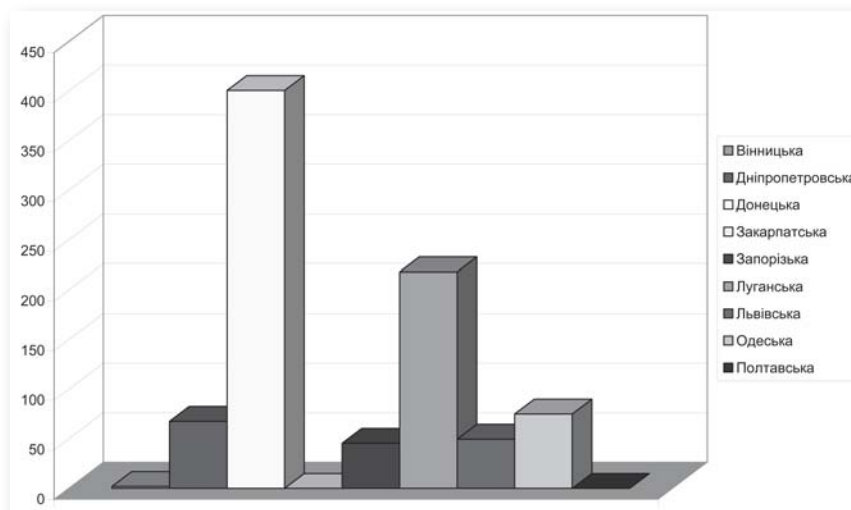

Рис. 7. Субвенція загального фонду на здійснення заходів соціально-економічного розвитку окремих територій (2013), усього 1 336 957,0 млн грн

Отже, виходячи із такої реальної ситуації з асиметрією розвитку регіонів та загальною не інтегрованістю українського державного простору, базуючись на пріоритетності європейського вибору, Україна має сформувати нову державну регіональну політику, що орієнтована передусім на людину, на її потреби та можливості регіонів.

ЯК МАЄ ФОРМУВАТИСЯ ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА?

Міжнародна практика перетворень у сфері регіонального розвитку створює певні логічні ланцюжки міркувань і дій суб'єктів регіонального розвитку, які залучені до формування та реалізації державної регіональної політики.

Загальний алгоритм такий: регіональна політика – постійний процес державного реагування на виклики і загрози, тому така політика формується на довготривалій період, реалізується через заходи у середньострокові періоди.

Отже, можна стверджувати, що тут може діяти таке загальне правило розроблення політики: **аналіз викликів – ідентифікація проблем – визначення пріоритетів – вироблення інструментів політики – розроблення стратегій, програм, проектів, заходів – втілення їх на рівні держави та регіонів – моніторинг виконання заходів, одержання результатів та досягнення впливу – розроблення на цій основі державного реагування – впровадження заходів державного реагування.**

ЯКОЮ МАЄ БУТИ МЕТА ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ?

У більшості європейських держав, особливо нових держав-членів ЄС, метою регіональної політики визнають зменшення асиметрії розвитку регіонів держави, в першу чергу порівняно зі столичним регіоном, забезпечення внутрішньої солідарності держави та вирівнювання можливостей для громадян, що проживають у різних регіонах держави.

Така мета є прийнятною і для України, проте, враховуючи не інтегрованість українського простору, вона може бути дещо розширеною: «забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання через забезпечення територіально цілісного та збалансованого розвитку України, інтеграції регіонів в єдиному політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі, максимально повного використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей, підвищення конкурентоздатності регіонів та територіальних громад»⁸.

Відповідно до такої мети пріоритетами політики на довготривалий період може бути визначено: створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей, зменшення територіальної диференціації за індексом людського розвитку, формування поліцентричної системи розвитку території держави, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір.

У середньостроковій перспективі для досягнення ефективності заходів політики першочерговими є певні «установчі» пріоритети:

- запровадження критеріїв визначення «проблемних» територій у регіонах та впровадження заходів державного реагування на ситуації, що склалася;
- запровадження дієвих механізмів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних проектів та програм ефективного використання місцевих ресурсів.
- оптимізація територіальної основи публічної влади з упорядкуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, чітким розподілом сфери повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному – територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг під час формування і реалізації державної регіональної політики.

⁸Із проекту Концепції Державної регіональної політики в редакції Мінрегіону 2008 року.

СИСТЕМА ДОКУМЕНТІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

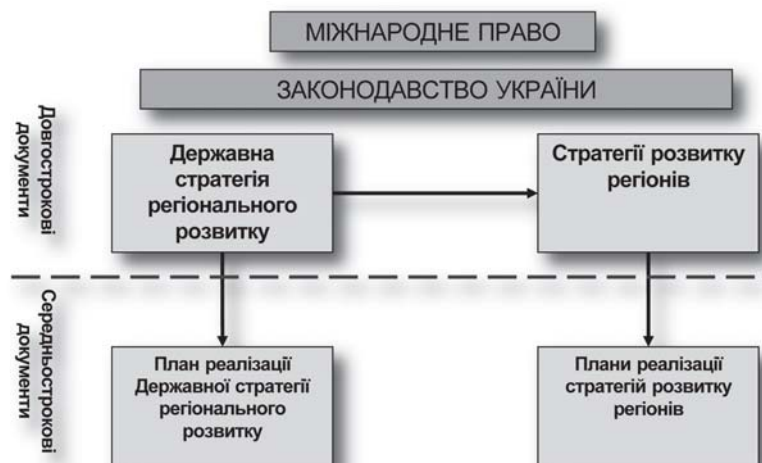

Рис. 8. Загальна можлива система документів з формування та реалізації державної регіональної політики

На рис. 8 у загальному вигляді надано систему документів, що визначає порядок розроблення та реалізації державної регіональної політики.

Бажано враховувати документи міжнародного права – директиви Європейського Союзу у сфері регіонального розвитку, намагатися синхронізувати свої планувальні документи у часовому вимірі з відповідними планувальними циклами ЄС.

Українське законодавства тут може бути достатньо широким: від базового закону, що визначатиме підходи до формування, реалізації та моніторингу державної регіональної політики, до урядових актів, які регулюють питання технічного характеру: порядок підготовки проектів регіонального розвитку, їх оцінювання, звітності, положення щодо утворення та діяльності координаційних органів тощо.

Далі в системі документів дуже важливими елементами є документи, які розробляються на основі політичних рішень Президента та урядової програми: документ стратегічного характеру для держави (стратегія розвитку держави, національний план дій чи інший аналогічний документ, який визначає на довготривалу перспективу напрям розвитку держави); стратегічний документ з регіонального розвитку – Державна стратегія регіонального розвитку, яка фактично визначає просторове планування національного розвитку. Основним завданням Державної стратегії регіонального розвитку є просторова ідентифікація загальнодержавної стратегії, узгодження основних її складових, інтересів держави, регіонів, територіальних громад.

На регіональному рівні стратегічними документами довгострокового планування є стратегії розвитку регіонів. Ці документи, з одного боку, враховують положення Державної стратегії регіонального розвитку; з іншого, на основі вивчення сильних та слабких сторін регіону готують більш детальний та більш практичний документ регіонального рівня, реалізація якого можлива у визначений часовий період і для якого можуть бути віднайдені необхідні ресурси.

Наступною ланкою планувальних документів є документи середньострокового планувального циклу: плани реалізації стратегій.

Це найбільш функціональні та точні документи. Саме вони включають перелік можливих проектів регіонального розвитку⁹ та заходів на перший 3 – 4-річний період.

ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Фінансування регіонального розвитку має, як правило, кілька потоків: кошти державного бюджету; кошти місцевих бюджетів (регіонального та територіальних громад); кошти міжнародних донорів; кошти позичкові.

Кошти державного бюджету можуть виділятися на реалізацію конкретних державних програм для вирішення найбільших проблем у тому чи іншому регіоні, у рамках реалізації «галузевих» програм розвитку через відповідні ЦОБВ, проте основна частина фінансування регіонального розвитку має йти із державного бюджету на фінансування проектів регіонального розвитку, які впливають із регіональних стратегій за наперед визначеними процедурами і на основі середньострокового планування.

Як показує світовий досвід, таке фінансування відбувається з відповідних фондів – європейських та національних (регіональних).

ДЕРЖАВНИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

12 січня 2012 року Верховна Рада України ухвалює Закон № 4318-VI «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України», яким вводиться додаткова стаття «**Стаття 24-1.** Державний фонд регіонального розвитку». Цією статтею визначається розмір ДФРР – «не менше 1 відсотка прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період», а також визначається спосіб розподілу коштів фонду між регіонами:

⁹Більш детально про це у виданні: «Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей» / А. Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2012. – 144 с.

«70 відсотків коштів – відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;

30 відсотків коштів – з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75 відсотків середнього показника по Україні)».

Фактично нова формула Державного фонду регіонального розвитку поєднала європейський підхід до фінансування заходів та проектів регіонального розвитку через процедури фонду та відповідає українській традиції, що бюджетні кошти можуть бути використані винятково через державні розпорядники коштів відповідно до традиційних процедур та з дотриманням усієї системи державного контролю.

Аби спосіб фінансування регіонального розвитку через ДФРР був ефективним, не обійтись без детального регулювання правил щодо підготовки проектів регіонального розвитку, які можуть отримувати фінансування з фонду, визначення часток співфінансування таких проектів, моніторингу та мінімізації ризиків. Для цього потрібен спеціальний закон, яким може бути закон про засади державної регіональної політики, кілька редакцій якого за останні роки розроблено в Україні.

ЗБАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ

РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ

РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В Україні досі не сформовано традиції щодо узгодження державних, регіональних та місцевих інтересів на етапі приймання рішень. Саме тому запровадження системи спеціальних погоджувальних процедур через систему консультативно-дорадчих органів під час формування державної регіональної політики є вкрай важливим.

Проблемою української політичної дійсності є її велика конфліктність. Усі конфліктують зі всіма. Фактично на національному, регіональному, подекуди і на місцевому рівнях, не існує інструментів для погодження інтересів різних суб'єктів регіональної політики.

Вироблення політики відбувається за принципом: переможець отримує все. Цей принцип по своїй суті є конфліктним. Відсутність поетапних консультацій між владою національного, регіонального та місцевого рівнів, врахування державних, регіональних, місцевих інтересів, інтересів бізнесу, науки та громадськості призводить до неприйняття розробленої політики певними її суб'єктами. Через те ефективність такої політики є низькою.

Вирішити цю проблему може система спеціально утворених для цього органів – Національної координаційної ради регіонального розвитку та координаційних рад розвитку регіонів, що будуть створені в регіонах.

Саме така модель добре зарекомендувала себе в багатьох східноєвропейських країнах.

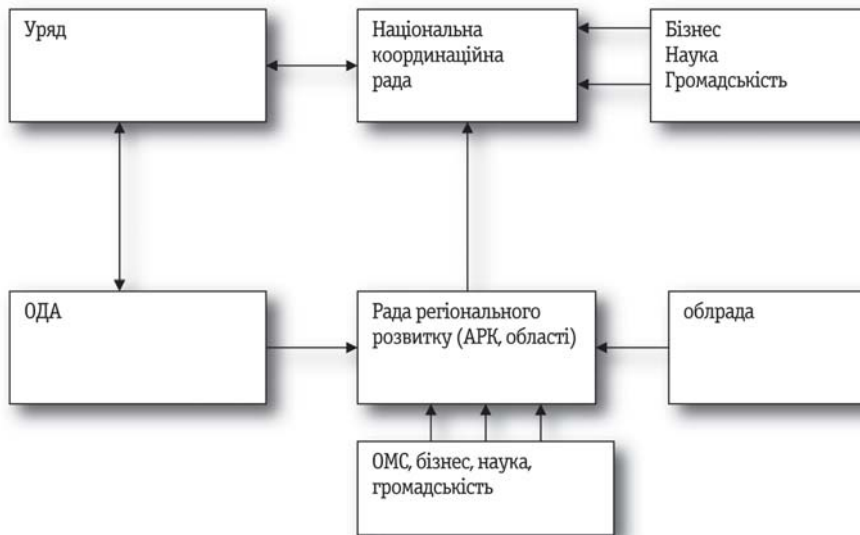

Рис. 9. Можлива система консультативно-дорадчих органів у сфері ДРП

Отже, Національна рада створюється з метою узгодження загальнодержавних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики.

Головою Національної ради за посадою є прем'єр-міністр України, заступником Голови – керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики.

До складу Національної координаційної ради регіонального розвитку входять деякі керівники центральних органів виконавчої влади, уповноважені представники координаційних рад розвитку регіонів, а також ряд інших учасників, відповідно до закону.

Аналогічно національному рівню на рівні регіонів діють свої координаційні ради, причому у регіоні може бути лише одна така рада.

Фактично ради регіонального розвитку крім формальних функцій, викладених у законі, мають стати важливим елементом залучення до відповідального процесу регіонального розвитку нині конфронтуючих структур – обласних рад та обласних державних адміністрацій, райрад та райдержадміністрацій. Влада та опозиція, чиновники та науковці, бізнес та громадськість мають віднайти своє місце у пошуку напрямів регіонального розвитку.

АГЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ще одним елементом системи нових інституцій з регіонального розвитку є агенції регіонального розвитку. Якщо ради регіонального розвитку є свого роду політичними органами, де виробляється ідеологія та затверджується стратегія регіонального розвитку, то агенції регіонального розвитку мають стати реальними інституціями, які виконують повсякденну роботу з пошуку інвесторів для регіону, готують проекти регіонального розвитку, займаються промоцією регіону в Україні та за її межами.

Фактично агенція регіонального розвитку в регіоні має стати модератором процесу регіонального розвитку.

На жаль, ні місцева державна адміністрація, ні обласна рада не можуть виступати на ринку регіонального розвитку як мобільні, вільні від бюрократичних процедур, висококваліфіковані та конкурентоспроможні інституції, і це не є їх головним завданням.

Генерувати ідеї та доводити їх до реальних проектів зможуть саме АРР, які будуть створюватись у кожному українському регіоні на засадах приватно-публічного партнерства.

Агенції регіонального розвитку утворюватимуться в організаційно-правовій формі установи. Після заснування це окрема юридична особа з неприбутковим статусом. Її головне завдання не пов'язане з отриманням прибутку в інтересах засновників чи працівників установи.

Крім пошуку інвесторів, промоції регіону, АРР допомагатиме суб'єктам регіонального розвитку у підготовці проектів регіонального розвитку, які можуть бути підтримані фондами регіонального розвитку, готуватиме пропозиції щодо поліпшення інвестиційного клімату в регіоні, сприяти відповідній раді регіонального розвитку, обласній раді та обласній державній адміністрації у підготовці стратегій та програм регіонального розвитку.

Агенція регіонального розвитку також здійснюватиме реальний моніторинг регіонального розвитку, виявлятиме проблеми в реалізації програм розвитку та готувати пропозиції щодо їх коригування.

МОНІТОРИНГ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В Україні, на відміну від більшості демократичних держав світу, досі не склалася система постійного моніторингу реалізації політики держави в різних сферах, зокрема у сфері державної регіональної політики.

Ми маємо відійти від оцінювання ефективності політики через формальне виконання заходів і перейти до оцінювання результатів за наперед обраними індикаторами.

Такі індикатори мають насамперед характеризувати якість життя населення і складатися як з досить простих статистичних даних, так і розрахункових та оціночних показників.

Зокрема визначальним показником має стати індекс регіонального людського розвитку. Оскільки цей показник є досить інерційним, його оцінка має здійснюватися кожні три роки.

Важливими показниками, що мають характеризувати економічний розвиток населення, є валова додана вартість на душу населення, а також затрати енергії на одиницю доданої вартості в регіоні та рівень податків й інших податкових платежів, що формуються в регіоні.

Для цього слід переглянути перелік статистичних показників, що сьогодні обліковуються Держкомстатом, визначити вимоги до проектів актів, які ухвалюються у сфері державної регіональної політики щодо контролю за їх результативністю, та передбачити аналітичну складову моніторингу регіонального розвитку і реалізації державної регіональної політики.

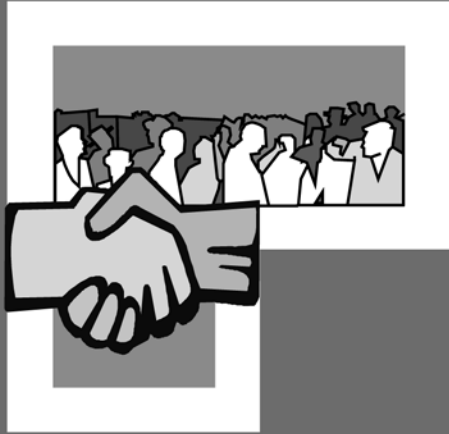
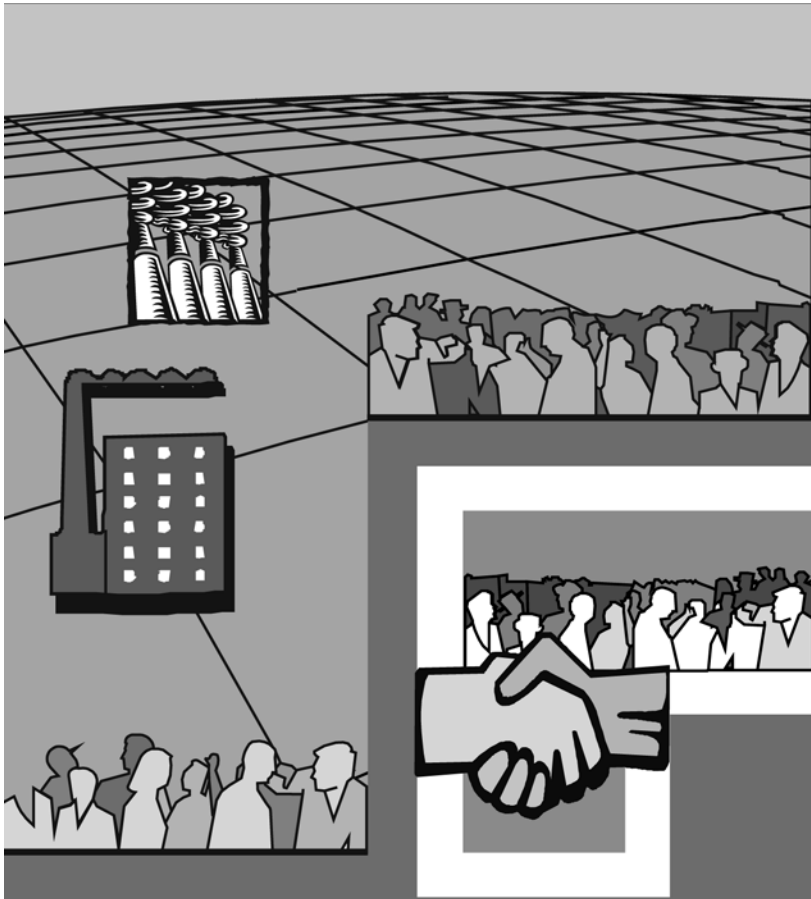
Першим таким документом моніторингу ситуації має стати Національна доповідь про стан регіонального розвитку України, від якої можна вести відлік та порівняння ситуації в динаміці кожні три роки.

ПРОМІЖНИЙ ВИСНОВОК

1. В Україні за останні роки в основному вироблено на теоретичному рівні нові підходи щодо необхідних змін у системі управління регіональним розвитком, формуванні та реалізації нової модерної державної регіональної політики.

2. Незважаючи на новітні розробки та впровадження в українське законодавство такого інструмента, як державний фонд регіонального розвитку, він не був переведений у площину реального застосування відповідно до ідеології проекту, оскільки в законі про Державний бюджет України на 2013 рік стаття 24-1 Бюджетного кодексу фактично проігнорована.

3. Політичні рішення, які оголошені в останні роки Президентом, базовані на кращому європейському досвіді та новітніх українських розробках у цій сфері, містять чіткі доручення щодо напрямів та змісту дій уряду, на жаль, поки що залишились нереалізованими.

ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ
ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ
РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ
РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ

ПОЛІТИЧНА ПОЗИЦІЯ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Незважаючи на практичне зупинення урядом протягом 2010–2011 років робіт у сфері реформування системи управління регіональним розвитком, протягом цього періоду політична позиція щодо необхідності таких реформ була неодноразово артикульована. Найважливішим документом, який у концентрованому вигляді містить як оцінку ситуації, так і визначення шляхів щодо вирішення проблем формування та реалізації державної регіональної політики, є щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України 2012 року.

Проблеми регіонального розвитку у Посланні означені досить конкретно:

*«Критично **неефективним залишається організаційне забезпечення реалізації регіональної політики, що виявляється у такому:***

- *досі законодавчо не визначено основи державної регіональної політики як складника соціально-економічної політики країни (у тому числі не прийнято закон про засади державної регіональної політики);*
- *зберігається невпорядкованість відомчої структури реалізації регіональної політики (станом на кінець 2011 р. питання формування та забезпечення реалізації державної регіональної політики було віднесено до основних завдань Міністерства економічного розвитку і торгівлі України);*
- *відсутнє стратегічне бачення розвитку регіонів, більшість програмних документів регіонів України мають переважно декларативний характер;*
- *базові положення чинної Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 № 1001) неповною мірою відповідають новітнім викликам системної соціально-економічної модернізації України; не враховують зростаючу відмінність у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів, наслідки викликів, потенціал сучасних механізмів та інструментів подолання регіональних диспропорцій; етапи реалізації вказаної Стратегії не визначають довгострокові тенденції розвитку регіонів (до 2020 р.), а сама Стратегія потребує узгодження із сучасними європейськими інституційними підходами до реалізації регіональної політики;*

- зберігаються суперечності між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями щодо управління наявними на місцях ресурсами».

Політичними завданнями для уряду у Посланні визначено:

«I. Модернізація стратегічних засад державної регіональної політики, розроблення та ухвалення Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.

II. Завершення формування інституційно-правового середовища реалізації державної регіональної політики.

Це передбачає невідкладне розроблення і прийняття таких законів та інших нормативно-правових актів:

- «Про засади державної регіональної політики» як базового закону, в якому має бути сформовано чіткі основи державної регіональної політики, унормовано підґрунтя економічної самодостатності регіонів і механізми їх економічної інтеграції, а також передбачено сучасні інституційні інструменти підтримки регіонального розвитку;
- «Про комунальну власність», норми якого мають визначити правовий режим комунальної власності, яка буде ефективним ресурсом дохідної частини місцевих бюджетів;

«Про Державний фонд регіонального розвитку», положення якого визначатимуть загальні засади діяльності Фонду як спеціальної інституції національного рівня, створеного для фінансування довгострокових міжрегіональних та регіональних програм і проектів на основі консолідації фінансових потоків (у т. ч. міжнародної технічної допомоги, грантів тощо);

- «Про території пріоритетного розвитку», в якому необхідно унормувати порядок визначення, правові й економічні основи статусу та функціонування територій пріоритетного розвитку, впровадження на цій території спеціального режиму інвестиційної діяльності з метою утворення «точок зростання» та створення нових робочих місць;
- «Про міжнародну технічну допомогу», норми якого мають чітко закріпити на законодавчому рівні механізм залучення іноземної фінансової допомоги, зокрема на потреби регіонального розвитку.

III. Розвиток мережі інституцій підтримки регіонального розвитку, зокрема агентств регіонального розвитку, що вимагає здійснення таких кроків:

- унормування у Законі України «Про засади державної регіональної політики» правового режиму поняття «агентство регіонального розвитку», підстав і порядку їх створення, участі у формуванні та реалізації стратегічних пріоритетів розвитку регіону тощо.

IV. Використання інноваційного потенціалу ДФРР, у тому числі щодо цільової фінансової підтримки проектів, що здійснюються на регіональному (міжрегіональному) рівні».

Проте тут варто зауважити, що подібні доручення були записані і в Національному плані дій 2011 і 2012 років. На жаль, більшість доручень так і залишилась невиконаною або була виконана формально, а не по суті.

Планом дій 2011 року було заплановано ухвалення декількох дуже важливих для регіонального розвитку нормативних актів, зокрема планувалось:

- «Внесення до ВРУ проекту Закону України про Фонд майбутніх поколінь – червень.
- Внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України про державне стратегічне планування – червень.
- Внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України про принципи та критерії розподілу субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам для виконання інвестиційних програм (проектів) – травень.
- Забезпечення розгляду Кабінетом Міністрів України проекту акта Кабінету Міністрів України щодо унормування процедури розроблення, моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку – липень.
- Розроблення проекту Закону України про засади державної регіональної політики – вересень.
- Розроблення проекту Закону України щодо створення Державного фонду регіонального розвитку з метою фінансового забезпечення подолання диспропорцій на рівні соціально-економічного розвитку регіонів – квітень».

План дій 2012 року містив також низку доручень, які безпосередньо впливали із Послання Президента або не були виконані в попередній період:

«Нормативне забезпечення механізмів реалізації проектів регіонального розвитку через державний фонд регіонального розвитку, зокрема:

- – визначення з урахуванням специфіки територій та населених пунктів участі місцевих бюджетів у реалізації відповідних інвестиційних проектів;
- критеріїв та механізмів розподілу коштів фонду для забезпечення відповідності середньо- та довгострокових інвестиційних програм (проектів), спрямованих на розвиток регіонів, пріоритетам;
- стратегічним цілям і напрямам розвитку держави, окремих сфер, видів економічної діяльності та адміністративно-територіальних одиниць, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку і регіональних стратегіях розвитку;
- – створення системи прозорого відбору і оцінки проектів регіонального розвитку, які потребують державної підтримки (травень).

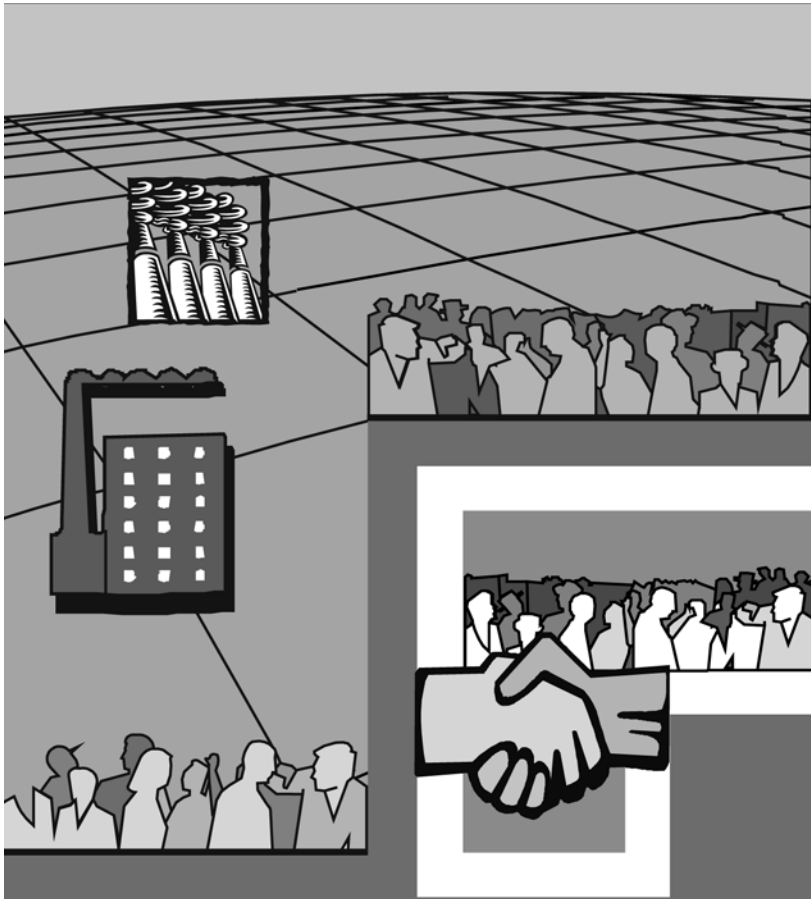

- *Урахування у проекті Закону України про Державний бюджет України на 2013 рік механізму фінансування проектів, спрямованих на розвиток регіонів, за рахунок коштів державного бюджету виключно через державний фонд регіонального розвитку. Відбір проектів регіонального розвитку для фінансування за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку за новоствореною системою.*
- *Фінансування субвенцій, що передбачають капітальні видатки, через державний фонд регіонального розвитку.*
- *Затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року з урахуванням стандартів Європейського Союзу – грудень».*

Отже, станом на початок 2013 року в Україні на політичному рівні заявлено про необхідність проведення реформи управління регіональним розвитком і переорієнтацію державної регіональної політики на людину через формування сприятливого для її проживання середовища незалежно від місця її проживання.

Для реалізації цієї політичної позиції потрібна злагоджена діяльність уряду та парламенту, аби в короткі строки підготувати та ухвалити необхідні нормативно-правові акти. До цього варто було б вирішити питання концентрації повноважень щодо регіонального розвитку в межах одного міністерства.

ЗМІНИ ПІДХОДІВ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ
РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ
2008–2012 РОКИ

ЗМІНИ ПІДХОДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 2008–2012 РОКИ

2008–2009 РОКИ — АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Нова Концепція державної регіональної політики була підготовлена Міністерством регіонального розвитку та будівництва України протягом березня – червня 2008 року і 02.07.2008 схвалена у досить дивний спосіб – «протокольо»¹⁰ та не була оприлюднена на сайті Уряду. Отже, вважати її ухваленою не можна. На основі цієї Концепції тодішній Мінрегіонбуд підготував проект Закону «Про засади державної регіональної політики». Цей законопроект пройшов декілька етапів обговорення та узгодження із ЦОБВ, облдержадміністраціями, облрадами, асоціаціями органів місцевого самоврядування, експертами, у тому числі Ради Європи та ЄС. Зокрема, з Мінфіном було повністю узгоджено положення щодо принципів та процедур діяльності Державного фонду регіонального розвитку. Законопроект у грудні 2009 року був винесений на розгляд Уряду, проте не був схвалений через позицію тодішнього Міністра економіки.

Новели Концепції державної регіональної політики в редакції Мінрегіону від 4 липня 2008 року

Концепція державної регіональної політики, розроблена Міністерством регіонального розвитку та будівництва України за дорученням Кабінету Міністрів України, розглянута та схвалена Урядом 4 липня 2008 року, мала стати базовим концептуальним документом, у якому формулюється політика держави щодо реагування на зовнішні та внутрішні виклики, які постали перед Україною.

¹⁰Пункт 1 протоколу № 32.

У цьому документі викладено стратегічне бачення ролі держави у досягненні мети діяльності державної влади – високого рівня життя українських громадян незалежно від місця їхнього проживання в Україні.

Концепція містить:

- формалізацію викликів, що стоять перед державою;
- актуалізацію термінології для цілей сучасної державної регіональної політики;
- визначення мети та принципів;
- міжнародні аспекти реалізації;
- напрями та пріоритети;
- засади територіальної організації публічної влади;
- запровадження нових інструментів реалізації державної регіональної політики у сферах фінансово-економічного забезпечення, підвищення конкурентоспроможності територій, інноваційного розвитку, інституційного забезпечення, інтеграції регіонів та партнерства;
- принципи моніторингу регіонального розвитку та розробки на основі результатів моніторингу заходів державного реагування.

Концепція є основою для підготовки та ухвалення нових нормативно-правових актів України та внесення необхідних змін до чинних актів. Частина положень Концепції можуть застосовуватися і без змін чинної нормативно-правової бази, оскільки задають нову філософію ставлення до проблем регіонального розвитку та регіональної політики.

Особливістю Концепції державної регіональної політики є новий алгоритм розроблення політики: аналіз викликів – ідентифікація проблем – визначення пріоритетів – вироблення інструментів політики – розроблення стратегій, програм, проектів, заходів – втілення їх на рівні держави та регіонів – моніторинг виконання заходів, одержання результатів та досягнення впливу – розроблення на цій основі державного реагування – впровадження заходів державного реагування.

У новій Концепції по-новому ідентифіковано головну мету державної регіональної політики: забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання через забезпечення територіально цілісного та збалансованого розвитку України, інтеграцію регіонів в єдиному політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі, максимально повне використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей, підвищення конкурентоздатності регіонів та територіальних громад.

Напрями сучасної державної регіональної політики мають бути сконцентровані на вирішенні нагальних проблем та відповідати пріоритетам політики.

Напрямами державної регіональної політики за цією Концепцією насамперед є:

- формування ефективної системи публічної влади в регіонах для надання якісних публічних послуг людям;

- стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір;
- створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному – територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг при формуванні та реалізації державної регіональної політики.

Найважливішими новелами цього документа у сфері реалізації політики стали:

- 1) стратегічне планування регіонального розвитку та координація секторальних політик у територіях;
- 2) відмова від об'єктного підходу у фінансуванні регіонального розвитку і перехід до фінансування власне проектів регіонального розвитку;
- 3) фінансування програм та проектів регіонального розвитку через систему фондів регіонального розвитку;
- 4) створення системи погодження державних, регіональних та місцевих інтересів через координаційні ради регіонального розвитку;
- 5) розгортання мережі агенцій регіонального розвитку, які опікуються стратегіями розвитку регіонів, їх промоцією.

Про Державний фонд регіонального розвитку

(згідно з погодженим проектом Закону «Про засади державної регіональної політики» в редакції 2009 року)

В останній редакції законопроекту від 02.12.2009 завдяки Міністерству фінансів було знайдено нову формулу існування єдиного Державного фонду регіонального розвитку, як складової частини спеціального фонду Державного бюджету України, який має постійне багаторічне бюджетне призначення.

Фактично нова формула¹¹ Державного фонду регіонального розвитку поєднала європейський підхід до фінансування заходів та проектів регіонального розвитку через процедури фонду і відповідає українській традиції, що бюджетні кошти можуть бути використані винятково через державних розпорядників коштів відповідно до традиційних процедур та з дотриманням усієї системи державного контролю.

Аби уберегти фонд від лобізму та корупції, законопроектом передбачено цілу низку спеціальних процедур, які практично неможливо обійти. Адже фонд фінансує лише ті проекти, які відповідають таким вимогам:

¹¹Саме така ідея фонду була реалізована через внесення змін до Бюджетного кодексу України у 2012 році.

- проект, що подається на фінансування з фонду, має отримати погодження на рівні координаційної ради розвитку регіону;
- проект має відповідати плану заходів з реалізації програми розвитку регіону, яка, у свою чергу, має відповідати державній стратегії регіонального розвитку;
- має бути частка фінансування з місцевого бюджету;
- проект має відповідати пріоритетам, визначеним Національною координаційною радою на поточний рік;
- проект має перемогти на конкурсі проектів.

Особлива увага приділяється процедурі проходження коштів від фонду до виконавця та контролю, який є жорсткішим, ніж той, який існує сьогодні для бюджетних коштів, адже до такого контролю долучається контроль з боку Національної координаційної ради.

2010–2012 роки: ВІД СКАСУВАННЯ РІШЕНЬ ПОПЕРЕДНИКІВ ДО ПРОДУКУВАННЯ НОВИХ ПРОЕКТІВ НА СТАРІЙ ОСНОВІ

Формування нового Уряду в 2010 році та домінування у правлячій більшості ідеології жорсткої вертикалі влади внесло суттєві зміни до роботи урядових інституцій щодо продовження (завершення) підготовки системної реформи у сфері регіонального розвитку. Фактично ідеологія зміни підходів до формування та реалізації державної регіональної політики, яка передбачалась у Концепції державної регіональної політики 2008 року, не реалізовувалась, натомість відбувалось ухвалення певних актів, які деякою мірою були продовженням попередньої роботи:

1) Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (№ 2411-VI від 01.07.2010), яким у загальних рисах визначено головні засади державної регіональної політики.

2) Мінрегіонбуд протягом 2010–2011 років презентував проект Закону України «Про основи державної регіональної політики», «Про основні засади державної регіональної політики», який за своїм змістом є певною компіляцією фрагментів декількох попередніх версій законопроекту «Про засади державної регіональної політики». При цьому з тексту законопроекту було вилучено фактично усі норми прямої дії (система документів, інституції, фінансові механізми).

3) 24 січня 2011 року на засіданні Ради регіонів Президент України вперше офіційно озвучив тези про реформування ДРП та ухвалив відповідні рішення.

4) 27 квітня 2011 року Указ Президента України № 504/2011 Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–

2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», який містить доручення з розроблення проектів у сфері ДРП і МС.

5) Кабінет Міністрів вносить до Верховної Ради України законопроект «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення державного фонду регіонального розвитку» (реєстраційний № 9363) , який вихолощує саму ідею фонду.

6) 12 січня 2012 року № 4318-VI Верховна Рада України ухвалює Закон «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» з суттєвими уточненнями змісту законопроекту № 9363 нормами альтернативного проекту № 9363-1. Закон набув чинності.

7) У державному бюджеті України на 2013 рік ідея впровадження в життя інструменту фінансування регіонального розвитку через проекти, які фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку, фактично похоронена.

Відсутність державної політики щодо регіонального розвитку можна проілюструвати ситуацією щодо визначення центрального органу виконавчої влади, відповідального за політику у цій сфері. Адміністративна реформа 2010 року так і не вирішили проблему конкуренції та концентрації повноважень у сфері державної регіональної політики:

Указ, 09.12.2010, № 1085/2010: 1. Утворити: ...Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, реорганізувавши Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Міністерство з питань житлово-комунального господарства України;...

Указ, 06.04.2011, № 370/2011: 3. Перейменувати: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на Міністерство будівництва та житлово-комунального господарства України;...

Указ, 12.05.2011, № 580/2011: 1. Перейменувати Міністерство будівництва та житлово-комунального господарства України на Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Указ, 31.05.2011, № 633/2011: «Мінрегіон .. є головним органом ... з формування та забезпечення реалізації державної житлової політики і політики у сфері будівництва, архітектури, містобудування та житлово-комунального господарства».

Указ, 31.05.2011, № 634/2011: «Мінекономрозвитку України є головним органом... з формування..., державної регіональної політики,..».

Отже, сьогодні в Україні продовжує існувати дивна ситуація: міністерство, яке у своїй назві має слова «регіонального розвитку» загалом за регіональний розвиток не відповідає, натомість до його відання відносяться питання просторового планування, адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування, які безпосередньо пов'язані з регіональним розвитком.

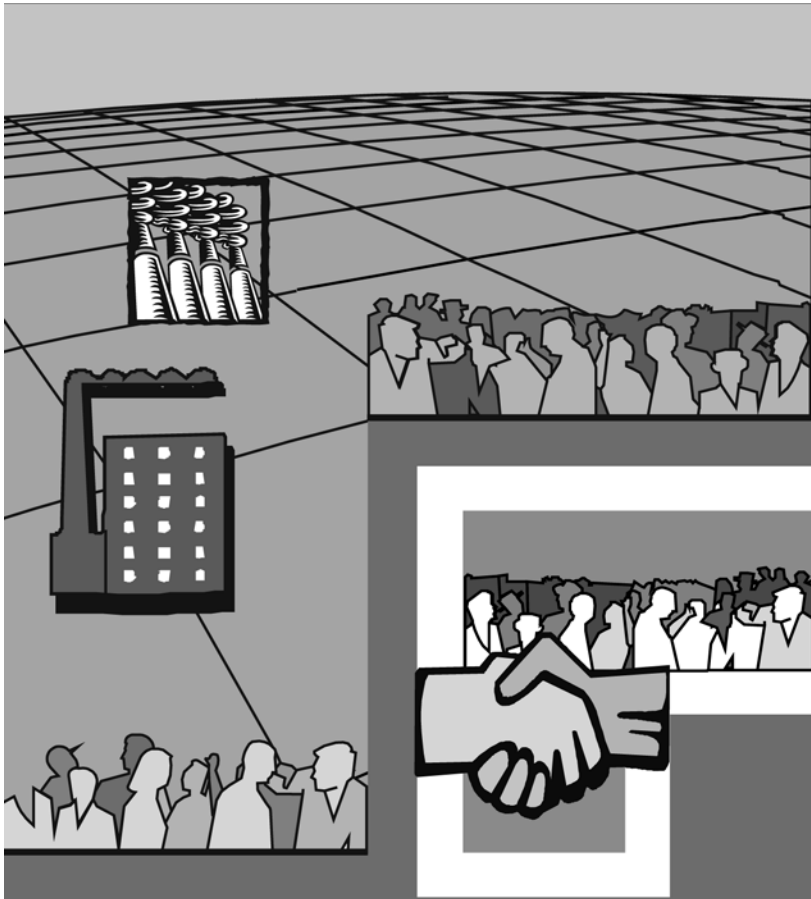

Викликає стурбованість стан виконання Національного плану дій із впровадження програми економічних реформ у 2012 році. Як і у 2011 році, основні позиції плану, що стосуються питань регіональної політики, так і залишились невиконаними.

Таблиця 3

Стан виконання окремих завдань Національного плану дій 2012

Завдання НПД	Виконання	
	формально	реально
Фінансування проектів регіонального розвитку через Державний фонд регіонального розвитку	Так	Ні
Державні соціальні стандарти і фінансові нормативи (охорона здоров'я, освіта, культура, спорт, молодь, сім'ї та діти)	Ні	Ні
Експеримент з упровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів	Так	Так
Законодавчі умови міжмуніципального співробітництва	Ні	Ні
Державна стратегія регіонального розвитку до 2020 р.	Ні	Ні
Механізм узгодження секторальних програм розвитку зі стратегічними завданнями регіонального розвитку	Так	Ні
Спрощення процедури казначейського обслуговування місцевих бюджетів	Так	Ні

УКРАЇНА
НА ПОЧАТКУ
2013 РОКУ.
ЩО РОБИТИ?

УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ 2013 РОКУ. ЩО РОБИТИ?

Станом на січень 2013 року Україну у сфері регіонального розвитку можна характеризувати як державу із законсервованими проблемами і відсутністю рухів у їх вирішенні при наявності чітко заявленого політичного прагнення реформ.

1. Асиметрія між регіонами за різними показниками не зменшується, а навпаки, продовжує наростати.

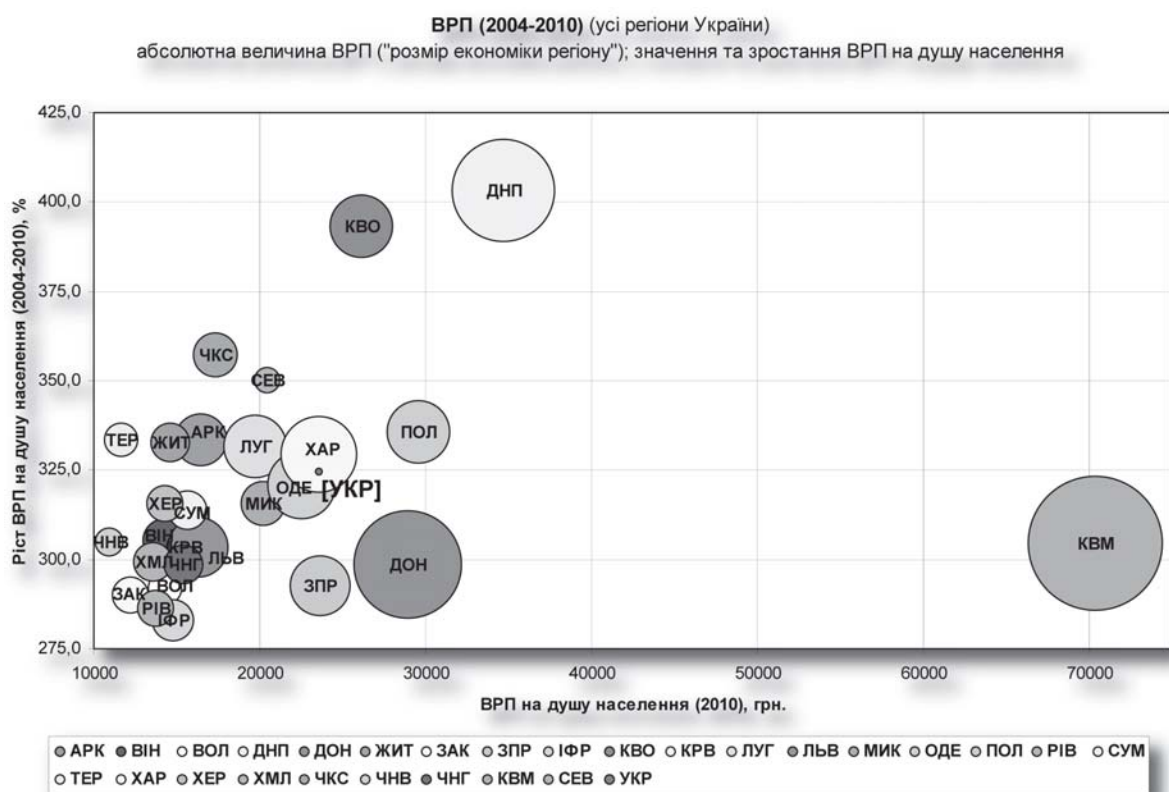

Рис. 10. Валовий регіональний продукт та його зміни у 2004–2010 рр.

2. Напруженими вже впродовж багатьох років залишаються міжрегіональні відносини (на гостре питання (КМІС) – чи є поділ на Схід і Захід поділом на ворогуючі сторони, ствердну відповідь дають 34,7% респондентів. На Заході твердження про поділ на ворожі табори підтримали 23,9%, у Центрі – 29,5%, на Півдні – 33,5%, на Сході – 54%).

3. Розподіл коштів між регіонами продовжує відбуватись у «ручному режимі», що не дає змоги запровадити середньострокове бюджетне планування, не відбулась заміна об'єктного підходу використання коштів на соціально-економічний розвиток регіонів на проектний підхід. Інструмент Державного фонду регіонального розвитку не реалізовано так, як це заплановано у політичних рішеннях Президента України.

4. В Україні відсутня система стратегічних документів планувального характеру від стратегії розвитку держави до плану реалізації стратегії розвитку конкретного регіону.

5. Інституційно питання формування та реалізації державної регіональної політики та регіонального розвитку залишилось розділеним між Мінекономрозвитку та Мінрегіоном (у одного – повноваження в сфері економічного розвитку регіонів, у іншого – назва та відповідальність за державну політику у сфері просторового планування, територіального устрою та місцевого самоврядування).

6. У Верховній Раді України перебуває на розгляді із попереднього скликання законопроект «Про засади державної регіональної політики» № 6462-д від 25.06.2012 як компромісний варіант між урядовою позицією та пропозиціями незалежних експертів із частковим врахуванням позиції Президента, що викладена у Посланні до Верховної Ради України 2012 року.

Попри те, невиконання Плану дій на 2011 та 2012 роки в частині формування законодавчих рамок переведення політичних заяв та рішень у площину реальної реалізації не дає змоги почати реальні реформи у сфері державної регіональної політики, що посилює зовнішні та внутрішні ризики для стабільного та динамічного розвитку України.

Таким чином, логічно у 2013 році завершити низку заходів, які є першочерговими для реальних змін у регіональному розвитку.

1. Доопрацювати та прийняти Закони «Про державне стратегічне планування» та «Про засади державної регіональної політики», узгодивши їх зміст між собою.

2. Здійснювати фінансування проектів регіонального розвитку та капітальних об'єктів у регіонах винятково через Державний фонд регіонального розвитку відповідно до норм Бюджетного кодексу України. Для цього потрібно внести відповідні зміни у закон про Державний бюджет України на 2013 рік.

3. Провести роботи з розроблення на новій методологічній основі та затвердити Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року.

4. Прийняти Закон «Про співробітництво територіальних громад», який даватиме можливість сусіднім територіальним громадам об'єднувати ресурси для спільного вирішення місцевих проблем, у тому числі проблем розвитку.

5. Розробити фінансові нормативи та стандарти у сферах освіти, медицини та культури та впровадити на їх основі розрахунки для визначення сум дотацій вирівнювання.

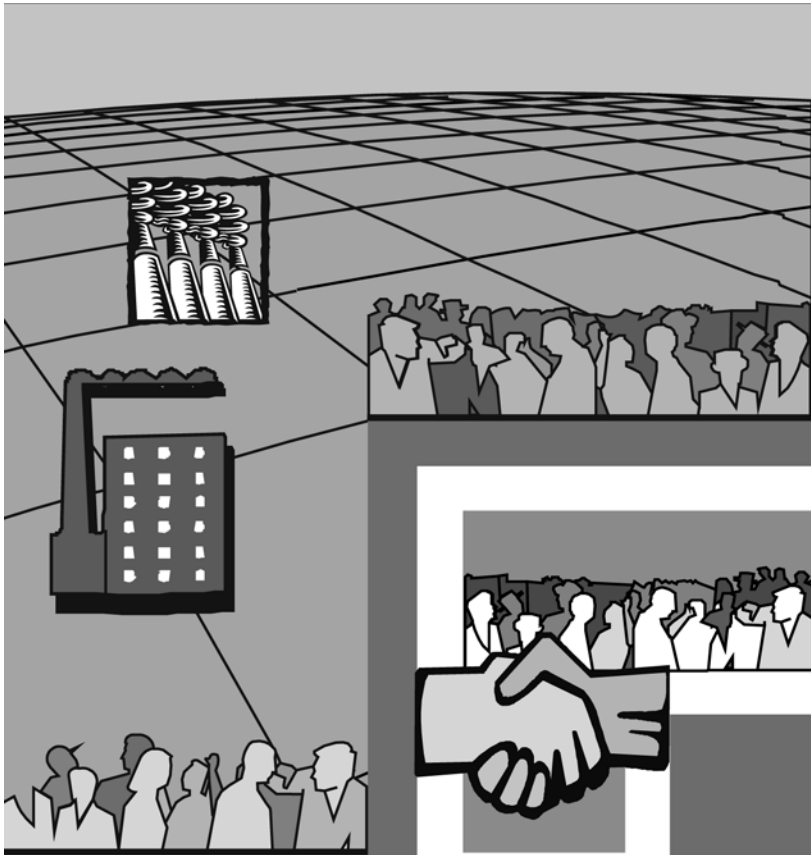

6. Переглянути підходи до податку на майно. Податок має бути невеликим (наприклад, 1 грн з 1 квадратного метра площі) , але його мають сплачувати всі. Рада може прийняти рішення про повернення повністю чи частково сплачених сум окремим категоріям платників цього податку.

7. В областях забезпечити розроблення нових чи внесення змін до чинних стратегій розвитку областей на основі проектного підходу до регіонального розвитку та можливості їх фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

8. Запровадити навчання фахівців МДА, органів місцевого самоврядування з підготовки проектів регіонального розвитку для їх фінансування з ДФРР.

ДОДАТКИ

У цьому розділі наведено низку проектів нормативно-правових актів, підготовлених робочими групами, які працювали над їх розробленням протягом 2009–2011 років за підтримки проекту Європейського Союзу та за участю європейських експертів.

За час, що пройшов від моменту написання цих документів, в українському законодавстві відбулись певні зміни (про це йшла мова у попередніх параграфах), тому деякі правові конструкції у цих проектах потрібно уточнити.

Проте важливо те, що ми спробували показати певну можливу системність розвитку законодавства у сфері регіонального розвитку: від базового закону до урядових актів. Насправді протягом минулих років було підготовлено практично повний пакет проектів нормативно-правових актів, ухвалення яких могло б створити нормативну базу переведення державної регіональної політики на нову основу, базовану на кращому європейському досвіді.

У Верховній Раді України перебуває на розгляді законопроект «Про засади державної регіональної політики» (№ 6462-д від 25.06.2012), який є певним компромісом між попереднім законопроектом під такою ж назвою (реєстр. № 6462 від 01.06.2010), що близький до законопроекту, викладеному у додатку 1, та позицією міністерства економічного розвитку – прийняти рамковий закон, який сам практично не містить правових норм, а віддає правове регулювання на рівень актів Уряду.

В основному цей законопроект містить мінімально необхідні норми, які відповідають європейській практиці та ідеології Послання Президента 2012 року. Проте, як і у випадку із законопроектом № 6462, до законопроекту № 6462-д Головне науково-експертне управління Верховної Ради України підготувало негативний висновок, базований переважно на чинному законодавстві без врахування потреби у змінах до державної регіональної політики, які означені у політичних документах держави, зокрема у Посланні Президента та Національному плані дій на 2012 рік.

ДОДАТОК 1

ПРОЕКТ
20.06.2011

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»

Цей Закон визначає основні засади державної регіональної політики для створення повноцінного середовища життєдіяльності людей на всій території України, забезпечення просторової єдності і сталого розвитку держави та її регіонів.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

регіон – Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь;
державна регіональна політика – сукупність цілей, заходів, засобів та взаємоузгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для створення повноцінного середовища життєдіяльності людей на всій території України;

регіональний розвиток – процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших змін у регіонах;

суб'єкти регіонального розвитку – органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх об'єднання, організації громадянського суспільства (громадські, благодійні організації, фонди, асоціації, інші недержавні об'єднання осіб та установи, створення та функціонування яких не спрямовано на отримання прибутку), суб'єкти господарювання, інші юридичні та фізичні особи, які беруть участь у розробленні та реалізації програм (проектів) регіонального розвитку;

проект регіонального розвитку – комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем регіонального розвитку, оформлений у документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються спільні дії учасників

проекту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту протягом установлених термінів;

програма регіонального розвитку — комплекс взаємопов'язаних завдань та заходів довготривалого характеру, які спрямовані на досягнення визначених цілей регіонального розвитку, що готується та затверджується у встановленому законодавством порядку та реалізовується через проекти регіонального розвитку, об'єднані спільною метою;

просторове узгодження — процес та результат гармонізації на конкретній території соціально-економічних, екологічних, інформаційних, гуманітарних і етнонаціональних складових регіонального розвитку та інтересів усіх його суб'єктів.

Стаття 2. Мета державної регіональної політики

1. Метою державної регіональної політики є забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання, зміцнення соціальної згуртованості та економічної єдності держави.

2. Мета державної регіональної політики досягається шляхом:

- 1) створення умов для збалансованого розвитку регіонів;
- 2) інтеграції регіонів у єдиному політичному, правовому, економічному, інформаційному, культурному просторі;
- 3) ефективного використання потенціалу регіонів з урахуванням їх географічних, природних, історичних, економічних, екологічних, демографічних та інших особливостей, етнічних і культурних традицій;
- 4) підвищення конкурентоспроможності регіонів.

Стаття 3. Принципи здійснення державної регіональної політики

1. Державна регіональна політика здійснюється на основі таких принципів:

- 1) конституційності та законності — відповідності Конституції та законам України, актам Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України;
- 2) координації — просторового узгодження секторальних політик, цілей, пріоритетів та дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;
- 3) єдності — неодмінності забезпечення просторової, політичної, економічної, інформаційної, соціальної, гуманітарної цілісності України;
- 4) децентралізації — збалансованого розподілу владних повноважень з управлінням розвитком територій між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з передачею відповідних ресурсів;
- 5) деконцентрації — перерозподілу владних повноважень у межах системи органів виконавчої влади — від центральних до місцевих;

б) субсидіарності – прийняття рішень та надання публічних послуг на найближчому до громадянина рівні, відповідні повноваження можуть передаватись на вищий рівень управління лише із міркувань ефективності та економії;

7) партнерства – узгодження цілей, пріоритетів і дій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами регіонального розвитку, забезпечення тісного співробітництва, кооперації та солідарності між ними у процесі формування та реалізації державної регіональної політики;

8) відкритості – прозорості, прогнозованості, передбачуваності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної регіональної політики;

9) сталого розвитку – розвитку суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь;

10) історичної спадкоємності – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку регіонів.

Стаття 4. Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики

1. Об'єктами державної регіональної політики є Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь.

2. Суб'єктами державної регіональної політики є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада та Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інші органи, що створюються відповідно до цього Закону.

3. У формуванні та реалізації державної регіональної політики можуть брати участь інші суб'єкти регіонального розвитку.

Стаття 5. Законодавство про державну регіональну політику

1. Законодавство України про державну регіональну політику складається із Конституції України, цього Закону, Законів України «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про Генеральну схему планування території України», інших законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України.

РОЗДІЛ II. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 6. Система документів державної регіональної політики

1. Державна регіональна політика визначається системою взаємопов'язаних документів, які базуються на Стратегії розвитку України, Генеральній схемі планування території України, схемах планування територій на регіональному та місцевому рівнях.

2. До системи документів державної регіональної політики належать:

- 1) Державна стратегія регіонального розвитку;
- 2) стратегії розвитку регіонів;
- 3) План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 4) плани реалізації стратегій розвитку регіонів.

3. Під час розроблення системи документів державної регіональної політики враховуються документи державного прогнозування та стратегічного планування, визначені законодавством.

Стаття 7. Державна стратегія регіонального розвитку

1. Державна стратегія регіонального розвитку розробляється строком на сім років, схвалюється Національною координаційною радою регіонального розвитку і затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Розроблення Державної стратегії регіонального розвитку забезпечується центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Державна стратегія регіонального розвитку визначає:

- 1) пріоритети, основні цілі та напрями регіонального розвитку;
- 2) пріоритети міжрегіонального та транскордонного співробітництва;
- 3) заходи з підвищення конкурентоспроможності регіонів;
- 4) механізми її реалізації;
- 5) систему моніторингу її реалізації.

4. Реалізація Державної стратегії регіонального розвитку здійснюється шляхом розроблення та виконання Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

Стаття 8. Узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів під час розроблення Державної стратегії регіонального розвитку

1. Проект Державної стратегії регіонального розвитку підлягає погодженню з Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами, центральними органами виконавчої влади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, іншими суб'єктами регіонального розвитку в частині, що стосується їхніх інтересів.

2. Погодженню підлягають такі державні пріоритети:

1) пріоритети, орієнтовані на конкретні території (аеропорти, морські порти, міжнародні транспортні коридори, нафто- та газопроводи, інші продуктопроводи, лінії електропередач, території та об'єкти природно-заповідного фонду, рекреа-

ційного та оздоровчого призначення загальнодержавного та міждержавного значення тощо);

2) пріоритети, що можуть бути альтернативно реалізовані в певних регіонах або їх частинах, які визначаються на конкурсних засадах у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Стратегія розвитку регіону

1. Стратегія розвитку регіону розробляється на термін дії Державної стратегії регіонального розвитку, розглядається Координаційною радою розвитку регіону та затверджується відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами.

2. Розроблення Стратегії розвитку регіону забезпечується Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями за рішенням відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад з залученням до процесу розробки зацікавлених суб'єктів регіонального розвитку у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики.

3. Стратегія розвитку регіону повинна відповідати положенням Державної стратегії регіонального розвитку та визначає:

- 1) бачення майбутнього розвитку, стратегічні цілі та напрями розвитку;
- 2) вимоги щодо розвитку особливих типів територій, якщо такі визначені у регіоні;
- 3) заходи з підвищення конкурентоспроможності;
- 4) систему моніторингу її реалізації.

4. Реалізація Стратегії розвитку регіону здійснюється шляхом розроблення та виконання Плану реалізації Стратегії розвитку регіону.

Стаття 10. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку

1. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку розробляється на виконання Державної стратегії регіонального розвитку, схвалюється Національною координаційною радою регіонального розвитку і затверджується Кабінетом Міністрів України.

У межах семирічного терміну Державної стратегії регіонального розвитку розробляються та реалізуються два Плани реалізації Державної стратегії регіонального розвитку: перший – строком на три роки та другий – строком на чотири роки.

2. Розроблення Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку забезпечується центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

3. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку є базою для середньострокового бюджетного планування.

4. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку передбачає конкретні заходи та містить конкретні індикатори оцінки успішності заходів і є підставою для формування проектів регіонального розвитку.

Стаття 11. План реалізації Стратегії розвитку регіону

1. План реалізації Стратегії розвитку регіону розробляється Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями на виконання Стратегії розвитку регіону, розглядається Координаційною радою розвитку регіону та затверджується відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами.

У межах семирічного строку дії Стратегії розвитку регіону розробляються та реалізуються два Плани реалізації Стратегії розвитку регіону: перший – строком на три роки та другий – строком на чотири роки.

2. План реалізації Стратегії розвитку регіону є базою для середньострокового бюджетного планування.

3. План реалізації Стратегії розвитку регіону передбачає конкретні заходи та містить конкретні індикатори оцінки успішності заходів і є підставою для формування проектів регіонального розвитку у регіоні.

РОЗДІЛ III. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ

РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 12. Інституції, що забезпечують розроблення та реалізацію державної регіональної політики

1. Інституціями, які забезпечують розроблення та реалізацію державної регіональної політики, є:

- 1) центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики;
- 2) центральний орган виконавчої влади з питань фінансів;
- 3) Національна координаційна рада регіонального розвитку;
- 4) координаційні ради розвитку регіонів.

2. Інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та агенції регіонального розвитку беруть участь у формуванні та реалізації державної регіональної політики відповідно до цього Закону та у межах їхніх повноважень, визначених законодавством.

Стаття 13. Повноваження у сфері регіональної політики центральних органів виконавчої влади

1. До повноважень у сфері регіональної політики центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики належать:

- 1) формування та забезпечення реалізації державної регіональної політики;
- 2) підготовка та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку пропозицій щодо просторового узгодження секторальних політик;
- 3) розроблення та координація реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 4) підготовка та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 5) організаційне забезпечення діяльності Національної координаційної ради регіонального розвитку;
- 6) організаційне та методичне забезпечення розроблення проектів стратегій розвитку регіонів та планів їх реалізації;
- 7) підготовка та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку висновків щодо відповідності стратегій розвитку регіонів Державній стратегії регіонального розвитку;
- 8) визначення критеріїв та розроблення методики оцінювання регіонального розвитку;
- 9) здійснення моніторингу показників та оцінки результатів реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та програм (проектів) регіонального розвитку. Підготовка відповідного звіту з пропозиціями щодо внесення, при необхідності, змін і доповнень та подання їх на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку;
- 10) бюджетне планування та підготовка і подання бюджетних запитів з урахуванням Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 11) забезпечення розподілу субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам для стимулювання розвитку регіонів у порядку, встановленому законодавством;
- 12) підписання контракту на фінансування проектів (програм) за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку за поданням Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;
- 13) здійснення координації, моніторингу та забезпечення контролю за використанням коштів, спрямованих на реалізацію Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, програм (проектів) регіонального розвитку;
- 14) здійснення контролю за дотриманням процедур закупівель, що здійснюються Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;
- 15) підготовка та внесення в установленому порядку проектів нормативно-правових актів з питань регіональної політики;

16) координація співпраці з міжнародними та іноземними структурами, програмами і фондами, залучення міжнародної технічної допомоги у сфері регіональної політики;

17) стимулювання та координація участі регіонів у програмах та проектах розвитку міжрегіонального, а також прикордонного та транскордонного співробітництва;

18) здійснення інших, покладених на нього в установленому порядку, повноважень.

2. До повноважень у сфері регіональної політики центрального органу виконавчої влади з питань фінансів належать:

1) визначення у межах своїх повноважень процедури оплати за контрактами фінансування програм (проектів) з Державного фонду регіонального розвитку;

2) здійснення фінансового моніторингу і контролю за діяльністю Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку та звітування за їх результатами перед Національною координаційною радою регіонального розвитку;

3) здійснення інших, покладених на нього в установленому порядку, повноважень.

3. Повноваження у сфері регіональної політики інших центральних органів виконавчої влади визначаються законодавством.

Стаття 14. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад у сфері державної регіональної політики

1. Повноваженнями Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад у сфері державної регіональної політики є:

1) ініціювання розроблення Стратегії розвитку регіону і Плану реалізації Стратегії розвитку регіону та їх затвердження;

2) забезпечення врахування інтересів територіальних громад регіону при розробленні Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону;

3) затвердження звітів про хід реалізації Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону і прийняття рішень щодо внесення у разі необхідності змін та доповнень;

4) інші повноваження, визначені законодавством.

Стаття 15. Повноваження Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері державної регіональної політики

1. Повноваженнями Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері регіональної політики є:

- 1) забезпечення реалізації державної регіональної політики у регіоні;
- 2) підготовка та внесення на розгляд центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики пропозицій щодо просторового узгодження секторальних політик на території регіону;
- 3) забезпечення розроблення проекту Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону;
- 4) організаційне забезпечення діяльності Координаційної ради розвитку регіону;
- 5) здійснення моніторингу реалізації Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону. Підготовка відповідних звітів із пропозиціями щодо внесення у разі необхідності змін і доповнень та подання їх на розгляд до Координаційної ради розвитку регіону;
- 6) інші повноваження, визначені законодавством.

Стаття 16. Національна координаційна рада регіонального розвитку

1. Відповідно до цього Закону та з метою узгодження загальнодержавних, секторальних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики Кабінетом Міністрів України утворюється Національна координаційна рада регіонального розвитку.

2. Головою Національної координаційної ради регіонального розвитку є Прем'єр-міністр України, заступником Голови – керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики.

3. До складу Національної координаційної ради регіонального розвитку входять:

1) керівники центральних органів виконавчої влади у сферах: фінансів, економіки, зовнішньої політики, культури, охорони навколишнього природного середовища, аграрної політики, промислової політики, охорони здоров'я, освіти і науки, земельних ресурсів, транспорту та зв'язку, з питань цивільного захисту;

2) уповноважені представники координаційних рад розвитку регіонів;

3) по одному представнику від всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціації агенцій регіонального розвитку України, Національної академії наук України, Національної академії державного управління при Президентові України, Торгово-промислової палати України;

4) керівники інших центральних органів виконавчої влади беруть участь у засіданнях Національної координаційної ради регіонального розвитку як запрошені.

4. Національна координаційна рада регіонального розвитку:

1) схвалює пріоритети та основні завдання державної регіональної політики і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

2) розглядає проекти Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та звіти про їх реалізацію і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

3) готує рекомендації щодо просторового узгодження секторальних політик відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку;

4) затверджує висновки щодо відповідності Державній стратегії регіонального розвитку стратегій розвитку регіонів і надає рекомендації щодо їх коригування Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам;

5) схвалює напрями реалізації Державної стратегії регіонального розвитку і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

6) схвалює порядок та умови фінансування з Державного фонду регіонального розвитку і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

7) за поданням Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку приймає рішення про оголошення та умови конкурсу, затверджує склад комітету з оцінки, критерії оцінки пропозицій, затверджує результати конкурсів (тендерів);

8) розглядає та затверджує підготовлені уповноваженим нею органом звіти про дотримання процедур закупівель при відборі та реалізації проектів (програм) регіонального розвитку;

9) розглядає та узгоджує проекти всіх інших урядових рішень у сфері державної регіональної політики;

10) затверджує підготовлені Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку середньострокові та річні календарні плани фінансування заходів Державної стратегії регіонального розвитку і стратегій розвитку регіонів за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

5. Національна координаційна рада регіонального розвитку збирається на свої чергові засідання щоквартально або на позачергові засідання на вимогу Кабінету Міністрів України чи третини її членів.

6. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Національної координаційної ради регіонального розвитку, з числа її членів обирається президія, яка діє в період між засіданнями Національної координаційної ради регіонального розвитку. За посадою до складу президії входять Голова та заступник Голови Національної координаційної ради регіонального розвитку.

7. Засідання Національної координаційної ради регіонального розвитку вважається повноважним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів.

8. Рішення Національної координаційної ради регіонального розвитку ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні.

9. Організаційне забезпечення діяльності Національної координаційної ради регіонального розвитку покладається на центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики.

Стаття 17. Координаційна рада розвитку регіону

1. Відповідно до цього Закону та з метою узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку в кожному регіоні Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами створюється Координаційна рада розвитку регіону.

2. Співголовами координаційних рад розвитку регіонів є голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних рад та обласних державних адміністрацій, Севастопольської міської ради та Севастопольської міської державної адміністрації. Головою Координаційної ради розвитку м. Києва є Київський міський голова.

3. Секретарем Координаційної ради розвитку регіону є керівник органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань регіонального розвитку, підрозділу з питань регіонального розвитку у структурі відповідно обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій.

4. До складу Координаційної ради розвитку регіону входять:

1) міські голови міст обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення;

2) голови районних рад та районних державних адміністрацій;

3) голова регіональної торгово-промислової палати;

4) керівник агенції регіонального розвитку;

5) по одному представнику від регіональних відділень всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування;

6) один представник від громадських організацій регіону;

7) один представник від бізнес-асоціацій регіону;

8) по одному представнику від науково-дослідних установ та від вищих навчальних закладів, зареєстрованих у регіоні.

5. Координаційна рада розвитку регіону діє на підставі Положення, що розробляється на підставі Типового положення про Координаційну раду регіонального розвитку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

6. Координаційна рада розвитку регіону:

1) схвалює пріоритети та основні завдання розвитку регіону і готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

2) розглядає проекти Стратегії розвитку регіону і Плану реалізації Стратегії розвитку регіону, звіти про їх реалізацію та готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

3) розглядає та подає центральному органу виконавчої влади з питань регіональної політики пропозиції щодо просторового узгодження секторальних політик на території регіону;

4) схвалює пріоритетні напрями реалізації Стратегії розвитку регіону та готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

5) за зверненням органів місцевого самоврядування чи місцевих державних адміністрацій розглядає та узгоджує проекти всіх інших рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань регіонального розвитку;

6) розглядає та погоджує в межах компетенції програми та проекти регіонального розвитку, що подаються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та агенціями регіонального розвитку на конкурс програм (проектів) для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку.

7. Координаційна рада розвитку регіону збирається на свої чергові засідання щоквартально або на позачергові засідання на вимогу відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської, Севастопольської міських рад чи третини членів Координаційної ради розвитку регіону.

8. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Координаційної ради розвитку регіону, з числа її членів обирається президія, яка діє в період між засіданнями Координаційної ради розвитку регіону. За посадою до складу президії входять співголови (голова) та секретар Координаційної ради розвитку регіону.

9. Засідання Координаційної ради розвитку регіону вважається повноважним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів. Рішення Координаційної ради розвитку регіону ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні.

10. Організаційне забезпечення діяльності Координаційної ради розвитку регіону здійснює орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань регіонального розвитку, підрозділ з питань регіонального розвитку у структурі відповідно обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій та відповідна Агенція регіонального розвитку.

Стаття 18. Агенція регіонального розвитку

1. Агенція регіонального розвитку є неприбутковою організацією, що створюється у формі установи на договірній основі та на засадах партнерства між державним, приватним та громадським секторами на підставі цього Закону, Цивільного кодексу України та інших актів законодавства України.

2. У кожному регіоні може бути створена і функціонувати лише одна агенція регіонального розвитку в розумінні цього Закону.

3. Агенція регіонального розвитку засновується відповідно Верховною Радою та Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами та відповідними державними адміністраціями разом з іншими засновниками, якими можуть бути регіональні торгово-промислові палати, регіональні асоціації підприємців, регіональні представництва всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи асоціації органів місцевого самоврядування регіону, вищі навчальні заклади та наукові установи регіону.

4. Організаційна структура та повноваження органів управління агенції регіонального розвитку визначаються Цивільним кодексом України, цим Законом, Актом про заснування та Положенням про агенцію регіонального розвитку, що розробляється на підставі Типового положення про агенцію регіонального розвитку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

5. Агенція регіонального розвитку не залежить від політичного впливу, не конкурує з приватним сектором на вільному ринку, не надає базових соціальних послуг, що належать до сфери повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

6. Керівним органом агенції регіонального розвитку є правління, перший склад якого призначається засновниками при її заснуванні з урахуванням пропозицій суб'єктів регіонального розвитку.

7. Агенція регіонального розвитку у межах своїх повноважень:

1) розробляє за власною ініціативою або за дорученням відповідно Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій проекти Стратегії розвитку регіону та плану її реалізації, проекти змін до цих документів;

2) здійснює попередній відбір проектів, що відповідають пріоритетам Стратегії розвитку регіону, та подає їх на затвердження Координаційній раді розвитку регіону;

3) забезпечує реалізацію окремих програм (проектів) регіонального розвитку, зокрема тих, що фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку;

4) організовує заходи із залучення інвестицій в економіку регіону;

5) організовує короткотермінові навчання та надає інформаційно-консультаційну допомогу з питань регіонального розвитку;

б) здійснює моніторинг реалізації проектів регіонального розвитку та подає інформацію про це Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку та відповідно Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям;

7) здійснює іншу діяльність відповідно до Акта про заснування та Положення про Агенцію регіонального розвитку.

8. Агенція регіонального розвитку може мати у власності кошти та майно, передане їй засновниками або набуте на законних підставах у межах чинного законодавства.

9. Джерелами формування коштів і майна Агенції регіонального розвитку можуть бути:

1) кошти та майно, одержані як безповоротна фінансова допомога, добровільні внески та пожертви засновників та інших резидентів України;

2) кошти та майно, одержані як благодійна допомога від нерезидентів, включаючи міжнародну технічну і гуманітарну допомогу;

3) фінансова підтримка, одержана відповідно до законодавства із спеціальних фондів, державного та місцевих бюджетів;

4) пасивні доходи відповідно до законодавства;

5) інші кошти та майно, одержані з джерел, що не заборонені законодавством.

10. Діяльність Агенції регіонального розвитку підлягає державному фінансовому контролю в установленому законодавством порядку та обов'язковому аудиту, який здійснюють аудитори, обрані на підставі відкритого конкурсу.

11. У разі припинення діяльності Агенції регіонального розвитку її активи передаються правонаступнику або за відсутності правонаступника використовуються на цілі, визначені актом про заснування Агенції чи зараховують до доходу місцевого бюджету відповідно Автономної Республіки Крим, обласного, Київського, Севастопольського міського.

Розділ IV. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 19. Механізми фінансування державної регіональної політики

1. Механізмами фінансування державної регіональної політики є:

1) міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам;

2) об'єднання на договірній основі фінансових ресурсів суб'єктів регіонального розвитку, міжнародних інституцій;

3) цільові державні інвестиції;

- 4) державні та регіональні цільові програми, у тому числі програми подолання депресивності територій;
- 5) угоди щодо регіонального розвитку;
- 6) фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку.

Стаття 20. Джерела фінансування державної регіональної політики

1. Джерелами фінансування державної регіональної політики є:
 - 1) кошти державного бюджету;
 - 2) кошти місцевих бюджетів;
 - 3) благодійні внески;
 - 4) кошти міжнародних організацій;
 - 5) ресурси, отримані з інших джерел, що не заборонені законодавством.

Стаття 21. Державний фонд регіонального розвитку

1. Для участі у фінансуванні міжрегіональних та регіональних програм (проектів) регіонального розвитку, що відповідають Державній стратегії регіонального розвитку та стратегіям розвитку регіонів і спрямовані на забезпечення ефективної реалізації державної регіональної політики, утворюється Державний фонд регіонального розвитку, який є складовою частиною спеціального фонду Державного бюджету України і становить 4 відсотки обсягу кошика доходів Державного бюджету України для надання міжбюджетних трансфертів відповідно до ч. 4 статті 108 Бюджетного кодексу України.

2. До Державного фонду регіонального розвитку можуть зараховуватись:

- 1) кошти, що надійшли в рамках міжнародної допомоги та інших договорів;
- 2) благодійні внески та добровільні пожертвування юридичних та фізичних осіб, у тому числі іноземних, об'єднань громадян, міжнародних організацій тощо;
- 5) кошти позик, що залучаються від іноземних держав та банків, міжнародних фінансових організацій та інших фінансових і кредитних установ;
- 6) кошти, повернені до Державного фонду регіонального розвитку, та інші надходження, отримані у результаті функціонування Державного фонду регіонального розвитку;

6) кошти, отримані з інших джерел, що не заборонені законодавством.

3. Кошти Державного фонду регіонального розвитку не підлягають вилученню або витрачанням на цілі, що не відповідають принципам, визначеним цим Законом.

6. Головним розпорядником коштів Державного фонду регіонального фонду є центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики.

Стаття 22. Фінансування з Державного фонду регіонального розвитку

1. Фінансування регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку може здійснюватися на умовах інвестування (боргового фінансування та внесків до статутного капіталу), у формі гарантій та на безповоротній основі у вигляді грантів.

2. Фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку ґрунтується на таких принципах:

1) відповідності Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіям розвитку регіонів та планам їх реалізації;

2) виключно цільового використання коштів;

3) конкурсного відбору програм (проектів) регіонального розвитку;

4) ефективності використання залучених ресурсів;

5) обов'язкової забезпеченості проектів (програм), спрямованих на соціально-економічний розвиток регіону, відповідною матеріальною та організаційно-адміністративною інфраструктурою;

6) спроможності об'єктів та суб'єктів, на фінансування яких залучаються кошти Державного фонду регіонального розвитку, самостійно забезпечувати подальше власне фінансування або утримуватися за рахунок коштів місцевих бюджетів;

7) адекватної фінансової та іншої участі органів місцевого самоврядування, на території юрисдикції чи в інтересах яких впроваджуються відповідні заходи, програми чи проекти;

8) неупередженого розподілу коштів Державного фонду регіонального розвитку з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та на умовах, визначених Національною координаційною радою регіонального розвитку;

9) забезпечення програм (проектів) регіонального розвитку необхідними коштами державного та місцевих бюджетів упродовж усього періоду їх реалізації.

3. Порядок та умови фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку, розроблені на основі Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, зокрема мінімальна вартість проектів (програм), схвалюються Національною координаційною радою регіонального розвитку та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

4. Пріоритетними для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку є інфраструктурні програми та проекти системного характеру, які істотно впливають на економічну спроможність регіону чи його частини.

5. Строк реалізації програм (проектів), що фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку, не повинен перевищувати чотири роки.

6. Обов'язковою умовою фінансування з Державного фонду регіонального розвитку програм (проектів) регіонального розвитку є виділення коштів з відповідних

місцевих бюджетів. Рівень фінансової участі (співфінансування) місцевих бюджетів встановлюється Національною координаційною радою регіонального розвитку з урахуванням особливостей окремих адміністративно-територіальних одиниць (дотаційності, депресивності тощо).

7. Фінансування, надане Державним фондом регіонального розвитку на умовах інвестування (боргового фінансування та внесків до статутного капіталу), у формі гарантій та на безповоротній основі у вигляді грантів, не обкладається податком на прибуток підприємств.

8. Розпорядники коштів Державного фонду регіонального розвитку мають право брати бюджетні зобов'язання та укладати відповідні угоди на весь період реалізації затверджених проектів в обсягах, визначених порічно, що коригуються в наступні роки.

Стаття 23. Загальний розподіл коштів Державного фонду регіонального розвитку

1. Прогнозований обсяг коштів, що виділяється для фінансування проектів за рахунок Фонду регіонального розвитку, визначається в додатку до Бюджетної декларації на наступний рік в розрізі квот коштів для регіонів.

2. Кошти Державного фонду регіонального розвитку на проекти регіонального розвитку між регіонами розподіляються в таких пропорціях:

1) 80 відсотків прогнозованого обсягу коштів призначаються для всіх регіонів пропорційно кількості населення та площі регіону в рівній вазі цих факторів;

2) 20 відсотків прогнозованого обсягу призначаються для регіонів, що визначені відповідно до закону депресивними, пропорційно часток різниць між встановленою законом межею депресивності та рівнем депресивності відповідного регіону.

3. Обсяг коштів для фінансування за рахунок Фонду регіонального розвитку в розрізі проектів та програм, у тому числі індикативний показник на наступні за плановим два роки, затверджується Верховною Радою України в додатку до закону України про Державний бюджет.

Стаття 24. Порядок подання та розгляду програм (проектів) регіонального розвитку

1. Фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку здійснюється лише в рамках відібраних за конкурсом програм (проектів) регіонального розвитку.

2. Відбір програм (проектів) для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку та відповідні закупівлі в рамках відібраних програм (проектів) здійснюються за процедурами закупівель Світового банку, запровадженими на підставі акта Кабінету Міністрів України.

3. Подання проектів та програм в межах визначених для регіонів квот коштів здійснюється в термін до 15 липня року, що передує плановому.

4. При визначенні проектів та програм, що фінансуються за рахунок Фонду регіонального розвитку, у першу чергу розглядаються проекти, започатковані в попередні роки із врахуванням рівня освоєння коштів та ефективності їх реалізації.

5. Проекти та програми, що фінансуються за рахунок Фонду регіонального розвитку, затверджуються Національною координаційною радою не пізніше 15 серпня року, що передує плановому.

6. Пропозиції (заявки) до Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку подаються:

1) для відбору програм (проектів) регіонального розвитку, а також безпосереднього отримання технічної допомоги і грантів (окрім грантів для здешевлення боргового фінансування) в рамках відібраних програм (проектів) – виключно місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, агенціями регіонального розвитку;

2) для фінансування виконання робіт (послуг) та поставок товарів у рамках відібраних програм (проектів) – виключно суб'єктами, відмінними від органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади та агенцій регіонального розвитку;

3) для отримання фінансування (допомоги) у всіх інших формах – на умовах відбору та від суб'єктів, визначених Національною координаційною радою регіонального розвитку.

7. Оцінка пропозицій (заявок) здійснюється комітетом з оцінки при Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, до складу якого входять представники Національної координаційної ради регіонального розвитку, центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики, центрального органу виконавчої влади з питань фінансів, центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики, а також інші компетентні особи, участь яких може бути необхідною.

8. Підставою для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку є контракт, форма і порядок укладення якого та оплати за яким визначається Кабінетом Міністрів України.

9. Оплата за контрактом здійснюється за згодою центрального органу виконавчої влади з питань фінансів згідно з установленою ним процедурою та на вимогу Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку.

10. Ініціатор подання до Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку пропозицій (заявок) щодо залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку разом з кінцевим одержувачем коштів несуть солідарну відповідальність за виконання умов контракту.

11. Державний фінансовий контроль за використанням коштів Державного фонду регіонального розвитку під час реалізації проектів (програм) регіонального розвитку здійснюється у визначеному законодавством порядку.

Стаття 25. Управління Державним фондом регіонального розвитку

1. Управління Державним фондом регіонального розвитку здійснює Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, яке є бюджетною установою, що створюється Кабінетом Міністрів України, належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики та є розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня.

2. Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку відповідно до мети та принципів функціонування Державного фонду регіонального розвитку:

1) розробляє фінансові плани реалізації Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, а також інші фінансові та операційні плани;

2) організовує та проводить конкурси (тендери) з метою відбору програм (проектів) регіонального розвитку, що фінансуватимуться за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, та подає результати конкурсів (тендерів) на затвердження Національній координаційній раді регіонального розвитку;

3) складає за результатами конкурсного відбору програм (проектів) регіонального розвитку реєстри програм (проектів) регіонального розвитку, що мають право на фінансування з Державного фонду регіонального розвитку, на відповідний рік та наступні два бюджетні періоди;

4) здійснює підготовку контрактів, що укладаються з виконавцями відібраних за конкурсом програм (проектів);

5) виступає в установленому законодавством порядку замовником під час закупівлі товарів (робіт, послуг) з метою забезпечення власної операційної діяльності;

6) надає технічну та консультаційну допомогу щодо підготовки та реалізації програм (проектів), що фінансуються або можуть фінансуватися за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку;

7) здійснює співробітництво з українськими, іноземними і міжнародними організаціями, підприємствами, установами з метою забезпечення виконання покладених на нього функцій, зокрема щодо залучення додаткових коштів у Державний фонд регіонального розвитку;

8) здійснює моніторинг та оцінку цільового використання коштів, спрямованих на реалізацію програм (проектів) регіонального розвитку;

9) здійснює контроль за дотриманням процедур закупівель, що проводяться безпосередньо виконавцями відібраних програм (проектів);

10) бере участь у здійсненні розрахунків за укладеними контрактами відповідно до процедур, встановлених центральним органом виконавчої влади з питань фінансів;

11) веде облік та складає фінансові звіти та звіти про закупівлі;

12) готує відповідні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до його компетенції.

3. Вищим органом Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку є наглядова рада, склад якої затверджується Кабінетом Міністрів України.

4. До складу наглядової ради входять особи, уповноважені Національною координаційною радою регіонального розвитку, та представники донорів Державного фонду регіонального розвитку. Співголовами наглядової ради є керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики та керівник центрального органу виконавчої влади з питань фінансів.

5. Управління поточною діяльністю Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку здійснює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади наглядовою радою.

6. Структура та порядок діяльності Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку визначається Положенням про Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

7. Діяльність Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку підлягає зовнішньому обов'язковому аудиту, контролю щодо дотримання процедур з боку Національної координаційної ради регіонального розвитку та державному фінансовому контролю в установленому законодавством порядку.

8. Висновки щорічного обов'язкового аудиту надаються центральному органу виконавчої влади з питань регіональної політики, центральному органу виконавчої влади з питань фінансів та Національній координаційній раді регіонального розвитку.

9. Діяльність Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку може також підлягати аудиту з боку міжнародних донорів, які вносять кошти у Національний фонд регіонального розвитку.

РОЗДІЛ V. МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 26. Система моніторингу реалізації державної регіональної політики

1. Моніторинг реалізації державної регіональної політики здійснюється шляхом встановлення відповідних індикаторів, виконання заходів з відстеження, підготовки та оприлюднення результатів моніторингу.

2. Порядок, строки та показники моніторингу визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. З метою забезпечення моніторингу кожний нормативно-правовий акт у сфері регіональної політики повинен містити відповідні показники досягнення цілей, які можна оцінити.

4. Центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики здійснює моніторинг реалізації документів державної регіональної політики, визначених у частині другій статті 6 цього Закону, та подає Національній координаційній раді регіонального розвитку відповідні звіти з пропозиціями про внесення необхідних змін: кожні три роки – щодо Державної стратегії регіонального розвитку та щорічно – щодо Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

РОЗДІЛ VI. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 27. Міжнародне співробітництво у сфері регіональної політики

1. Міжнародне співробітництво у сфері регіональної політики здійснюється згідно із законодавством України та міжнародними договорами України.

2. Якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж передбачено цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору.

РОЗДІЛ VII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон, за винятком статей 21, 22, 23 та 24, набирає чинності з дня його опублікування.

2. Статті 21, 22, 23 та 24 набирають чинності з планового бюджетного року, наступного за роком набрання чинності цим Законом.

3. Кабінету Міністрів України:

1) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність до цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність до цього Закону;

2) до набрання чинності статтями 21, 22, 23 та 24 цього Закону ухвалити необхідні рішення, що впливають зі змісту зазначених статей.

4. Внести до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 51, ст. 548) { Із змінами, внесеними згідно із Законами № 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10–11, ст. 96; № 1562-VI (1562-17) від 25.06.2009, ВВР, 2009, № 51, ст. 756 } такі зміни та доповнення:

1) у частині 1 статті 2 додати останній абзац такого змісту:

«зменшення диспропорцій за основними показниками розвитку між регіонами»;

2) по тексту Закону у словосполученні «центральный орган виконавчої влади з питань економічної політики» замінити слово «економічної» на слово «регіональної»;

3) у частині 6 статті 3 вилучити слова «виконання регіональних стратегій розвитку»;

4) частину 9 статті 4 викласти у такій редакції: «При припиненні дії угоди сторони зобов'язані узгодити порядок та умови фінансування робіт, пов'язаних із завершенням чи консервацією не завершених об'єктів будівництва, що були визначені угодою»;

5) пункт 1) частини другої статті 9 викласти у такій редакції: «1) регіон, в якому протягом останніх трьох років середній обсяг валового регіонального продукту на одну особу є нижчим за 75% середнього показника по всіх регіонах, без врахування Києва та Севастополя»;

6) частини 3 та 4 статті 10 викласти у такій редакції: «За результатами моніторингу Кабінет Міністрів України приймає рішення про надання статусу депресивної території та визначає:

межі територій, яким надається статус депресивних, якщо вони не збігаються з межами адміністративно-територіальних одиниць;

строк, на який території надається статус депресивної;

заходи державного стимулювання розвитку території з метою подолання депресивного стану та форми й умови їх застосування;

співвідношення державних, регіональних та інших фінансових ресурсів, що спрямовуються на виконання програми подолання стану депресивності території;

строк внесення на затвердження проекту програми подолання стану депресивності території.

Кабінет Міністрів України відповідно до закону може визначати й інші заходи щодо стимулювання розвитку депресивної території. Надання чи перегляд статусу депресивної території регіону Кабінетом Міністрів здійснюється щорічно до подання бюджетної резолюції на наступний рік».

5. Внести до Бюджетного Кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50–51, ст. 572) такі зміни:

1.) У ч. 4 статті 108 додати речення такого змісту:

«Вказаний кошик зменшується на обсяг коштів, що зараховується до Державного фонду регіонального розвитку відповідно до Закону «Про засади державної регіональної політики»».

ДОДАТОК 2

ПРОЕКТ
08.02.11

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 20__ р. №

ПРО НАЦІОНАЛЬНУ КООРДИНАЦІЙНУ РАДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Відповідно до статті 16 Закону України «Про засади державної регіональної політики» та статей 51 і 52 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», з метою створення механізму узгодження загальнодержавних, секторальних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Утворити Національну координаційну раду регіонального розвитку у складі, визначеному у додатку 1.
2. Затвердити Положення про Національну координаційну раду регіонального розвитку, додаток 2.
3. Рекомендувати всеукраїнським асоціаціям органів місцевого самоврядування, Державному фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціації агенцій регіонального розвитку України, Національній академії наук України, Національній академії державного управління при Президентові України, Торгово-промисловій палаті України протягом місяця внести пропозиції щодо включення до складу Національної координаційної ради своїх представників.
4. Встановити, що представники від регіональних координаційних рад включаються до складу Національної координаційної ради у міру їх утворення.

Прем'єр-міністр України

Додаток
ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 2010 р. №

ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ КООРДИНАЦІЙНУ РАДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1. Національна координаційна рада регіонального розвитку (далі – Національна Рада) є постійно діючим органом, створеним Кабінетом Міністрів України.

2. Національна Рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

3. Мета Національної Ради – узгодження загальнодержавних, секторальних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики Кабінетом Міністрів України на національному рівні.

4. Головою Національної Ради за посадою є Прем'єр-міністр України, заступником Голови – міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

5. До складу Національної Ради регіонального розвитку за посадами входять:

5.1. міністр фінансів,

5.2. міністр економічного розвитку та торгівлі,

5.3. міністр освіти і науки, молоді та спорту,

5.4. міністр екології та природних ресурсів,

5.5. міністр інфраструктури,

5.6. керівники інших центральних органів виконавчої влади, призначені Прем'єр-міністром України;

5.7. по одному уповноваженому представнику координаційних рад розвитку регіонів;

5.8. по одному уповноваженому представнику від: комітетів Верховної Ради України з питань бюджету, з питань регіональної політики, з питань державного будівництва та місцевого самоврядування, Адміністрації Президента України, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціації агенцій регіонального роз-

виту України, Національної академії наук України, Національної академії державного управління при Президентіві України, Торгово-промислової палати України.

6. Члени Національної Ради виконують свої функції без оплати.

7. Для виконання мети та завдань Національна Рада:

7.1. визначає пріоритети та основні завдання державної регіональної політики на середньостроковий та довгостроковий періоди;

7.2. розглядає проекти Державної стратегії регіонального розвитку, План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та звіти про їх реалізацію і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

7.3. забезпечує узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів при розробці Державної стратегії регіонального розвитку, а також просторове узгодження секторальних політик відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку;

7.4. затверджує висновки щодо відповідності Державній стратегії регіонального розвитку стратегій розвитку регіонів і надає рекомендації Верховній Раді Автономної Республіки Крим, регіональним (обласними), Київській та Севастопольській міським радам щодо коригування стратегій;

7.5. визначає пріоритетні напрями реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та пріоритетність щорічного фінансування програм і проектів Державним фондом регіонального розвитку;

7.6. за поданням Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку приймає рішення про оголошення та умови конкурсів, затверджує склад комітету з оцінювання, критерії оцінювання пропозицій, затверджує результати конкурсів (тендерів);

7.7. розглядає та узгоджує проекти інших важливих урядових рішень у сфері державної регіональної політики;

7.8. затверджує середньострокові та річні календарні плани фінансування заходів Державної стратегії регіонального розвитку і стратегій розвитку регіонів за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, підготовлені Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;

7.9. призначає склад наглядової ради Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;

7.10. здійснює інші повноваження згідно із законом.

8. Національна Рада проводить свою роботу у формі засідань, які відбуваються у міру необхідності, але не рідше як два рази на рік.

9. Скликає засідання Голова або за його дорученням заступник Голови Національної Ради відповідно до плану засідань, за пропозицією Кабінету Міністрів України або за пропозицією не менш як третини представників регіональних координаційних рад.

10. Формування порядку денного організовує заступник Голови Національної Ради з урахуванням плану діяльності ради та пропозицій її членів.

11. Засідання Національної Ради вважається правомочним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів.

12. Рішення Національної Ради ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні та вводяться у дію актом Кабінету Міністрів України протягом наступних 10 днів.

13. Організаційне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної Ради покладається на Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, яке виконує функції Секретаріату Національної Ради.

14. Місцезнаходженням Національної Ради та її Секретаріату є місцезнаходження Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

15. З метою організації виконання функції та надання послуг Секретаріату для Національної Ради керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики своїм наказом призначає Керівника Секретаріату Національної Ради.

16. Секретаріат Національної Ради виконує такі функції:

1) організовує засідання Національної Ради;

2) готує та подає документи, включаючи проекти протоколів та рішень на засідання Національної Ради;

3) веде та зберігає документи Національної Ради (архівне збереження); забезпечує адміністративну підтримку на засіданнях Національної Ради;

4) виконує інші функції, завдання та діяльність необхідну для гарантування функціонування Національної Ради відповідно до чинного законодавства.

17. Члени Національної Ради отримують запрошення на участь в наступному засіданні разом з відповідними документами, які будуть обговорюватися на черговому засіданні, не пізніше ніж за 10 днів, а для позачергового засідання – за 3 дні до засідання.

18. Національна Рада може запрошувати на засідання інших представників державних органів, міжнародних та іноземних організацій-донорів, що фінансують в Україні проекти регіонального розвитку, недержавних громадських організацій, експертів та інших відповідних осіб, які можуть сприяти якості обговорення. Запрошена особа отримує запрошення, порядок денний та документи, в яких викладено суть питання, для обговорення якого така особа запрошена.

19. У разі неможливості члена Національної Ради взяти участь у засіданні, він може уповноважити іншу особу зі своєї установи або організації представляти його на засіданні і мати право голосу. Таке уповноваження у вигляді письмового дору-

чення подається до Секретаріату Національної ради до проведення засідання і додається до протоколу засідання.

20. Члени Національної ради не голосують під час прийняття рішення, якщо:

1) Він / вона має зацікавленість у регіональній програмі/проекті, з приводу якої/якого приймається рішення;

2) Його / її родичі мають зацікавленість у прийнятті рішення;

3) Він / вона являється керівником або членом організації, що має зацікавленість у суті рішення.

21. Документи (протоколи, рішення, їх проекти та інші матеріали) кожного засідання Національної ради зберігаються окремо у спеціальній папці.

22. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Національної координаційної ради регіонального розвитку, з числа її членів обирається Президія в кількості дванадцяти осіб, яка діє у період між засіданнями Національної Ради виключно в межах повноважень та компетенції визначених Національною Радою.

23. За посадою до складу президії входять Голова та заступник Голови Національної Ради.

24. Засідання Президії є правомочним, якщо на ньому присутні не менше дев'яти її членів. Рішення Президією ухвалюються більшістю не менш як у дві третини голосів присутніх на засіданні членів Президії.

25. Національна Рада має окремий інтернет-ресурс, який підтримується її Секретаріатом та забезпечує цілодобовий та безкоштовний доступ користувачів, систематично інформує громадськість про свою діяльність через засоби масової інформації.

ДОДАТОК 3

ПРОЕКТ
06.01.2011

Кабінет Міністрів України
Постанова
від 20___. №

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО КООРДИНАЦІЙНУ РАДУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Відповідно до статті 17 Закону України «Про засади державної регіональної політики», з метою створення механізму узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку у процесі розроблення та реалізації регіональної політики у кожному регіоні (області) Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Рекомендувати Верховній Раді Автономної Республіки Крим, відповідним обласним, Київській та Севастопольській міським радам у відповідності до положень Закону України «Про засади державної регіональної політики» створити Координаційні ради розвитку Автономної Республіки Крим, міста Києва, міста Севастополя та відповідних областей.

2. Затвердити Типове положення про Координаційну раду розвитку регіону, що додається.

3. Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, відповідним обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям вирішити питання щодо створення та організації діяльності відповідних координаційних рад розвитку регіонів.

Прем'єр-міністр України

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 20__ р. №

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

ПРО КООРДИНАЦІЙНУ РАДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1. Координаційна рада розвитку регіону (далі – Координаційна Рада) є постійно діючим органом, створеним Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідною обласною, Київською та Севастопольською міськими радами відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» з метою узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку у кожному регіоні при формуванні та реалізації політики збалансованого розвитку регіону.

2. Координаційна Рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади та нормативно-правовими актами відповідних регіональних рад (Верховної Ради АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських рад) і відповідно Ради Міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та цим Положенням.

3. Координаційна Рада створюється для координації та впровадження державної політики регіонального розвитку у відповідному регіоні, узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку у процесі розроблення та реалізації політики збалансованого розвитку регіону.

4. До складу Координаційної Ради розвитку регіону за посадою входять:

4.1. Голова Верховної Ради АРК, голова відповідної обласної, Київської, Севастопольської міських рад;

4.2. Голова Ради Міністрів АРК, голова відповідної обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій;

4.3. міські голови міст обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення;

4.4. голови районних рад та районних державних адміністрацій;

4.5. голова регіональної торгово-промислової палати;

4.6. керівник агенції регіонального розвитку;

4.7. по одному представнику від регіональних відділень всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування;

4.8. один представник від громадських організацій регіону;

4.9. один представник від бізнес-асоціацій регіону;

4.10. по одному представнику від науково-дослідних установ та від вищих навчальних закладів, зареєстрованих у регіоні.

5. Члени Координаційної Ради виконують свої функції на безоплатній основі.

6. До участі в роботі Координаційної Ради можуть запрошуватись за рішенням ради і інші особи, у тому числі представники міжнародних організацій та інвесторів, які реалізують проекти в межах регіону.

7. Співголовами Координаційних Рад є відповідно голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної ради та обласної державної адміністрації, Київський міський голова та голова Київської міської державної адміністрації, голова Севастопольської міської ради та Севастопольської міської державної адміністрації.

8. Співголови Координаційних Рад:

8.1. представляють Координаційну Раду у Національній координаційній раді регіонального розвитку;

8.2. проводять по чергово засідання Координаційної Ради;

8.3. підписують рішення, прийняті Координаційною Радою.

9. У разі неможливості взяти участь у засіданні Координаційної Ради, голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, голова обласної ради, голова обласної державної адміністрації, Київський міський голова, голова Київської міської державної адміністрації, голова Севастопольської міської ради, голова Севастопольської міської державної адміністрації можуть розпорядженням доручити взяти участь у такому засіданні своєму заступникові з правом ухвального голосу.

10. Секретарем¹² Координаційної Ради є керівник відповідного міністерства АРК, управління у сфері регіонального розвитку у складі відповідно обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій.

12. З метою досягнення мети та завдань розвитку регіону Координаційна Рада:

12.1. попередньо визначає пріоритети та основні завдання розвитку регіону для розроблення стратегічних прогнозних та планувальних документів розвитку регіону;

12.2. розглядає проекти Стратегії розвитку регіону, Плану реалізації Стратегії розвитку регіону, звіти про їх реалізацію, а також пропозиції щодо внесення до них змін та доповнень, готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

¹²У проекті закону мова йде про заступника, але при співголовах краще секретар.

12.3. розглядає пропозиції щодо просторового узгодження державних секторальних програм та заходів на території регіону;

12.4. за зверненням органів місцевого самоврядування чи місцевих державних адміністрацій розглядає та узгоджує проекти рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань місцевого розвитку, що впливають на розвиток сусідніх адміністративно-територіальних одиниць в межах регіону;

12.5. розглядає та погоджує в межах компетенції програми та проекти регіонального розвитку, що подаються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та агенціями регіонального розвитку на конкурс програм (проектів) для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку;

12.6. розглядає пропозиції щодо визначення в межах регіону особливих типів територій, які потребують підтримки розвитку;

12.7. погоджує перелік та межі депресивних територій у межах регіону;

12.8. розглядає та узгоджує заходи з підвищення конкурентоспроможності регіону;

12.9. затверджує перелік індикаторів моніторингу виконання Стратегії регіонального розвитку та Плану її реалізації.

13. Координаційна Рада здійснює також повноваження щодо нагляду над дотриманням Агенцією регіонального розвитку (АРР) мети та завдань діяльності, визначених установчими документами, для чого:

13.1. розглядає та оцінює звіти АРР щодо впровадження Стратегії регіонального розвитку та Плану її реалізації;

13.2. розглядає та затверджує звіти АРР про використання коштів та майна за звітний період;

13.3. приймає рішення, в порядку, визначеному установчим актом та положенням про АРР, щодо заміщення посад у органах управління агенцією.

14. У своїй діяльності Координаційна Рада співпрацює з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, науковими закладами та установами, асоціаціями підприємців, з Координаційними радами сусідніх регіонів, а також з організаціями, що займаються питаннями регіонального розвитку у інших країнах. Основною формою роботи Координаційної Ради є засідання, які проводяться щоквартально.

15. За рішенням Координаційної Ради або на вимогу співголови чи не менше 1/3 членів ради проводяться позачергові засідання ради. Засідання Координаційної Ради вважається правочинним, якщо на ньому присутні більше як половина її членів. Рішення Координаційної Ради ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні та вводяться в дію актом відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад, що приймається на найближчому засіданні сесії відповідної ради.

16. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Координаційної Ради, з числа її членів обирається Президія в кількості дванадцяти осіб, яка діє у період між засіданнями Координаційної Ради виключно в межах повноважень та компетенції, визначених Координаційною Радою.

17. За посадою до складу Президії входять співголови та секретар Координаційної Ради. Засідання Президії є правочинним, якщо на ньому присутні не менше дев'яти її членів. Рішення Президією ухвалюються більшістю не менше як 2/3 голосів присутніх на засіданні членів Президії.

18. Організаційне забезпечення діяльності Координаційної Ради здійснює відповідно Рада Міністрів АРК, обласна, Київська, Севастопольська міська державна адміністрація та відповідна Агенція регіонального розвитку.

19. З метою організації виконання функції Секретаріату для Координаційної Ради Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим чи відповідної місцевої державної адміністрації видає розпорядження про створення Секретаріату або покладання його повноважень на відповідний підрозділ Ради Міністрів АРК, обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації у сфері регіонального розвитку. Секретаріат Координаційної Ради:

19.6. повідомляє членів Координаційної Ради та запрошених про порядок денний, дату, час та місце засідання;

19.7. забезпечує засідання Координаційної Ради роздавальними матеріалами;

19.8. готує і подає на попередній розгляд співголовам проекти документів, що підлягають розгляду на засіданні;

19.9. забезпечує запис та ведення протоколів засідання Координаційної Ради, готує їх на підпис;

19.10. виконує інші функції, завдання та роботу, необхідну для виконання завдань Координаційної Ради.

20. Члени Координаційної Ради отримують запрошення на участь в наступному засіданні разом з відповідними документами, які будуть обговорюватися на черговому засіданні, не пізніше як за 7 днів до дати засідання, а для позачергового засідання — не пізніше як за 2 дні до призначеної дати.

21. Координаційна Рада може запрошувати інших представників державних органів, донорських спільнот, недержавних громадських організацій та представників громадянського суспільства, експертів та інших відповідних осіб, які можуть сприяти якості обговорення та брати участь у засіданні без права голосу. Запрошена особа отримує запрошення, порядок денний та документи, в яких викладено суть обговорення, для якого така особа і запрошена до участі.

22. У разі неможливості члена Координаційної Ради взяти участь у засіданні він / вона у межах власних повноважень може своїм розпорядженням (наказом, іншим

рішенням відповідно до повноважень) делегувати для участі у засіданні свого заступника або іншу особу із правом голосу. Таке розпорядження (наказ чи інше рішення) подається особою, якій делеговані повноваження, секретарю Координаційної Ради до проведення засідання і долучається до протоколу засідання.

23. Член Координаційної Ради не голосує під час приймання рішення, якщо він / вона або пов'язані з нею особи мають зацікавленість у регіональній програмі / проекті, з приводу якої / якого приймається рішення.

23. Рішення, прийняті Координаційною Радою з порушенням даного положення або Закону України «Про засади державної регіональної політики», можуть бути визнані недійсними відповідно до законодавства України.

24. Координаційна Рада систематично інформує громадськість про свою діяльність, для чого на інтернет-порталі (сайті) Ради Міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій створюється відповідний розділ, де розміщуються прийняті радою рішення, а також порядок денний наступних засідань та проекти документів, що підлягають розгляду на засіданні.

ДОДАТОК 4

ПРОЕКТ
20.06.2011

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 20__ р. №

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРО АГЕНЦІЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У відповідності та на підставі частини 4 статті 18 Закону України «Про засади державної регіональної політики»

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Типове положення про Агенцію регіонального розвитку, що додається.
2. Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській, Севастопольській міським державним адміністраціям протягом двох місяців здійснити необхідні організаційні заходи із створення та реєстрації Агенцій регіонального розвитку, вирішити питання щодо їх розміщення, забезпечення зв'язком та оргтехнікою.
3. Міністерству економічного розвитку та торгівлі України та Міністерству фінансів України протягом місяця визначити мінімально необхідну потребу у фінансуванні агенцій з державного бюджету на поточний рік та внести пропозиції на Кабінет Міністрів України.
4. Рекомендувати Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним, Київській, Севастопольській міським радам виступити співзасновниками агенцій регіонального розвитку, визначити частку фінансування їх діяльності на поточний рік та передбачити необхідні кошти у місцевих бюджетах на наступні роки.
5. Міністерству економічного розвитку та торгівлі України поінформувати Кабінет Міністрів України про створення агенцій регіонального розвитку у регіонах через шість місяців від дати набуття чинності цієї постанови.

Прем'єр-міністр України

ЗАТВЕРДЖЕНО
ПОСТАНОВОЮ
КАБІНЕТУ МІНІСТІВ УКРАЇНИ
..... 20__ р. №

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

ПРО АГЕНЦІЮ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Агенція регіонального розвитку (далі – Агенція) є неприбутковою установою, що створюється відповідно до Закону «Про засади державної регіональної політики».

2. У кожному регіоні – Автономній Республіці Крим, області, місті Києві та місті Севастополі може бути створена і функціонувати лише одна Агенція у розумінні Закону України «Про засади державної регіональної політики» та цього Положення.

3. Агенція засновується відповідно Верховною Радою та Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами та відповідними державними адміністраціями в Автономній Республіці Крим, кожній з областей, містах Києві та Севастополі.

4. Співзасновниками Агенції можуть бути: регіональна торгово-промислова палата, регіональна асоціація підприємців, регіональні представництва всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи асоціації органів місцевого самоврядування регіону, асоціація вищих навчальних закладів та наукових установ регіону.

5. Агенція має своє найменування, яке має містити назву відповідного регіону, наприклад: «Агенція регіонального розвитку Київської області».

6. Агенція у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами органів влади та органів місцевого самоврядування, виданими відповідно до їх повноважень, цим Положенням та Установчим актом.

7. Установчий акт Агенції у відповідному регіоні складається та затверджується засновниками відповідно до норм чинного законодавства, цього Положення та типового Установчого акта Агенції регіонального розвитку, який міститься в цьому Положенні, та визначає, зокрема, організаційну структуру і повноваження органів управління Агенції.

8. Керівним органом Агенції є Правління, перший склад якого призначається засновниками при її заснуванні з урахуванням пропозицій суб'єктів регіонального розвитку.

9. Агенція не залежить від політичного впливу, не конкурує з приватним сектором, не надає базових соціальних послуг, що належать до сфери повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У цьому відношенні Агенція мобілізує компетентні установи та організації у регіоні, щоб заснувати і підтримувати мережу регіонального розвитку шляхом підписання меморандуму про взаєморозуміння. Агенція також має сформулювати реєстри експертів та спеціалістів для можливого їх залучення на виконання завдань, проведення досліджень тощо.

10. Агенція у межах своїх повноважень виконує такі функції і завдання:

10.1. розробляє за власною ініціативою або за дорученням відповідно Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій проекти Стратегії розвитку регіону та Плану її реалізації, а саме:

10.1.1. аналізує соціально-економічну ситуацію, проблеми розвитку відповідного регіону та готує пропозиції щодо шляхів їх вирішення;

10.1.2. будує партнерство та схеми участі регіональних груп стратегічного планування у процесі побудови регіональної стратегії;

10.1.3. формує спроможність регіональної групи із стратегічного планування для прийняття стратегічних рішень;

10.1.4. координує процес виконання Стратегії регіонального розвитку, плану її реалізації, планів загальнодержавного та секторного розвитку відповідно до регіону із суб'єктами регіонального розвитку;

10.1.5. оцінює виконання Стратегії регіонального розвитку та плану її реалізації;

10.1.6. подає річні звіти щодо виконання Стратегії регіонального розвитку та плану реалізації до Координаційної Ради регіонального розвитку;

10.2. здійснює попередній відбір проектів, що відповідають пріоритетам Стратегії розвитку регіону, та подає їх на затвердження Координаційній Раді регіонального розвитку, а саме:

10.2.1. мобілізує ідеї регіональних проектів, готує та організовує відкритий конкурс регіональних проектів;

10.2.2. розробляє зразки проектних заявок та каталог проектів;

10.2.3. надає консультації та допомогу у розробленні справ регіональних проектів;

10.2.4. займається побудовою організаційної спроможності для суб'єктів регіонального розвитку щодо виявлення, можливості виконання та моделі підготовки і здійснення проектів;

10.2.5. готує документацію до обговорення та/або схвалення та/або затвердження Координаційною Радою регіонального розвитку;

10.2.6. надає інформаційну, методологічну та консультативну підтримку Координаційній Раді регіонального розвитку та місцевим органам виконавчої влади

та місцевого самоврядування стосовно збалансованого і сталого розвитку регіону;

10.3. забезпечує організацію реалізації програм і проектів регіонального розвитку, зокрема тих, що підтримуються Державним фондом регіонального розвитку, а саме:

10.3.1. функціонування в якості установи впровадження для проектів, що були подані та виграні;

10.3.2. здійснення щоквартального моніторингу виконання проектів та подання звітів щодо їх фінансування до Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;

10.3.3. залучення не бюджетних ресурсів для впровадження стратегії, програм та проектів;

10.3.4. підтримка донорської спільноти, що діє у відповідному регіоні;

10.3.5. залучення місцевих та іноземних інвесторів до проектів регіонального розвитку;

10.3.6. розбудова організаційних спроможностей учасників регіонального розвитку у мобілізації коштів;

10.3.7. опублікування оголошень про конкурси, зразків проектних заявок, організація семінарів з роз'яснення вимог щодо конкурсів, подання заявок тощо;

10.3.8. розбудова організаційних спроможностей із підготовки проектних заявок серед установ та організацій, що відповідають вимогам;

10.4. безпосередньо організовує заходи з регіонального розвитку, формування інвестиційної привабливості регіону, залучення інвестицій в економіку регіону, а саме:

10.4.1. координує діяльність у сфері регіонального розвитку з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства;

10.4.2. підтримує міжрегіональні, транскордонні ініціативи та започаткування єврорегіонів, участь регіону та Агенції у різних мережах регіонального розвитку;

10.4.3. виконує функції і завдання, надані Координаційною Радою регіонального розвитку, центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики;

10.4.4. організовує навчання та надає інформаційно-консультаційну допомогу з питань регіонального розвитку;

10.4.5. сприяє просуванню інформації про розвиток регіону в країні та за кордоном, розробленню регіонального брендового імені, створює, розробляє та підтримує регіональний веб-сайт;

10.4.6. створює та оновлює статистичну базу даних у регіоні, формує бібліотеку та довідники з публікацій щодо регіонального розвитку.

11. Для виконання своїх завдань та функцій Агенція має такі права:

11.1. вести свою діяльність у співпраці з міністерствами, іншими центральними спеціалізованими адміністративними органами влади, місцевими органами влади та управліннями, громадськими та господарськими суб'єктами регіонального розвитку та іншими юридичними та фізичними особами;

11.2. володіти та управляти засобами, які були передані Агенції, а також акумульовані в результаті ведення своєї діяльності;

11.3. отримувати технічну і фінансову допомогу, включаючи благодійні внески від міжнародних організацій, з державного та місцевих бюджетів, місцевих та закордонних донорів, та використовувати їх для виконання своїх завдань та функцій;

11.4. відкривати представництва на території регіону;

11.5. брати участь у діяльності регіональних та міжнародних асоціацій та об'єднань Агенцій регіонального розвитку;

11.6. вимагати та отримувати від державних органів влади, установ та організацій документи та інформацію, необхідну для ведення своєї діяльності.

12. Структура та організація Агенції будується таким чином, щоб виконувати свої цілі, завдання, функції та роль.

13. Агенція має таку мінімальну внутрішню структуру: керівний відділ (Правління в особі Директора), відділ фінансів та обліку і два функціональних відділи: планування та управління проектами.

14. Агенція розробляє власний Операційний довідник як основний документ, що стосується внутрішньої організації діяльності та опису роботи, управління та підпорядкування в Агенції та інших відповідних внутрішніх процедур. Мінімальний зміст Операційного довідника Агенції складається з таких розділів:

14.1. Управлінські процедури;

14.2. Опис роботи і посадові вимоги для всіх штатних посад;

14.3. Процедура прийняття на роботу та заміни, правила заохочення та преміювання;

14.4. Процедура роботи та виконання завдань;

14.5. Процедура звітування та внутрішніх комунікацій;

14.6. Правила і документування витрат (дорожніх, добових витрат і т. д.);

14.7. Фінансові та облікові положення, операції та процедури закупівель;

14.8. Бюджетні процедури;

14.9. Правила комунікації та візуалізації Агенції;

14.10. Зберігання архівів.

15. Працівники Агенції не мають статусу державних службовців.

16. Наглядова рада складається із восьми — дванадцяти осіб, які делегуються засновниками Агенції, керує Агенцією та контролює її діяльність.

17. Наглядова рада відповідальна за:

- 17.1. ухвалення річного плану робіт та річного бюджету;
- 17.2. контроль за функціонуванням Агенції та ухвалення річного звіту і фінансових звітів;
- 17.3. оцінку заяв та пропозицію кандидатів на посаду Директора Агенції;
- 17.4. затвердження рішень стосовно придбання та розпорядження активами Агенції, якщо це перевищує суми, визначені Наглядовою радою на поточний рік у межах Установчого акта.
18. Директор Агенції:
 - 18.1. організовує роботу та керує Агенцією, виконує рішення Наглядової ради;
 - 18.2. забезпечує організаційно взаємовідносини Агенції з Координаційною Радою регіонального розвитку;
 - 18.3. забезпечує операційну здатність Агенції, партнерів та інших учасників регіонального розвитку;
 - 18.4. представляє Агенцію у взаємовідносинах з органами влади, установами та організаціями, фізичними та юридичними особами;
 - 18.5. заключає контракти, договори, видає довіреності;
 - 18.6. на конкурсній основі призначає та звільняє персонал Агенції;
19. За відсутності Директора обов'язки виконує особа, призначена Директором письмовим дорученням.
20. Члени Наглядової ради та працівники Агенції зобов'язані зберігати конфіденційною будь-яку інформацію, яка до них потрапить. Конфіденційність залишається в силі і після того, як працівник перестає працювати для Агенції.
21. Активна політична позиція персоналу Агенції розглядається як конфлікт інтересів.
22. Будь-яке особисте чи фінансове залучення персоналу Агенції до партнерів Агенції чи інших організацій, які відповідають вимогам щодо виконання регіональних проектів, та / або будь-якого іншого бізнесу, що стосується регіонального розвитку, розглядається як конфлікт інтересів, якщо такі організації братимуть участь в оголошених Агенцією конкурсах.
23. Агенція може мати у власності кошти та майно, передане їй засновниками або набуте на законних підставах у межах чинного законодавства.
24. Джерелами формування коштів і майна Агенції можуть бути:
 - 24.1. кошти та майно, одержані як безповоротна фінансова допомога, добровільні внески та пожертви засновників та інших резидентів України;
 - 24.2. кошти та майно, одержані як благодійна допомога від нерезидентів, включаючи міжнародну технічну і гуманітарну допомогу;
 - 24.3. цільове фінансування, одержане з державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів;

24.4. пасивні доходи відповідно до чинного законодавства;

24.5. доходи від основної діяльності, отримані згідно із законодавством та Установчим актом.

25. За відсутності інших джерел фінансування поточні операційні витрати Агенції здійснюються за рахунок державного або місцевих бюджетів у розмірі, що визначається Національною координаційною радою регіонального розвитку та відповідними регіональними радами.

26. Агенція підлягає фінансовому аудиту, який проводиться незалежними аудиторами, вибраними на конкурсній тендерній основі, та фінансовому контролю з боку органів державної влади в установленому законодавством порядку.

27. Аудит також включає оцінювання діяльності вигодонабувачів проекту. Результати аудиту надаються Координаційній раді регіонального розвитку, центральним органам виконавчої влади з питань регіональної політики та Національній координаційній раді регіонального розвитку.

28. Діяльність Агенції може бути припинена або призупинена на основі рішення засновників.

29. Реорганізація та розпуск Агенції проводиться відповідно до чинного законодавства.

30. У разі припинення діяльності Агенції регіонального розвитку її активи передаються правонаступнику, а за відсутності правонаступника використовуються на цілі, визначені актом про заснування Агенції, чи зараховують до доходу місцевого бюджету відповідно Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

Виробничо-практичне видання

Ткачук Анатолій Федорович

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВІД АСИМЕТРІЇ ДО СОЛІДАРНОСТІ

(робочий зошит)

Інститут громадянського суспільства м. Київ, бульв. Дружби народів, 22, к. 21
тел./факс: 529-73-94
ел. пошта: csi@csi.org.ua
Інтернет сторінка: www.csi.org.ua

Видавець: Товариство з обмеженою відповідальністю інформаційно-консультаційний центр „Легальний статус“
м. Київ, бульв. Дружби народів, 22, к. 21.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК 726 від 18.12.2001 р.

Виготовлювач: «Забеліна-Фільковська Т.С. і компанія Київська нотна фабрика» 04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 51а.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, ДК 3983 від 17.02.2011 р.

Підписано до друку з оригінал-макету 25.02.2013 р.

Формат 84x108 1/16. Умовн.друк. арк. 11,76 Тираж 1000 прим.
